הצופה

היום	יום ששי	שבת	
	פרשת משפטים		
הפרק:	ירמיה לגלד	ירמיה להדלו	
המשנה:	תמיד ו, ב־ג	תמיד ז, א־ב	
הדף — בבלי:	נזיר נו	נזיר נז	
ירושלמי:	ביצה יא	ביצה יב	
ההלכה:	צג, א־ג	צג־צה, ד־א	
הזריחה:	6.24	6.23	
השקיעה:	5.21	5.22	
סוף זמן ק"ש:	5.24	8.24	

זמני הדלקת הנרות

ערש"ק פרשת משפטים, כ"ח בשבט תשמ"ו

	ירושלים	תל-אביב	חפה	באר-שבע
עש"ק	4.42	5.00	4.51	4.58
מוצ"ש	5.56	5.58	5.56	5.56

זכור את יום השבת לקדשו

מוגש בברכה ע"י
בנק טפחות
זמינו בכל רחבי הארץ

ב"ה, יום שישי, כ"ח שבט תשמ"ו (7.2.1986) • שנה נ' • גליון 14006 • המחיר: 0.69 ש"ח, כולל מע"מ * עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל-המזרחי + מייסד ועורך ראשון, הרב מאיר בר-אילן ז"ל

ארה"ב: נגיב תגובה נאותה על התקפת מטוסים אמריקניים

המחבלים מאיימים בפיגועים במטוסים ישראליים ואמריקאיים

ארה"ב הגיב „תגובה נאותה" על כל התקפת מרור על מטוסי נוסעים אמריקניים — על כך מסר דובר משרד החוץ האמרי־קני, בארנלד ראימן.

הדובר אמר את הדברים בתגובה לאזהרה שהשמיע ראש „החזית ה־עממית לשחרור פלשתין — הפיקוד הכללי", אחמד ג'יבריל. ג'יבריל הו־דיע נוסעים בכוח, שלא יטוסו ב־מטוסים ישראליים או אמריקניים — בעקבות חטיפת מטוס המנהלים יד־ובי בידי ישראל ביום ג'.

„ג'יבריל" אמר כי „אין אנו את־ראים לחייהם של אורחים הטסים ב־מטוסים אלה, מעתה ואילך".

„ג'יבריל יצא באזהרתו בשמם של חמישה ארגוני טירור פלשתי־נים, 24 שעות לאחר שחיל האוויר יירט את המטוס הלובי שהיה ב־דרכו לדמשק.

לוב טענה במועצת הבטחון כי אי־אפשר היה ליירט את המטוס שלה ללא סיוע הצי האמריקאי ה־שישי, אולם הממשל האמריקני ד־חה האשמה זו.

שר החוץ: ההחלטה על יירוט המטוס היתה נכונה

שר החוץ יצחק שמיר אמר, כי ההחלטה ליירט את המטוס הלובי היתה נכונה, למרות שהוא לא היה שותף בתהליך קבלת ההחלטות.

שר החוץ, שדיבר בראיון בתכ־נית מפגש בטלוויזיה בערבית, חזר והדגיש, כי ישראל תמשיך לפעול נגד ראשי הטירור בכל דרך אפש־רית ובסופו של דבר אבו נידאל ואחרים ייתפסו ויבואו על עונשם.

בהתייחסו לשאלה אם פעולה נגד מטוס אזרחי איננה פעולה פירא־טית, אמר כי הדבר איננו נכון, כי־ון שהמטוס שיורט איננו כל כך אזרחי וכי הוא צמד לשירות ה־מחבלים לפני פעולת היירוט.

דובר „אל־על": אצלנו סידורי בטחון נאותים

סידורי הביטחון של חברת „אל־על" הם טובים ואין כל צורך לנקוט צעדים נוספים, טוכה איו־מי לוב והמחבלים לנקום על יי־רוט המטוס הלובי. בדברים אלה הגיב דובר „אל־על" על הודעת ג'י־בריל, שקרא להימנע מלטוס במ־טוסים ישראליים או אמריקאיים.

קו' טיסת „אל־על" אינם מתקר־בים ללוב, אלא עוברים בדרומה של אירופה, איזור הים התיכון נמ־צא בשליטתו של חיל האויר ואי־אפשר להתעלם גם מנוכחות הצי השישי באיזור זה של העולם, אמר הדובר נחמן קליינמן.

חלה התקדמות בשיחות טאבה

קהיר, (ע"צ והויטר—עתי"ם) — ישראל ומצרים הודיעו על התקדמות בשיחות שהתקיימו אתמול על תנאי הבוררות לפת־רון סכסוך טאבה הנושאים אח־רים הנוגעים לשתי המדינות.

היתה התקדמות ניכרת. עשינו צ־עדה טובה ואנחנו נמשיך — אמר מנהל משרד החוץ דוד קמחי לכת־בים לאחר הפגישה עם שר החוץ איסמת עבדל מגיד.

מגיד אמר לאחר השיחה שנמשכה שעה כי השיחות היו פוריות וצפ־ויות ואנו חותרים להודיע הסכ־מים.

מגיד הוסיף כי היתה התקדמות מסויימת בגיבוש תנאי הבוררות על טאבה וכן היתה התקדמות בשאלת שיפור היחסים בין שתי המדינות הנושאים האלה נידונו בשתי וע־דות נפרדות.

נפגע ייצוא הנפט; מאגרי הדלק מלאים

כוויית, (רויטר—עתי"ם וע"צ) — שר הנפט והתעשייה של כו־ויית, שיך עלי־חאליפה עלי־סאבה, חזר ויצא בתחזית שח־ורה הנפט בשוק העולמי עלו־לים להידרדר עד 10 דולר ל־חבית, אם לא יהיה הסדר בין קרטל אופ"ק לבין המפיקות ה־אחרות.

בראיון שנתן ביוכה לעתון „אל־ואטאן" טען השייך הכוויתי להס־דר מחיר בין שני הצדדים לקבי־עת תקרת הפקת הנפט.

בטריפולי הסכימו בינתיים לוב, איראן ואלג'יריה להוריד את מחיר הנפט שהן מפיקות.

שמיר דורש בירור על הצבעת חכ"ים מהליכוד בענין „מיהו יהודי"

מאת שאול שיף, כתב „הצופה"

מ"מ ראש הממשלה ושר ה־חוץ, יצחק שמיר תובע לקיים בירור באחד ממוסדות הליכוד או במסגרת „שריגיה" על ההצבעה בכנסת של ח"כים מן הליכוד על הצעת התיקון בחוק השבות („מיהו־יהודי").

בישיבת „שריגי" ביקר מ"מ ראש הממשלה וכמה שרים אחרים את הצבעתם של חברי הכנסת מהמפ־לגה הליברלית, שחלקם נכונו בה־התחייבויות קודמות להתמך בתי־קון חוק השבות.

במפלגות הדתיות רווחת עתה הדעה, כי לא ניתן לסמוך עוד על הליכוד בנושאים החיוניים לציבור הדתי וכי בעניין זה יש לעמוד קו בין „תקופת בגין" לבין יורשיו ב־הנהגה.

חבר הכנסת הרב חיים דרוקמן והרב אברהם שפירא שיגרו מכת־בים למ"מ ראש הממשלה, יצחק שמיר בהם הם מביעים את מרת רוחם מהצבעת הליכוד ואי מילוי התחייבותו כי הליכוד להוציא בד־רים יתמוך בתיקון המוצע בחוק השבות.

במכתבו אל מ"מ ראש הממשלה, יצחק שמיר כותב הרב דרוקמן: אני כיכוח להביע בפניך את צר־ מק אכזבתי מהצבעתו של הליכוד בנושא „מיהו יהודי".

בודאי זכורה לך הבטחתו של ה־ליכוד למפלגות הדתיות להצביע ב־עד תיקון חוק „מיהו יהודי", להוצ־יא יהודים. תגנה היום, כתוך 41 חברי סיעת הליכוד הצביעו עבור תיקון החוק רק 29 ח"כים. לעוכת ההתנגדויות הבלאה של המערך, אי־שר לצערי נושא ברמה את דגל ה־מלחמה נגד הדת, להצבעה נגד ה־חוק, צעד הליכוד מנגד.

לא הייתי מצפה על הדעת כי חב־רי־כנסת כה רבים מהליכוד יצ־ביעו נגד, יעמעו, או „יצביעו ב־רגליים".

אי אפשר בשום אופן לעבור על כך לסדר היום.

נראה, כי חברי הכנסת של הלי־ברלים חשבו שבא ימצאו לתמיכתם ל„מיילי המגבית" בקהילות רפור־מיות אם יתמכו בתיקון המוצע ב־חוק השבות כפי שהתנסו בעבר.

צה"ל מפטר קצינים בכירים

יפסק גיוס „נוער שוליים"

מאת סופרנו הצבאי

צה"ל עומד לפטר כמה אל־פים משרתי קבע ואזרחים עובדי צה"ל. בין המפוטרים — כולל אי הארכת החוזה לתקופת שי־רות נוספת — גם מספר ניכר של קצינים בכירים, מדרגת סגן־אלוף ומעלה.

הפיטורים הם כתוצאה מצמצומים בעקבות הקיצוצים בתקציב.

חלק מצמצום כוחו של צה"ל בוצע כבר בשנת התקציב הנוכחית וחלק גדול יבוצע בשנת התקציב הבאה.

הדרך נבחרה כי בצורתה ניתן להשיג את ביצוע הקיצוצים שצה"ל נדרש לעשות בתקציבו.

ויתור וחיסכון

הקיצוצים כוללים גם שורה של צעדי ויתור שונים, דוגמת הכנסת הוצאות האחזקה של ציוד רכב (הקד־צבת תביעות הטיפול וכד'), הקט־נת השימוש בכלי רכב צבאיים, החלפת מוצרים בתפריט הצה"לי (הדגמת „יום דגים" נוסף, במקום בשר, וכדו').

חיסכון ניכר יושג על ידי הקטנת היקף האימונים, עם זאת רמת האימונים לא תפחת בשל כך. הדגש יושם על שיטות הדרכה חדישות (שימוש במדמים אלקטרוניים, ה־נותנים תגובת הרב כמצב אמיתית), אימון יותר אינטנסיבי וחיסכון ב־יסוי אימונים כתוצאה מכך.

גיוס נוער השוליים אף הוא יקבע ר־יבים מהם לא יגויסו בכלל לצה"ל בשל ההוצאה הגדולה בחינוכם ד־בשיקומם הנופלים על שכם תקציב הביטחון.

ביטול תקנים

היקף הפיטורים בקרב אנשי ה־קבע הוא גדול במיוחד בדרגות ה־ביניים כש־25 אחוז מכלל הקצינים בדרגת רב־סרן יבצאו את צבאם כ־הרך לשורות צה"ל. עם הפיטורים יבוטלו גם התקנים שהיו עם ה־מפוטרים. יוקטנו גם הדרגות ב־תפקידים שונים.

הצמצום בתקציב יכלול גם „אכי־לת" כלאי והקטנתו.

כפי שנודע, הועלתה גם הצעה להוציא את תקציב השיקום, המה־וה 6 אחוזים מכלל תקציב הבי־טחון ולהעבירו לגוף אחר. בתקציב זה, אין כל כוונה לפגוע וההעברה רק הביא לתיקון „קוסמטי" של הק־ציב זה והוא לא יהיה על תקציב הביטחון. עם זאת יש להדגיש, כי הענין טרם נבדק במערכת הביטחון והוא רק בגדר רעיון.

כדי למנוע קיצוצים חריפים מדי, ואולי אף לבטל חלק מהם, כבצע לדחות את ביצוע פרוייקט ה„לביא" לתקופת־מה. הכוונה היא שפיתוח המטוס יימשך אך ייצורו יידחה ל־שנה־שנתיים. כפי שנודע, מצדד הרמטכ"ל בעמדה זו והעניין יוכרע כנראה בממשלה.

סופרנו הצבאי מציין, כי לפני זמן־מה אמר בספורו סגן הרמטכ"ל, האלוף דן שומרון, מהופפה פומבית, כי ה„לביא" אינו בסדר עדיפויות הראשון במעלה בצה"ל. בכל הנראה הסכים ארה"ב להעביר מתקציב ה„לביא" שהקציבה ליש־ראל — לכסויה אחרות.

ג'מאיל דוחה תביעות להתפטרותו

ביירות, (רויטר—עתי"ם וע"צ) — נשיא לבנון אמין ג'מאייל דחה ב־תוקף דרישות להתפטרותו שהועלו לאחר שהוא סירב לאשר את הס־כם השלום בין המיליציות הלבנו־ניות שנחתם בחסות סורית.

מקור מקורב לג'מאייל אמר כי הנשיא עדיין סבור כי ניתן להגיע להסכם בין כל העדות בלבנון בתיווך סורי, אולם לא ברוח ה־הסכם שנחתם ב־28 בדצמבר.

איחולים לבביים לרבנו הרב הגאון
ר' חיים זרצקי שליט"א
חבר לשכת הרבנות חדרה
ולרעיתו הרבנית דינה תחי'
חברת לשכת הרבנות בחדרה — ולרעיתו הרבנית דינה תחי'
להולדת הנכד
בן להורים עודנו הרוין
יהודה וצפרירה זרצקי
יזכו לגדלו לתורה, לחופה ולמעשים טובים
הנהלת בית הכנסת הישן
המתפללים וכולל הפנסיונרים
חדרה

אוניברסיטת בר-אילן

למכובדנו
ד"ר זרח ורהפטיג
יו"ר הועד המנהל
איש הרוח והמעש
מראשי הציונות הדתית
מיזמי הקמת האוניברסיטה הדתית
וממגיחי היסוד לפרלמנטריזם הישראלי
ולתחיקה הדתית במדינה

זר ברכות
בהגיעו לגבורות

בתוספת תודה מעומקא דליבא
על פעלו הרב לקידומה של
האוניברסיטה הדתית הנושאת את שמו של
הרב מאיר בר־אילן זצ"ל

יהי רצון שתזכה עוד שנים רבות
לעמוד בראש הוועד המנהל
מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא

עוד ינובון בשיבה, דשנים ורעננים יהיו

חבר הנאמנים, הסינט והוועד המנהל

שרים דורשים שינויים בתהליך קבלת החלטות

מידע ליצור מנגנון של התייעצויות

מאת סופרנו המדיני בירושלים

בישיבת הממשלה עומדים שרים להודיע כי יוזמו מנגנון של התייעצויות שרים בכמה שמתקיי־מים על מבצעים כמו תפיסת ה־מטוס הלובי. ראש הממשלה שמ־עון פרס יטען, כי את ההחלטה על כך היה צריך לקבל תוך דק־ות מאחר ולא היה מקום לשי־קול דעת מעמיק.

לפי המידע שהתקבל היה ברור שמנהיגי המחבלים נמצאים במטוס הלובי. הכשלון היה בכך, שכמה מטוסים דומים המריאו בטריפולי, ובהם מנהיגי מחבלים או אישים אחרים שהשתתפו בועידה על אר־גונים רדיקאלים שנערכה בטרי־פולי. עם זאת סבורים שמנהיגי ה־מחבלים יודעים עתה שעוקבים אח־ריהם והם יזהרו בסיפוריהם.

התייעצות פרס—רבין—הרמטכ"ל

ההחלטה על יירוט המטוס הלובי התקבלה בהתייעצות טלפונית בין פרס, רבין והרמטכ"ל. על בסיס מידע שנראה היה כאמין ד־בטוח. המידע הדגיש, כי זה מקרה נדיר שכמה מראשי המחבלים נמצ־אים במטוס אחד. הסבירות היתה גבוהה.

מתברר כי רבי־המחבלים, שצפו־יים לטוס על המטוס הזה, שינו ברגע האחרון את תוכניתם ועלו על מטוס שני שהמריא מאוחר יותר ב־חצי שעה. עתה נעשה תחקיר כדי לברר אם ההחלטה זו של רבי־המחבלים היתה מקרית או ב־כוונה, כדי להטעות את האויב.

דיפלומטים בדמשק

סוריה תימנע מפעולה קיצונית נגד ישראל

דמשק, (רויטר—עתי"ם) — סוריה, על אף שהיא מאשימה כ־פי שהיא מגנה „תוקפנות יש־ראל" על יירוט המטוס הלובי שהיה בדרכו לדמשק, תימנע מ־נקיטת אמצעי תגמול דרסטיים — סבורים דיפלומטים כאן.

הדיפלומטים אמרו כי סוריה כה־ססה מלנקוט בפעולה שעלולה לה־ביא להתקפה נגד ישראלית בעבר לגבול.

סוריה איננה רוצה לעשות כל דבר פרובוקטיבי בשלב זה, כל פעולת תגמול רק תביא לתגובה בסיבית מצד ישראל, אמר דיפלו־מט ממדינות המערב כאן, בהת־יחסו לתגובה הסורית.

בבסיס זאת, סבורים דיפלומטים בדמשק, סוריה תנסה לנצל את הגינויים הרבים על יירוט המטוס על מנת להבדיל את ישראל.

זוהי הזדמנות נדירה בשביל סו־ריה להתגבר [illegible] עצמה כקרבן של תוקפנות ישרא־לית", אמר כאן אחד הדיפלומטים.

התגובה הסורית ליירוט המטוס היתה קיצונית וחריפה ביותר. ה־ממשלה נקטה בקו נוקשה בהוד־עתה [illegible]. הרמטכ"ל הסורי שיהאבי אמר כי סוריה תב־חר את הזמן ואת המקום המת־אימים.

אולם, שר החוץ פארוק אל שרעה היה מתון יותר ישנה עצמו באיד־כי ארגוני החזית הפלשתינית ה־קיצוניים שאיימו על מטוסי ארה"ב וישראל.

נשיא חוף השנהב עומד לבקר בארץ בעוד חודש

מאת סופרנו המדיני בירושלים

נשיא חוף השנהב הופואה בוא־ני עומד לערוך ביקור בישראל ב־עוד כחודש. בביקור זה יחולו עי־נייני מגעים לאחר שחודשו ה־יחסים הדיפלומטיים בין שתי המ־דינות.

נשיא חוף השנהב פועל לשכנע עוד כמה מדינות באפריקה לחדש את היחסים עם ישראל ויתכן ש־הוא יכריע על כך בביקורו הבא.

מדובר בלפחות עוד שתי מד־ינות, שיש להן יחסים קרובים עם חוף השנהב והן באגודה באיגוד מדינות אפריקה הפרנקופונית.

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית.
ירושלים 8—13, צפת 7—10, [illegible] חיפה 12—19, טבריה 12—21, [illegible] 10—15, עפולה 9—19, השומרון 9—14, הקריה תל אביב 11—19, [illegible] 10—18, [illegible] 13—[illegible], עזה 13—19, באר שבע 11—19, אילת 14—23.

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת יקירתנו
האשה היקרה באדם
הרבנית נחמה זינגרביץ ע"ה
הלוויה התקיימה שלשום
יושבים שבעה בבית המנוחה, בני־ברק, רח' הרב קוק 24
המשפחה המתאבלת

למלאת שש שנים
לפטירתו של
הרה"ג יעקב ארי' פלבניק זצ"ל
תתקיים אזכרה
אי"ה ביום שלישי ב' באדר א' (11.2.86)
בשעה 16.00 בבית העלמין הירוק
חוף הכרמל, חיפה.
ה מ ש פ ח ה

אנו מודיעים בצער על פטירתה של אמנו היקרה
אסתר פלדמן ז"ל
הלוויה תתקיים **היום**, יום ששי, כ"ח בשבט תשמ"ו (7.2.86),
בשעה 10.00, בבית העלמין בכפר סמיר בחיפה.
השבעה: ברח' מרגלית 62, חיפה
בניה:
מאיר, עודד, עמוס ואברהם פלדמן
ובני משפחותיהם

במלאת שלושים לפטירתו
של אבינו וסבנו היקר
משה דוד כהן (רוזנטל) ז"ל
נעלה לקברו ונקיים אזכרה וגילוי מצבה
ביום שלישי ב' באדר א' תשמ"ו (11.2.86) בשעה 2.00 אחה"צ
בבית העלמין בקרית שאול.
נפגשים ליד השער.
המשפחה

פסח משפחות, באוירה תורנית
בישיבת כרם ביבנה
בואו לחגוג את חג הפסח הבעל"ט בכרם ביבנה
✡ שעורי תורה ✡ קמפוס מרווח
✡ פעילות מיוחדת לילדים ✡ מטבח מעולה
✡ טיולים ✡ 5 ארוחות ביום
כשר למהדרין מן המהדרין
פרטים והרשמה:
נא להתקשר בשעות העבודה 055-31192
בערב 055-24359, 055-92847

אמונה תנועת האשה הדתית־לאומית
בס"ד
מכללת אמונה
בית ספר גבוה לאמנות וטכנולוגיה ירושלים
הרשמה לשנת הלימודים תשמ"ז
* עיצוב וטכנולוגיה גרפית — מגמה תלת שנתית
* טכנאות שיניים — מגמה דו שנתית
פיקוח והעודה: אגף החינוך הטכנולוגי — משרד החינוך והתרבות.
* הנדסאות מחשבים — מגמה דו שנתית
פיקוח ותואר הנדסאי מחשבים: מ.ה.ט. — המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית (התואר זהה לזה המוענק ע"י בתי־ספר להנדסאים שליד הטכניון, חיפה ואוניברסיטת תל־אביב).
* לימודי תקשורת וגרפיקה ממוחשבת
* לימודים לתואר B.A. במדעי המחשב של האוניברסיטה הפתוחה
* לימודי קודש ברמה אקדמית גבוהה
הלימודים מתקיימים במעבדות וסדנאות משוכללות ביותר המצוידות בציוד אלקטרוני ומקצועי מתקדם.
— אפשרות של מגורים במקום —
*
מתוך סגל ההוראה / הנהלת המכללה:
הרב ד"ר אבא אנגלברג, ישיבת אוניברסיטה ניו־יורק, New York Univ. — ארה"ב — מחשבים
יוסף קולקר New York city C.C. ארה"ב — טכנאות שיניים
בבי שמירר, בצלאל, ירושלים — גרפיקה
המחלקה ללימודי קודש
הרב אריאל גרוס — ישיבת הכותל
הרב משה ישכר — ישיבת מרכז הרב
הרב יחזקאל נאומבורג — ישיבת מרכז הרב
הרב אברהם זכאי — ישיבת מרכז הרב
הרב שמעון יעקב — ישיבת מרכז הרב
ד"ר שלמה הן — אוניברסיטת בר־אילן
רבנית אסתר שחור — אוניברסיטת בר־אילן
המגמות למחשבים, טכנאות שיניים ועיצוב גרפי
נבנה כינסון, Loyola University בלטימור, ארה"ב
גולדשטיין גיזנג, Ecole, NAT. Sup. Des arts decoratifs פריז, צרפת
דוד הנין, אוניברסיטה עברית ירושלים, School of visual arts ניו־יורק, ארה"ב
פרופ' הירשברג ישראל, Pratt institute, S.U. N.Y. ניו־יורק, ארה"ב
ד"ר דיוויד אלמנדרו, האוניברסיטה העברית, ירושלים
כהן אברהם, טכניון, חיפה
ד"ר ניומן מאיר, Enfield college of Technology אנגליה
בקמון שיילי, University of Capetown דרום אפריקה
קייד נדיבה, בצלאל ירושלים, Borough polytechnic לונדון, אנגליה
שרמן ארתור, New York University — ארה"ב
דב פרילבצקי, מנהל, ישיבה אוניברסיטה — ניו־יורק — ארה"ב
המכללה פועלת בברכתם ועידודם
של כב' הרבנים הראשיים לישראל
מרן הרב אברהם שפירא שליט"א — מרן הראשל"צ הרב מרדכי אליהו שליט"א
פרטים והרשמה:
מכללה אמונה, דרך בית לחם 104 ירושלים, ת.ד. 10290, טלפון: 02-715767; 02-711033.
דרך בית לחם 104, ת.ד. 10290, ירושלים. טל' 715 767

מבצע מכירות ענק!!!
בשכונה הדתית
ב-אורנית
עיר בטבע
בואו לבקר במקום שאנשים נהנים לחיות בו.

• בשולי יער החורשים
• על הקו הירוק
• משכנתאות ותנאי תשלום
• ערבות בנקאית
• אישור בעלות על הקרקע
באורנית תמצא:
• בית כנסת • שרותי קהילה לשומרי מסורת
• שרותי חינוך • מקווה (בבניה) • ערוב.
דלתא להשקעות ומסחר בע"מ
פרטים: נחלה בשטחה, דוד ההגנה 17 פ"ת טל: 03-9281983 ובאתר הבניה.

هكذا عن الأصل

על המצפה

במערכה על שלמות העם

ראש הממשלה, שמעון פרס, בהתייצבו בראש השוללים את תיקון החוק „מיהו יהודי", טען בין היתר כי הכנסת חייבת להכריע בנושאים לאומיים ומדיניים ואילו הרבנות מסמכותה לפסוק בענייני הלכה. רצה לומר כי אין להעסיק את הכנסת בנושאים שהם בתחום סמכותם הבלעדית של מורי הוראה והלכה. אולם ראש הממשלה התעלם משום־מה מהמציאות הקיימת שהכנסת עוסקת בין היתר בחקיקה שהיא בעלת משמעות דתית־הלכתית. גם החוק הקיים, לפיו יהודי הוא רק מי שנולד לאם יהודיה, או שנתגייר — אושר על ידי הכנסת. יתירה מזה, גם החוקים המתייחסים לענייני נישואין וגירושין על־פי ההלכה, הם פרי החקיקה של בית הנבחרים הישראלי. ממילא, כל עוד לא תיקנה הכנסת חוק הקובע בבירור כי כל הנושאים ההלכתיים, לרבות ענייני גיור ואישור גיורים שבוצעו בחו"ל, נתונים לסמכותם הבלעדית של רבני ישראל, קשה לקבל את טיעונו של מר שמעון פרס נגד תיקון החוק „מיהו יהודי", שעיקרו מכוון להבטיח את שלמותו ואחדותו של עם ישראל.

בלהט הוויכוח הציג ראש הממשלה שאלה רטורית כלפי הסיעות הדתיות בזו הלשון: „האם עניין לכם, כאן והיום, לפגוע בקשר התולך ומתחזק של הזרם הרפורמי והזרם הקונסרבטיבי עם הציונות ועם ישראל"?

האמנם מתחזק הקשר הציוני של הרפורמים והקונסרבטיבים עם מדינת ישראל?

מי שמכיר את המציאות בתנועות אלה, היה להניח למר שמעון פרס מצוי בגעגעה בתוכן, יודע כי הרפורמים ניצבים בראש המפלגים את העם. הם גם קוראים תגר על החוקים שאושרו על־ידי הכנסת בשאלת „מיהו יהודי". כך, למשל, לפי החלטת ועידת הרפורמים ידרשם כיהודי לא רק מי שנולד לאם יהודיה, אלא גם מי שאביו יהודי ואמו נוצריה.

התנפותם של ראבייס רפורמיים בטקסי נישואין משותפים ליהודים וללא־יהודים לצידו של כומר, אף היא מצביעה על ההיפך מהתקרבות לציונות שהרתה על דגלה מלחמה בהתבוללות ובהידוק הקשרים עם מדינת ישראל השוללת בתכנית שלילה גיבוי התרבות. אולם, ראש הממשלה, ככל הנראה בטעמי נוחות, התעלם מעובדות אלה יקם ללמד סנגוריה על בני ארגונים, הקונסרבטיביים והרפורמים, הנושאים באחריות ישירה להוצאה הרוחנית המתחילה בתפוצות ישראל עם ריבוי נישואי התערובת והעליה המבהילה במימדי ההתבוללות שאחזו בקהילות ישראל בנכר.

בהזדמנות זו ראוי להזכיר כי גם הקונסרבטיביים בהתנהלותם המנהגה להסכיר „רבנותי" למלא תפקידים של רבנים, אף הם עושים את ההיפך מהמתחייב כדי לשמור על אחדות ישראל. הציונים שהכניסו בסדרי תפילה ובקיום מצוות התורה, אף הם מעידים על פלגנות ולא על אחדות.

מפ"לא איפוא כראש הממשלה מרוב התנגדותו לתיקון החוק „מיהו יהודי" יצא להגן על פלגנים — על אלה שבמעשיהם הזיקו הרבה לציונות ולמדינה. גם אם כבר פרס סבור כי לא זה הזמן לתקן את החוק ויש להעדיף ההדברות בין הזרמים השונים על פני חקיקה בעוולה, לדבריו, להעסיק את הקרע בעם, בכל זאת, אין זה נאה ואין זה יאה לו כראש ממשלת ישראל ללמד זכות על פלגנים ולהציגם כמי שמתקרבים לציונות ולישראל.

תיקון החוק „מיהו יהודי" חיוני כדי לשמור על אחדות ישראל. הוא לא בא לפגוע ברגשי ביהדות, אלא להקים מחיצה למכבדת, כל תיפגע שלמותו של העם כתוצאה מתפלולים של „ראביים" רפורמים וקונסרבטיביים המבקשים לשנות את זהותו היהודית של עם ישראל — הזהות אשר שמרה על עם זה מיכך אלפי שנים, מאז היותו לעם ועד עצם היום הזה.

מי שחרד לשלמות העם: מי שדואג בהוויה לב למניעת קרעים בתוך עם ישראל — בדין איפוא שיתן יד לתיקון החוק על־ידי קביעה חד־משמעית כי יהודי הוא מי שנולד לאם יהודיה או שנתגייר לפי ההלכה.

בכוחו של ראש הממשלה לתרום לכך, אם ישתחרר ממחויבויות לרפורמים ולקונסרבטיבים בתקופת כהונתו כראש הארפוזיציה, כשלנגד עיניו שלמות עם ישראל והצלתו מהתבוללות ושמיצה בגוים.

שיחות או אולטימטום?

משלחת המבכ"לים שהגיעה לקהיר זכתה לקבלת פנים חמורת סבר מצד ראש המשלחת המצרית. בפגשו לחברי המשלחת הישראלית אמר שאם לא יסכימו לקדם את עניין הבוררות על טאבה, בוא לקבוע זאת בעניין הנורמליזציה — תפנה מצרים לבית הדין הבינלאומי בהאג ותדרוש ממנו לפסוק בסוגיה הנתונה בוויכוח. הדברים הללו שהושמעו בצורה אולטימטיבית לא תרמו לקידום העניין, כי אם להיפך, הדגישו מה רב המרחק בין העמדה הישראלית לבין העמדה המצרית. עצם העובדה שמצרים אינה מוכנה לקשור את פרשת הבוררות בעניין טאבה בנורמליזציה ביחסים בין קהיר לירושלים, רק מחזקת דעת אלה הטוענים, כי פניה של מצרים — להשיג את טאבה בחזרה ולא לנורמליזציה ביחסיה עם מדינת ישראל.

לאמיתו של דבר, אין בדבריו של ראש המשלחת המצרית משום חידוש. אם בכל זאת יש בהם חידוש כלשהו, הריהו בעובדה שהפעם נאמרו הדברים בצורה בוטה ותקיפה, בעוד שבעבר הם נוסחו בזהירות, תוך קפידה על טוהר הלשון הדיפלומטית.

ביחוד המבכ"לים ביציאה למצרים, על־פי החלטת הקבינט המדיני, כשחידת בהנחיות ברורות לפיהן אין לוותר על כאבמי המיכור גם אחרי הסכמה לבוררות. המיכור חייב להימשך כשמונה חודשים ורק אחרי זה יש להתחיל בבוררות. גם עניין הנורמליזציה צריך להתפוס מקום בשיחות, בלא להפריד בין הנושאים — בין טאבה לבין שיפור היחסים בין מצרים וישראל.

היום עומד יהסתיים הסיבוב הראשון של השיחות, כאשר בשבוע הבא ייערך הסיבוב השני, והפעם בהרצליה. השאלה היא: לאן פניהם של המצרים — להסדר במסגרת „עיסקת החבילה" שהוצגה על־ידי ישראל, או לאולטימטום בשאלת טאבה, כפי שזה הוצג ע"י ראש המשלחת המצרית עם פתיחת השיחות בקהיר.

העמדה המצרית היא אשר תקבע: האם יש על מה לבוחח או לא?

אם עלינו לשפוט לפי קבלת הפנים הצוננת לה זכתה המשלחת הישראלית, הרי שקשה להיתפס להערכה אופטימית לגבי עתיד השיחות בין ישראל למצרים.

שלטון החוק במבחן

התפטרותו של הממונה על מחוז הצפון, מר ישראל קניג, היפנתה את הזרקור לנעשה במיגזור הערבי בכל הקשור בכיבוד חוקי המדינה והחלטות בתי המשפט. לדבריו של הממונה על המחוז, נבצר ממנו בתפקידו הפנים למלא את תפקידו, כדי לאכוף את החוקים ולבצע את צווי בית־המשפט — כתוצאה מהתערבותם של גורמים פוליטיים. אשר הורו למשטרת ישראל שלא לנקוט פעולה בנדון עם מיכרד הממונה על המחוז.

לפי הידיעות הוצאו ע"י בתי־המשפט למעלה ממאה פסקי־דין נגד בנייה בלתי חוקית, כולל פלישה לאדמות הלאום שהן בבעלות מדינת ישראל, אך מסך הכל טופלו שני מקרים בלבד, כאשר המיפול בכל השאר הוקפא לתקופה בלתי מוגבלת.

אין זה סוד שזה שנים אנו עדים לגזילת קרקעות על־ידי בני המיעוט הערבי בגליל, אך אין פוצה פה נגדם. ואם גורם ממשלתי מבקש לקיים את החוק קמים עליו גורמים ממשלתיים אחרים וכובלים בעדו את מילוי תפקידו.

הבנייה הבלתי חוקית במחוז הצפון מתחלקת לשניים: מצד אחד מדובר בבנייה בניגוד לתכנית המיתאר של היישובים הערביים ומצד אחר בפלישה לאדמות של המדינה, תוך קביעת עובדות בשטח, בלא להתחשב כלל בכך שמדובר בגזילה ממש.

התערבותם של גורמים ממשלתיים בפעולות של מינהל המחוז בעצתו של השר עזר ויצמן, שהצליח לשכנע גם את ראש הממשלה למנוע בשלב זה את ביצועם של צווי בית־המשפט, מהווה פגיעה חמורה בשלטון החוק במדינת ישראל. אין ספק שדבר זה עודד גורמים ערביים לאומניים להמשיך בפלאכת הפלישה לאדמות הלאום, בלא להתחשב כלל כי יצטרכו לתת את הדין על מעשים כגון אלה. התוצאה היא: תוהו ובוהו — אנרכיה בוטה בכל הנוגע לתכנון האורבני בגליל. היא גם מעמידה בסכנה את הרוב היהודי בגליל, אם לא יושם קץ לתופעה מחפירה זו.

הממונה על המחוז בהודיעו על התפטרותו ציין, כי החלטתו להתפטר באה במחאה על מדיניות הנוגדת את הכרתו ומצפונו.

ידידיו של מר ישראל קניג עטו על ההתפטרות כמוצאי שלל רב. אחדים מהם, בייחוד מקרב השמאל הקיצוני, האשימו אותו ב„מדיניות גזענית" כלפי המיעוט הערבי. לדבריהם, הוא האיש אשר חיבר את המסמך „כיצד לטפל בערביי ישראל". שמחתם על ההתפטרות בדין שתפקח עיני רבים מדוע אין לקבל אותה, שאילו קבלתה עלולה להפוך פרס לכל אלה שחברו יחדיו כדי לנשל את היהודים מאדמות הגליל.

יש לקוות שראש הממשלה אכן לא יקבל את התפטרותו של מר קניג ויתייצב לימינו, כדי לאפשר לו למלא את תפקידו כראוי. יש גם לקוות שכל אלה המרבים לדבר בשם „שלטון החוק" יתייצבו לצידו של האיש שקם להזעיק ברבים נגד כל אלה העוכרים את החוק פלסתר ואת צווי בתי־המשפט לסתום בדיוהו.

פרשת ההתפטרות של ישראל קניג אינה מצטמצמת איפוא לרצון הפרט — היא נוגעת לכלל. וטובת הכלל אומרת, כי אין לקבל את ההתפטרות, שלא לתת פרס לפוגעים בשלטון החוק במדינת ישראל. על ישראל קניג להמשיך בתפקידו.

נדחתה הרפורמה במס־הכנסה

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

[illegible]

ראשי המשרד האוצר מודעים כי גם הכנסה [illegible] האחרונים בציבור [illegible] המקום להקלה נוספת.

[illegible] עד את המס.

נגעל מושב הוועד הפועל הציוני

חינוך יהודי הוא הדרך הטובה ביותר להגנה על מורשת היהדות

מאת שלום בריאל, סופרנו בירושלים

[illegible]

אחת ההחלטות, שנתקבלה בסיום [illegible] בהירות.

לקראת הקונגרס הציוני הקרוב.

יו"ר ההנהלה אריה דולצ'ין הגיש הצעת החלטה המחייבת עריכת בחירות בכל הארצות, להוציא את ישראל, שבה נקבעה נציגות המפלגות בקונגרס הציוני באמצעות התוצאות הבחירות בכנסת.

דולצ'ין פוצע

ההצעה [illegible] בישיבה שעסקה בנושא זה, אולם במליאת ישיבת ההתנגדות רבות להצעת ההנהלה המוצעת. דולצ'ין צוב בפצע את אולם המליאה תוך כדי הסכה. איום שאם לא תתקבל ההצעה כפי שהובאה על ידו יראה בכך כישלון אישי שלו ויפסיק את המשא ומתן, לאיום צפה את שלו ההחלטה אכן נתקבלה.

פרק אחר של ההחלטה עוסק בחינוך הציוני המוטלת על המוסדות התנועה הציונית. בין ההחלטות נאמר כי העליה היא הבעיה הראשונה שהציבור צריך לקבל על עצמו ולהנחיל אותה הלכה למעשה. בנושא החינוך נאמר כי חינוך יהודי הוא הדרך הטובה ביותר להגנה על המורשת היהודית. לפיכך, נאמר בהחלטה, על הציונים לשאוף לתת חינוך יהודי ציוני בבתי ספר יומיים ובישיבות בעלות אופי ציוני.

בנאום הסיכום אמר יו"ר ההנהלה הציונית אריה דולצ'ין כי בשנה הקרובה תקציב ההסתדרות הציונית 40 מיליון דולר לשיקום היישובים הנבנאים במיבצע הנדיבה וכן מיליון דולר למושבים השרויים במצוקה כלכלית.

ציה או בהצבעה או בהסכמה, שי־פירושן הסכמה של מאה אחוז מבין כל הגורמים הציוניים על רשימה אחידה. ההצעה נתקבלה ללא התנגדות. אבל כיד לאמר מכן נבחרה הדיעה שכדובר בהחלטה שתובא לדיון במליאת הוועד הפועל הציוני הבא. ההצעה המכינה סיעת „הקונפדרציה" להצעה המורכבת שם אם היות הסכמה של מאה אחוז לא תתרבנה בחירות. לאחר מכן התברר לה, כי מאחורי ההצעה עומד כוכש, משום שסיעת „העבודה" החליטה שהיא לא תצטרף לשום הסכם כזה. אז המעילה להצים לדחות את הנושא.

סיעת המזרחי והפועל המזרחי בעמה עבודה של הסכמה להצעה על בחירות לקונגרס, במקום שאין הסכמה של מאה אחוז.

ד"ר נפתלי אילתי (המזרחי והפועל המזרחי) הסתייג מן ההחלטה האומרת שלארגונים שהצטרפו להסתדרות הציונית (רפורמים, שמרנים, אורתודוקסים) ישמרו זכויות לאחר פרים לקבל מעמד בהסתדרות הציונית אם לא ישתתפו בבחירות. ההסתייגות הוסרה ברוב קולות במושב הוועד הפועל.

הציונות מעשיות של פרס

בנאומו במושב הוועד הפועל הציוני קרא ראש הממשלה, שמעון פרס, לשנות את פני התנועה הציונית, כדי שיתאים עצמה לטרנספורמציה החדשה של החיים בגולה המתרכזים סביב קהילות ובתי כנסת.

היא הציע כמה פעולות מעשיות לתנועה הציונית: להעביר את ירושלים במרכזו העלייה של העם היהודי. כל משפחה יהודית בגולה השולח נציג לירושלים לגור בה. כל יהודי בגולה יבקר לפחות פעם אחת בישראל. לבנות עיר חדשה בישראל בנוסח אמריקני, באיזור מדינתי. הקמת אוניברסיטה יהודית עולמית. הקמת מרכז כנורים בישראל לאנשי מדע יהדות מכל העולם.

כמו כן קרא לתנועה הציונית לסייע להקלאות הנתונה במשבר בישראל.

בשלב כשיים הודיע יו"ר ההנהלה, אריה דולצ'ין, כי הוא רואה בקבלת ההצעה, הבעת אימון אישית בו.

פירסלית התקבלה הצעה לקיים בחירות לקונגרס הציוני בכל הארץ.

סוכם עם ראש הממשלה לא לסגור המספנות

מאת חיים מקירא, כתב „הצופה"

ההלשה הדיפשמעית כי מספנות ישראל לא יסגרו נתקבלה אמש בעת פגישה שהתקיימה בלשכתו של ראש הממשלה שמעון פרס בקריה בת"א.

בפגישה נטלו חלק גם שר הבטחון יצחק רבין, מנכ"ל התעשייה הישראלית למשל וראש האגף לאיגוד [illegible].

המרכיב במספנות חיים תברעלה. היום אחריו [illegible] כוונות ההסכם עם ועד כדי לשמוע מפני על הדוחות [illegible].

[illegible]

המרכז לתרבות ולהסברה — המפד"ל — „הצופה"

ועדת המפד"ל לשלטון — המפד"ל — „הצופה"

מפגשי הסברה למפקד

מוצאי שבת כ"ט שבט תשמ"ו 8.2.86
אשדוד — חוג בית בהשתתפות גד דיעי
ראשון לציון — מפגש הסברה
בהשתתפות הרב יחיאל וסרמן

יום ראשון — ל' שבט תשמ"ו 9.2.86
חיפה — מפגש הסברה
בהשתתפות זבולון המר ואליעזר אלתר

יום שני — א' אדר א' תשמ"ו 10.2.86
חדרה — גבעת אולגה — מפגש חברים בסניף בשעה 19.00 בהשתתפות יוסף שפירא, אליהו חן ציון מרדכי קוסטליץ, יוסף בוסקילה ויעקב בלך

יום רביעי — ג' שבט תשמ"ו 12.2.86
יפו — חוג בית בהשתתפות יהודה בן מאיר
רכסים — מפגש הסברה
בהשתתפות שאול יהלום ויצחק גץ

מוצאי שבת ז' אדר א' תשמ"ו 15.2.86
תל־אביב — מפגש הסברה בהשתתפות יהודה בן מאיר
אשקלון — פתיחת שבוע „אמונה" בהשתתפות זבולון המר

יום שלישי, ט' אדר א' תשמ"ו 18.2.86
גבעת סביון — מפגש הסברה
בהשתתפות הרב יהודה פליקס

יום חמישי — י"א אדר א' תשמ"ו 20.2.86
תל־אביב — מפגש הסברה בהשתתפות יהודה בן מאיר

המרכז לתרבות ולהסברה יחד עם ועדת הבחירות המרכזית פתוח לחברים ולאוהדים לסייע להצלחת המפקד ולארגן מיפגשים וחוגי בית להסברת חשיבות המפקד ואופן ביצועו. המוכנים לכך זמנם לצורך תאום המרצה למרכז לתרבות ולהסברה במפד"ל והפועה"מ (טל. 452178 ; 440514 ; 03/444161) או לועדת הבחירות המרכזית (טל. 446793 - 03).

התנועה הפועל המזרחי — האגף לתרבות והסברה

קרית שמואל — שכונה שתופית של הפועל המזרחי — אמונה

סמינריון ערב

הנושא: **משנת תורה ועבודה**
סניף קרית שמואל

דיון שלישי
יום ראשון ל' שבט תשמ"ו 9.2.86 בשעה 20.00
הנושא: הציונות הדתית לאור הבהרה
המרצה: הח' צבי ברנשטיין — מבקר הועה.

דיון רביעי
יום ראשון י"ד אדר א' תשמ"ו 23.2.86 בשעה 20.00
הנושא: קווי ההשקפה של הציונות הדתית במבחן המציאות בישראל
המרצה: עו"ד אברהם מלמד

דיון חמישי
יום ראשון כ"ח אדר א' תשמ"ו 9.3.86 בשעה 20.00
הנושא: המפנה הציונית הדתית
המרצה: ד"ר יצחק אלפסי

כל הדיונים מתקיימים באולם התרבות קרית שמואל רח' מהוליבר 14.

עמדת המפד"ל

לימין הממשלה בהחלטת היירוט

פעולת יירוט המטוס הלובי הוכיחה את נחישותה של ממשלת ישראל להילחם בטרור האש"פי. ובראשיו, ועל כך ראויה הממשלה לשבח ולחיזוק.

אסור שהכשלון המודיעיני ירפה ידיים, והמטרה חייבת להמשיך להתבצע — להכות בטרור בכל מקום עד חרמה.

מדינות הנותנות מחסה לרוצחים ולמחבלים, המעודדות והמתכננות את הטרור הבין־לאומי אינן זכאיות להנות מהחוק הבין־לאומי, בו הן פוגעות השכם והערב.

מלחמה בטרור דורשת תעוזה, מקוריות ולקיחת סיכונים.

המפד"ל עומדת לימינה של הממשלה ומזדהה עם ההחלטה הקשה שקיבלה.

המפלגה הדתית לאומית

המרכז לתרבות ולהסברה

מעשה נועז ומסוכן

יירוט המטוס הלובי, בדרכו לדמשק, אף שלא השיג את מטרתו, משום שהאנשים המבוקשים, הלא הם ראשי הטירור האש"פי, לא היו בו — יש בו לערער את הבטחון העצמי של ראשי המרצחים ולרמוז להם, שלא ינוקו ובבוא של דבר, לא יוכלו מהעונש הצפוי להם על מעשי הרצח של תמים מפשע. נוכח חוסר הכפש של המדינות והתפשות כנגד הטירוריסטים למיניהם וההתפקהם בגלים נמלצות בלבד — בלט שוב עת רוחה של ישראל הקטנה לפעול ביוזמה ובאמצעיה.

אילו היירוט היה משיג את מטרתו — היתה ישראל זוכה לברכתו ולהערכתו של העולם כולו ואולי היו מופיעים צ.ד שותפים להצלחה, כפי שנאמר כי להצלחה אבות רבים. אראו היתה מתעוררת הבעייה מה היו עושים עם ראשי המרצחים ומה תהיה הענינה הממשלתית. לא כהנגבע שישראל היתה נקלעת למבוכה קלה. מאחר שהמרצחים לא היו במטוס ומכילא, נחשב הדבר לכשלון — הרי, כידוע, הכשלון הוא יתום, ומהמעשה עלולות לצמוח לא מעט תקלות.

נכון הדבר שאנשי הסירור, ממילא אינם מתבודדים משום תעלול ומעשי תרבה אפשריים, בהם גם תפיסת מכוסים ופגיעה בנוסעים ובמיתקנים. אבל משמה ואילך יכלו לטעון, שישראל אף היא עושה דברים הפוגעים בתנופה הסיכה. ההבדל בין מעשי רצח טירוריסטים לבין התנהגות מנהיגם — יש שיפעמים והראשונים עלולים לזכות אפילו בדליגיטימציה. העובדה שהנוסעים במטוס טופלו באריבות ולא נפלה שערה אחת מראשיהם — לאחר שתוברר מה שהוברר — לא תיזכר.

ראשי המדינה בודאי שקלו את הדברים מכל הצדדים. אך מאחר שנפלו, כנראה, קרבן לאינפורמציה לא מדויקת — נגרמה לנו אכזבה מהיירוט. נותר רק רמז לטירוריסטים אך בצידו גם סכנה.

אישים ובהם גם שרים מבקרים, לאחר מעשה, את היירוט ומוצנים שאילו התייעצו בהם — היו מונעים את המעשה. גם ראש הממשלה הודה שהיתה טעות, סביר להניח שלא היתה שהות להתייעצות. שוב הוכח שרק מי שעושה לפעמים גם שוגה וקל להיות מבקר מלהיות מחבר, אילולא היירוט, אותם המבקרים היו כותבים ביקורת על החמצת ההזדמנות.

לא די ב„התקזזות"

נסיעתו לחוץ לארץ של השר ד"ר יוסף בורג יומיים לפני ההצבעה בכנסת בנושא „מיהו יהודי" עוררה תמהון רב, משום אי השתתפותו בפועל במערכה חשובה ומהותית וגם משום שלפי מחשבי קולות — הכרעה היתה אמורה ליפול על חודו של קול. בלי להקל ראש בחשיבות הנסיעה, אי־השתתפות שר הדתות בהצבעה, היתה בלתי מובנת.

כדי להפיג את אי־ההבנה, הסביר מישהו מקורבי השר הסבר איכלל. הוא כי ד"ר בורג לא התעלם מהבעייה ודאג שהעדרו לא יפגע בהצבעה משום שהתקזז עם חה"כ חריש. ממתנגדי התיקון ומאזן הקולות לא יתערער. כמסבר זה יש משום אי־הבנת הנושא.

עניין הקיזוז ההדדי, הוא המצאה ישראלית ואין בה דופי אם מדובר בהצבעה בעלת אופי פורמאלי כדי למס.ד בהרצאות נסיעה הלוך וחזור. לא כן לגבי הנושא דיון ובהתייחסות לשר הדתות. הציבור הדתי תציגיו בכנסת מצווים לפעול בנושאים כגון אלה בדרך של „קום ועשה" ועל פי מוטיבציה דתית (ולאומית) מ.בהקת. אילו היה קורה גם, ותוצאות ההצבעה היו חיוביות — הקיזוז לא היה מציל את כבודו של השר, בזכות היעדרו של מיכה חריש.

בעניין „מיהו יהודי" נועד לשר הדתות גם כהותית וגם כשר היהיד של המפד"ל שפתחה וממשיכה במאבק זה קרב לשלושים שנה — תפקיד מיוחד לא רק כאיש המחזיק בקול אחד. הוא אסור לפעול בין החיילים והגורמים הציבוריים עד רגע ההצבעה ממש. ואם אמנם לצערנו ההצעה נפלה — איש מאלה שבידיהם היה לעשות ולא עשו הכל והשר בכללם, אינם יכולים לרחוץ בנקיון כפיהם. אולי העדרו של השר גרם בעקיפין, ל־העדרם מההצבעה של רבים אחרים.

יש במפד"ל שהזכירו ביומים אלה בצער את נסיעת השר לחו"ל, לפני כמה חודשים, בעצם התחוללותו של משבר ממשלתי חמור, והניחו את היוזמה לכך בידי השר הרב פרץ.

אומבודסמן ב„מעריב"

העתון „מעריב" הנהיג חידוש בכלי התקשורת הכתובים: הוא בחר מתוך עובדיו הבכירים „אומבודסמן" — (מפקח/בכיר) על עבודת הכתבים. ולא זו בלבד אלא שהיטיב עם קוראיו ובישראל שטרמקן — הממלא תפקיד זה — מרבה לדווח לקוראים על עבודתו ואינו נרתע מלחשוף בפומבי ליקויים ואפילו מספר מה היו תגובותיו להריגים שונים. לשבחו של „מעריב" צריך עוד להוסיף שהדבר נעשה זמן ניכר לפני שהתעתונאים החלו לחוש כי אם לא יתאגנו בעצמם לשיפור תדמיתם — לא יהיה מנוס מכך שהציבור (כלומר המדינה) תעשה זאת במקומם.

אם כך, אני מצפה לתגובת האומבודסמן של „מעריב" למאמר שנתפרסם בשבוע שעבר במוסף השבועי „סופשבוע" על המתרחש במפד"ל ובו מתואר האיש שהופקד להעביר את מיפקד החברים והאוהדים כ„קברן" בצמרת (המפלגה); כמי שבא „לנקות את האורוות" ו„שולח הביתה אפילו את ד"ר בורג הנבהיר". ובנוסח מצליב עוד יותר: „רק המתינו בסבלנות עוד כמה חודשים ותראו איך הדוקטור הולך אחר כבוד הביתה". ועוד אומר הכתב המכובד: „פריבס הצליח להתחמק על מיסמך שמפי שאבילו ד"ר ב.רג הממולח לא יוכל לעקוף אותו. אבל פריבס אינו מתפוק בראשו. נראה שיבלע בקלות גם את סילוקם של זבולון המר והרב חיים דרוקמן". ד"ר בורג, זבולון המר וחבריהם „לא הבינו בחשבון שמדובר כאן באיש חזק שהחליט לשקם את הריסות המפד"ל ולנקות אותם ממנהיגים דוכנתם".

אני מדגיש: אני מתייחס כאן למה שנכתב במאמר על ידי הכתב ואינני יודע אם אפילו דברים המובאים במרכאות כפולות הם אמנם דברי מר פריבס. מכל מקום אני בטוח כי הדברים ש„אפילו הוותיקים והמשופשפים (בעסקני המפלגה) ממש פוחדים ממנו" הם אינם על, שהרי לאיש במפד"ל אין ריב אישי איתו והוא אינו מתיימר לקבוע מי ומי יהיה או לא יהיה בהנהגה, כשהוא בעצמו ענו ומדגיש, בצדק, שתפקידו מצטמצם בהרכבת מקום הבוחרים לוועידה הבאה, שיהיה גדול ככל האפשר ושהוועידה עצמה, יהיה תואחל איך שי־יהיה, ריבונית בהחלט להחליט על מה שתרצה.

אני סבור שהמאמר תחת השם המצליב („קברך בצמרת) גרם עלבון לא רק למפד"ל אלא גם למראיין עצמו מטעמים נוספים. וזאת, משום שמאז הראיון ועד שהוא ראה אור, נראה לי כי גם הוא מצא אותו כבלתי מתאים למציאות. לא רק שהכתב הגזים ביחסו ל„קברך" את „שילוחו" של ד"ר בורג הביתה". נוסח שקשה לי להאמין שיצא מפיו של מר פריבס ולו גם משום שהוא יודע שוועדת המפקד עשתה טרפס על הנושא. שלא לצורך ומילא לא „תרמה" לכך דבר, זולת ההבזות בפומבי „פעם נוספת" כפי שהכתב אכן מציין וזאת האמת לאמיתה. ההתנגדות למסירת המיפקד לאנשי הקסטל (וביותר דיוק לאנשי הסיעות) — אף היא נראית עתה באור אחר לאור ההתפתחויות האחרונות לשמרנות וההסברה בצ'ים נעשית עתה על ידיהם בברכתו של המראיין. שופטי המיפקד שמרו עליהם מכל משמר מעין רואים ומהכירי המוניטים שרצו לעזור, היו נאלצים „לסחוב" אותם מידי אנשים שמשום־מה היו נאמנים יותר — מופיצים עתה לכל דורש. אפשר לציין עוד הרבה דברים ותופעות במהלך המיפקד, אשר לא נחזו כלל על ידי הוועדה ודווקא הן ניתנות עתה, לפוולנו, תנופה ניכרת.

הייתי מייעץ לכל הכתבים ולא רק לכתב „מעריב" לסגל ראיה מציאותית יותר למה שמתרחש במפד"ל בלי להפליג לתיאורים, להשערות והערכות תלושות מהמציאות. הרי כל הפעילות שנעשית על ידי המפד"ל הפועל המזרחי אינה אלא בבחינת פרוזדור לטרקלין הוועידה. הבה נתאזר בסבלנות עד לכינוסה: נראה מי ומי — אישים וקבוצות — משתתף בה; מי מועמד למנהיגות ומי הפנים החדשות שבעצם הדוח ו„שליחה הביתה" במשטר הנוכחי והגוי מתפלל — לא בחירות לא בציבור — שמשטר של הדחות לשמן לא ייפסק ולא יחודש. ראשי המבצע להתפקדות ולבחירות צריכים להיות האחראים לסגנון כזה וצר ומכאיב לקרוא מודעה רשמית, החתומה על ידי הוועדה בכבודה ובעצמה כשהוא „מתכבדת" במכתב ההתפטרות של ד"ר בורג שנאמר אין זה כחרישנה כלל, ולכל הדעה רחוקה מאתיקה ואסתטיקה.

שבחי ה„יידיש"

נדמה שאין צורך להציג את יצחק קורן; לשעבר ח"כ וסגן שר האוצר; מזכיר תנ.עת העבודה העולמית, יו"ר ההנהלה של הקונגרס היהודי העולמי ועוד (אגב, ידיד של המפד"ל—הפועל המזרחי). באחרונה נתפס לתחביב חדש: שפת הידיש, הקים כועצה עולמית לכנון היידיש ועושה נפשות ליצירת גשר בין עברית ליידיש. צפה פורסם ביזמתו וביוזמתם של ע.ד יהודים טובים (ובראשם הרב עמנואל רקמן) קובץ בשם „יידיש און יידישקייט" (יידיש ויהדות).

רק מיעוט של תושבי הארץ הזאת זוכר עדיין, במעומעם, את המריבות הקשות שבין מגיני השפה העברית לבין חובבי האידיש, שהן עתה נחלת ההיסטוריה. ברוך השם, השפה העברית כבר התבססה דייה ויידיש אינה מהווה לה סיכון כלשהו. למרבה התמהון חרף התמעטותם של קוראי יידיש בישראל, קיימים בארצנו ותיאטרונים ביידיש, עתון יומי ושבועונים וירחונים רבים, גם המוכרים של ספרי יידיש פעילים מאד — אבל מכל ההוצאות בשפה זו לא נשקפת סכנה לעברית. לעומת זאת בחוץ לארץ, שם היתה יד היידיש תקיפה, היא הולכת ונחלשת.

משום־מה עורכי ומו"לי הקובץ עשו מאמצים נואשים כדי להוכיח את הקשר ההדוק בין שפת יידיש לבין אישים תורניים־רבניים והם אמנם מגלים עובדות להוכיח קירבה זו. כבר בדפים הראשונים של הקובץ מצטט מר קורן את הגאון הרב יוסף דב סולובייצ'יק שאמר לו בשיחה לפני של"ש שנים בדיוק כי דורנו שוגה בהזנחתו את שפת היידיש. לדעתו, צריך לדרוש מראשי הישיבות שיקיימו את המנהג להגיד שיעור בתורה בשפה זו. הבית היהודי אסור לו להשלים עם היעלמות היידיש משום שהדבר עלול להביא נזק לעם ישראל. מר קורן מוסיף יאומר שדברים אלה של הרב סולובייצ'יק המריצו אותו להגביר את הפעילות למען היידיש ולשתף בכך יהודים דתיים. לדעתו היידיש אף מגינה על היהדות.

בראש הקובץ מובא מאמר של הרב סולובייצ'יק שנתפרסם בעתון „טאג" הניו־יורקי לפני עשרים וכמה שנים ובו מבקש הכ תב לראות את שפת היידיש כ„תשמיש קדושה" השפה שבה לימדו תורה הרמ"א, המהרש"ל, הגאון מוילנה, רבי חיים מוולוזין והבעל שם־טוב, המגיד ממזריץ' — ואחריו החוקר הרב אברהם ביק עומד ביותר אריכות על „שבחי הבעש"ט" וסיפורי המעשיות של ר' נחמן מברסלב שנכתבו ביידיש (האחרונים על ידי תלמיד של ר' נחמן שהדגיש כי העלה את הדברים על הכתב, בדיוק כפי שנאמרו על ידי רבו), ובכלל יש לראות את שפת היידיש כשפה הארמית בזמנו שנשארה אף היא בקדושתה.

הקובץ מחולק לכמה מדורים: א) חשיבות היידיש לקיומם של יהודים ויהדות ובו פורסמו דברים של הגאון ר' יוסף דב סולובייצ'יק; הרבי מליובוויטש; הרב יצחק ידידיה פרנקל; פרופ' א' אורבך; הרב פרופ' עמנואל רקמן; שלמה זלמן שרגאי והרב ביק. ב) מהספר הקודש: הרב אליעזר סילבר ז"ל; פרופ' אברהם יהושע השל ז"ל ושי עגנון ז"ל. ג) מאוצר שפת היידיש: ש"י שזר, ש"י עגנון, חיים ליברמן; הרב א' שאולי; גרשום באורד; ד"ר י' בריאל; הרב אברהם יצחק הכהן קוק; ביבליוגרפיה מאת א' אביב.

הקובץ כולו רוחש אהבה ויראת כבוד לשפת היידיש והתבטאויותיהם של רבים מהאישים התורניים והחסידיים בשבח השפה המובאות בשפע — מהוות גילוי שלא נודע עד כה ברבים. הנסיון התמים והנוגע ללב של מכתפי הקובץ להחזיר לה את מעמדה בעם — נראה לכאורה, כלא מציאותי נוכח החורבן של יהדות מזרח אירופה והתבוללות הגוברת בארצות המערב, כולל שתי האמריקות. ראוייה בכל זאת להערכה ההתרפקות של אישים ציבוריים רבים ונכבדים על שפת אמותיהם.

למרבה הצער, כאשר יהודים משבעים ארצות רוצים לדבר ביניהם — השפה המדוברת אינה לא עברית ולא אידיש, אלא אנגלית וכך היה גם בועידה העולמית של הקונגרס היהודי שנתכנס בשבוע שעבר בירושלים.

יש יפה נפש בלי מרבאות

אני סבור שפסילה טוטאלית של „יפי הנפש" במחנה השמאל לא רק שאינה במקומה, אלא גם אינה נכונה ועל כן דיאלוג עם הסובבים שבהם יהיה דבר בעיתו. יש בהם אנשים בעלי גישה כאותנת וקיימת סבירות שהם יבינו גם אותנו.

לפני כמה שבועות הבאתי ב„הצופה" כדברים של הסופר א' ב' יהושע, שעורר תמתם של אנשי השמאל הפנאטיים. הוא קבע בר־רות שבצד הערבי אין מי שיהוה אי יסתייג מתעלולי אשיף וכי אין תוחלת לחיים משותפים עם הערבים ללא הפרדת הריבונות. ערבי שימשיך לגור תחת ריבונות ישראלית, צריך להכיר בה על כל תוצאותיה וכן גם להיפך — לגבי ישראלי שירצה להמשיך לגור באיזור שיוכה לריבונות ערבית. עדיין דבים מאד ההבדלים בין המחנות אבל גם אלה שעקרונות הם נוגדים את תפיסתנו, יש מי שאוזניהם מוכנות לקלוט דעות אחרות. זוכרים את הסופר עמוס עוז שהפולמוס בינו לבין המתנחלים עורר הד רחב משום רצינות רמתו. גם במקרה זה שום צד לא נכנע אבל הפולמוס סייע להפריית המחשבה ההדדית.

זה מקרוב נערך כינוס שנתי של מועדון הסופרים העולמי פא"ן. באסיפת המליאה השתתפו מישראל ש' כרמי, יהודה עמיחי ועמוס עוז. האחרון הציג בשם סופרי ישראל, שפא"ן, ידרוש מסובייטים להפסיק את הרדיפות על ספרות עברית, לתחייה ולתודעה, ולאפשר ליהודיה לעלות לארץ. הצעת ההחלטה נתקבלה פה אחד ובעודה הצביע גם הנציג המצרי. באסיפה זו הועברה עצומה למנוע מקרייסקי לנאום משום „שלא יאה לכינוס של סופרים לשמוע סנגור של טירוריסטים". על העצומה חתם גם עמוס עוז אך הביע רצונו לשמוע מה יגיד שונא ישראל זה. אולם כששמע דברי קם ומחה. קרייסקי, כצפוי, הציג את ערפאת כגיבור שחרור ומנהיג מתון ואילו את בגין הציג כ„אבי הטירור הבינלאומי" ו„כאיש שפתח במעגל האלימות".

עמוס עוז אמר שהוא שולל את בגין וערפאת אבל יש דרגות שונות של רוע ולכן מחה נגד ההשוואה ואמר כי „בגין מעולם לא שלח את אנשיו במטרה לרצוח נשים וילדים". הוא אמר לקנצלר האוסטרי לשעבר: „אני רוצה לשאול אותך שאלה שמרתקת א תי במספר: נגיח שבגין וערפאת שוים לכל דבר.. כיצד ניתן להסביר את התופעה שאתה אוהב את ערפאת אהבת נפש ישנא את בגין שנאת מוות?" השאלה עוררה צחוק גדול באולם ודברי עוז זוכמו בהרחבה בכלי התקשורת. קרייסקי היה נבוך אך אמר שהוא אוהב מאד את „שלום עכשיו", שעזר בשחרור השבויים וסייע לי עליה מרוסיה...

אנו רואים, איפוא, סופרים הקרויים „שמאלנים" שאינם נגררים על שנאה בלבד ואוזניהם רגישות לקלוט גם מה שמתהלל מעבר לחוגם הצר והסיסמאות הנדושות.

החברה לנאמנות של בנק לאומי לישראל בע"מ

נאמן

קרן אברמוביץ צייטלין

מכריזה על
פרסים ספרותיים לתורה ומדע
פרס ראשון 1000 דולר
פרס שני 500 דולר

ומזמינה מחברים
להשתתף בתחרות לקבלת הפרס

„על יצירה בעברית או באנגלית העוסקת בשילוב תורה ומדע הן בחיי המעשה הן במישור ההסברתי וקרוב תורת ישראל ומצוותיה לציבור שחונך על ברכי המדע" (מתוך התקנון)

מחברים מוזמנים לשלוח את יצירותיהם ב-5 עותקים עד מיין באדר א' תשמ"ו, 25.2.86, לנאמן הקרן: החברה לנאמנות של בנק לאומי, יבנה 30, תל-אביב.

מרכז ועדת הפרס
הרב ישראל רוזן
ראש מכון „צומת" — אלון שבות

ההסתדרות הציונית העולמית

מחלקת הנוער והחלוץ — האגף הדתי

מפעלי קייץ תשמ"ו 1986

לעבודה חינוכית בארץ עם נוער וסטודנטים מחו"ל
דרושים/ות לתקופות שונות
בחודשים סיון—אלול (יוני—ספטמבר)

1) מורי/ות דרך לאיזור ירושלים ו/או צפון הארץ.
   א) מוסמכים/ות או בוגרי/ות קורסים בידיעת הארץ (צה"ל, החברה להגנת הטבע).
   ב) דוברי שפה זרה (אנגלית, צרפתית, סקנדינבית).
   ג) בעלי רקע מסורתי.
2) חובשים/ות בלווים/ות
   א) בעלי/ות ידע בהגשת עזרה ראשונה או חובשים קרביים בצה"ל.
   ב) ידיעת שפה זרה (אנגלית, צרפתית).
   ג) שומרי/ות מסורת.

נא לפנות אישית למכון חזקיהו, רחוב חזקיהו המלך 15, ירושלים (באחורי בית אלישבע). טלפונים: 669979, 633648 בצירוף תמונה.
אין ההסתדרות הציונית מתחייבת לקבל הצעה כל שהיא.

מילגות יד אבי הישוב

לתכנית להכשרת רבנים-מחנכים תורניים בקהילות בתפוצות

התכנית מיועדת לאברכים צעירים הלומדים בכוללים, המעוניינים להכשיר את עצמם לקראת שרות כרבנים-מחנכים תורניים בקהילות יהודיות בדרום אמריקה, ארצות סקנדינביה וצרפת, לתקופה של שלוש שנים לפחות.
מילגות תוענקנה לנבחרים שימשיכו ללמוד בכוללים ובנוסף ישתתפו בשעורים במשך שלוש שנים, בכדי להרחיב את ידיעתם ולשפר את מיומנותם בנושאים שיכללו דרכי התייחסות לבעיות הלכתיות בזמננו; שיטות הוראה; הכנת דרשות ונאומים; ומנהיגות קהילתית.
בנוסף, ינתנו שעורים במילה, שחיטה ושפות זרות במידת הצורך. המעוניינים להציג את מועמדותם להיכלל בתכנית, מתבקשים להגיש קורות חיים מודפסות ותמונה לפי הכתובת:

יד אבי הישוב
ת.ד. 7912
ירושלים 91078

לא יאוחר מ-י"ב באדר א' תשמ"ו 21 בפברואר 1986

בקורות חיים יש לכלול מידע על גיל המועמד, מצב משפחתו, פרטים על לימודיו בעבר ובהווה ונסיון קודם בחינוך או בעבודה קהילתית.

מכירת סוף העונה!

חיסול

כל מלאי **הצמר!**

הבנקים לוחצים עלינו!

אנו חייבים להשיג מזומן מהר-לכן הורדנו את המחירים מתחת למחיר הקרן

השווי את מחירינו לאחרים!

כדור צמר החל מ- **59** אג'

מבצע זה יכלול את כל המלאי הענק של צמר לסריגת יד ומכונה. סוגי הצמר למיניהם, הם של היצרנים הגדולים והמפורסמים בישראל וכמו כן צמר באיכות גבוהה ביותר המיובא עבורנו מאיטליה וצרפת!

המכירה הגדולה של צמר החלה!!

אנו מכבדים צ'קים, ויזה, דיינרס, ישראכרט ואפילו... מזומן!!

מחירים אלו לעולם לא ישובו!

קני עכשיו גם לחורף הבא כל הקודמת זוכה!

אמפיסל להשיג בכל חנויות

במחסני ינר, אמפיסל (ישראל) בע"מ, אפעל 3, קרית אריה, פתח-תקוה (צומת גהה) טלפון 03-9225921
תל-אביב - אלנבי 98, הגליל 9 (צמר אבי), נחלת-בנימין 6
ירושלים-המלך ג'ורג' 6 חיפה-הרצל 31; נתניה-החלוצים 7 (תחנה המרכזית) חדרה-הרברט סמואל 72; רמת-גן-ביאליק 11, רון אילון באר-שבע ההסתדרות פינת הפלמ"ח; חולון סוקולוב 63.

מגמת עליות במניות

מאת **מרדכי זפט**

שבוע המסחר במניות בשבוע זה התנהל באווירה רגועה והמגמה בלטה מגמת המכירות ש-אפיינה את ימי המסחר במחצית הראשונה של השבוע.

במהלך המסחר נקבעו 167 עליות, 58 ירידות ו-160 ניירות-ערך נסחרו ללא שינוי בשער. המחזור המתכב...

אתמול בבורסה

ב-3.2 מיליון ש"ח מהם 1.7 מיליון ש"ח במניות הבנקים שבהסדר.

אתמול כבר כמעט לא הופיעו היצעים ל„כבדות" הון בסחר כיצד בית. חרף זאת, סוחבים הגדירו את השיפור במגמה כ„תיקון שכוני" בלבד.

המדד הכללי של מניות ת"א המירים עלה השבוע ב-0.3% אולם, בניכוי עליית מדד מניות ההסדר ב-1.85% עולה כי המדד הכללי ירד ב-3.36 אחוז.

מאפייני המסחר השבוע: פדיונות של 10 מיליון ש"ח בקרנות הנאמנות (בעיקר בסולידיות), מכירות מניות ע"י מנהלי תיקים ומנגד — חידוש הביקושים למניות ההסדר ו-לצמודי המט"ח.

* משולם לוינשטיין — רווח מתואם של כ-93 מיליון שקל ישן באפריל—ספטמבר 1985 לעומת 2.5 מיליון שקל ישן בכל 1984/5.

עולים מאתיופיה נקלטו בקצרין
10 משפחות ראשונות מעולי אתיופיה נקלטו ביום ה' בבוקר בקצרין. למשפחות נערך טקס קבלת פנים ססגוני, בהשתתפות ראש ה-מועצה סמי בר-לב, תלמידי בתי ספר תנציגי שכונות.
בקרוב יקלטו במפעלי תעשייה בקצרין עוד כ-20 מעולי אתיופיה ממרכז הקליטה בטבריה ולאחר ש-יסתגלו לעבודה, יעברו אף הם ל-מגורי קבע בעיר הגולן.

שערי המניות

המניה	השער	השינוי בנק'	ב-%
אי.די.בי.	74570	+600	+ 0.8
איגוד	55470	— 30	— 0.1
דיסקונט א'	95300	+640	+ 0.7
מזרחי	30640 *		
ספנות 0.1	469	+ 4	0.6
פועלים	51052	+520	1.0
כללי	128330 *		
בליל	32350	+300	+ 0.9
מישור 1.0	44000 *		
הבינלאומי	2410	+ 10	+ 0.4
פי.בי.	2420	+ 18	+ 0.8
אדנים	4870	—170	— 3.4
לאו' משי ש	3010	+ 22	+ 0.7
פית' משי ש	740	+ 5	+ 0.7
משכן ש	1640 *		
צבאסות	2500 *		
ספנ' רג' ש	9150 *		
מירב	1500	+ 99	+ 7.1
שלטון	259 *		
לאו' תעשי' ש	3085	+ 25	+ 0.8
הסנה ש	2200	+ 75	+ 3.5
הפניקס 0.1	1100	+ 50	+ 4.8
סקורטס	4698 *		
ציון 5.0	1840	— 80	— 4.2
דלק ש	3510	+ 91	+ 2.7
הראל 1.0	1800 *		
שופרסל א'	3650	+ 30	+ 0.8
אזורים	2250	+ 10	+ 0.5
אפריקה 1.0	19500 *		
דנקנר	3000 *		
נכסים	3650 *		
בב"ים 0.5	4120 *		
הכשר הישוב ש	25900 *		
ישפרו	1310	+ 50	+ 4.0
ישרס	4861	+442	+10.0
סולל-בונה	6100 *		
רסקו מיר	1830	+ 30	+ 1.7
א ג ן	13200 *		
אורדן 0.1	11540 *		
אי.פי.	2910 *		
אלקו 0.25 ש	2000	+ 40	+ 2.0
אלקטרה 0.5	5550 *		
דשנים 0.5	2652	+ 30	+ 1.1
כבלים ש	11400 *		
קופסי פח 1.0	650	+ 14	+ 2.2
חיפה כימיקי	820 *		
טבע ש	43750 *		
כלל אלקטרו	2290 *		
לודזיה 0.4	477	+ 8	+ 1.7
ים-המלח	11920	+120	+ 1.0
פטרוכימיים	326	+ 8	+ 2.5
נחושתן 0.5	3930	+ 79	+ 2.1
פוליגון	2700	+135	+ 5.3
פרוטארום	8132	+532	+ 7.0
אי.די.בי. פתוח	2530	+ 32	+ 1.3
אלרן ש	1750 *		
חב' לישי 1.0	3955	+170	+ 4.5
אמפא	6620 *		
דיס' השי' ש	3545	+ 45	+ 1.3
פועלים השי' ש	3800	+ 60	+ 1.6
בליל השי'	3420	+ 70	+ 2.1
ירדן	2123	+193	+10.0
מזרחי השי' ש	7370	+230	+ 3.2
כלל נדל"ן	275	+ 10	+ 3.8
כלל תעשיות	1107	+ 15	+ 1.4
צנו 0.5	670	— 5	— 0.7
פזה 0.5	2600 *		
פריון	1530	+ 70	+ 4.8
מן נפט	10000 *		

* ללא שינוי

ב"ה
מסג'יסט דתי
מוסמך ומקצועי
נותן מסג' כללי; מסג' רפואי
טלפון: 02-531659

בתנועה

אמונה תא"ל סניף תל-אביב
חגי פרשת השבוע בשבת: — בהמשך שיעקן רח' המערכה 40 ת"א, המרצה: הגב' רבקה נוה. במנין הנוער הדתי קרית שלום המרצה: הגב' פנינה שיבבים.
בבהדין בבית הכנסת בשעה 11.15 יתקיים ע"י הרבנית בר שלום.

תל אביב

בבית הכנסת הגדול בתל-אביב
„בית הכנסת הגדול בתל-אביב, רח' אלנבי 110 יארח ביום שני, 350 תלמידים ומורים מבית הספר הטכנולוגי של אוניברסיטת בר-אילן ליום תפילה ועיון.
יפתח מנהל בית הספר — אברהם שמיר. אחרי ההפסקה השירה בציבור ירצה נשיא בית הכנסת מר אברהם הגרוני על ההסטוריה של הקמת בית הכנסת שהחלה עד ב-זמן השלטון התורכי בשנת תרע"ד. כל תלמיד יקבל מבוהכ"נ ש"י. ה-תלמידים ילמדו בקבוצות, בהדרכת המורים והמחנכים. הרב הראשי ל-ת"א—יפו והאב"ד הרב יצחק ידי-דיה פרנקל שליט"א ישתתף ב-כנס וינאם לכבוד האורחים והתל-מידים. יום העיון יסתיים בתפילת מנחה בשעה 1.15 בצהריים".

עונג שבת ב„אהל שם"
שבת פרשת משפטים — ב-16.30 ירצו הרב אליעזר כהן והרב ש. זל-מן הכהן בנושא: תורה ומצוות חוקים ומשפטים. הזן אורח מר יע-קב שורצמן ישמיע פרקי חזנות.

באולם בית הכנסת ב-ל"ו בשעה 10.30 תתקיים הרצאתה של הרבנית המוסרת נחמה רבינוביץ בנושא: חוקים ומשפטים.
הרב ד"ר ש.ז. כהנא ירצה בנושא צדק ומשפט השבת בירושלים ר' ימשיך בימי השבוע בנועזון מר-ריה ובבני ברית בירושלים ובתל-אביב.
הקהל מוזמן.

בבית הכנסת לנוער בבלי"ם
„יבנה — נצח ישראל" היפה התפילות בליל שבת לפי זמני הדלקת נרות. ובשבת בבוקר ב-8.15, לפני התפילה ב-7.30 שעור בתלמוד ע"י הרב ישעיהו נגר, ר-מ של בית הכנסת.
לפני הקריאה, לימוד משניות ל-זכרם של תלמידי ביהכ"ס שנפלו ב-מערכות ישראל.

בית הכנסת הפועל המזרחי (רח' החלוץ 59)
בשבת בשעה 7.00 בבוקר יתקיימו 2 שעורים בתנ"ך ובגמרא מפי הרב מנחם המר ובשעה 10.30 שעור בהגו רמב"ם מפי הרב יוסף קריינר.

ביבנה „היכל אליהו" האשכנזי מנין צעירים — ק. שפיינצק התוועדות התפילה בשבת ב-7 ב-בוקר. לאחר התפילה שישר בפר-שת השבוע.

מבצע מיוחד לחודש אדר א' בלבד
(10.2 — 11.3.86)

ב-12 תשלומים של 26 ש"ח לחודש (ללא הצמדה)

תוכל לרכוש מיד את ספרי

האנציקלופדיה התלמודית

חיינו 18 כרכים מתוך 18 הכרכים (א—י"ז המפתח), שהופיעו עד כה — מלבד כרך ה', י"א, י"י"ד התסרים זמנית — במחיר 312 ש"ח.

מחיר הכרך הבודד 24 ש"ח

פרטים בכל חנויות הספרים

אנציקלופדיה תלמודית, בית-רגן, ת.ד. 16066, ירושלים
האחים גיטלר, רח' ביל"ו 4, טל. 232392, תל-אביב

ב"ה

מכון מהרש"ל

ירושלים

הופיע

אוצר השאלות ותשובות

בעריכת הרב מנחם ג. כהנא-שפירא

כרך שישי

על סדר השו"ע, או"ח הל' פסח סי' תכט—תנ

220 עמ' כפולי טורים, נייר משובח, בכריכת בד נאה. — מחיר הכרך: 24 ש"ח (+ 1.5 ש"ח — הוצאות משלוח).

להזמין בצירוף המחאה, לפי הכתובת: — ת.ד. 5166, ירושלים, 91051.

מכון לשיחזור דוקומנטים

ברסלב 8 בני-ברק

מבצעים במומחיות, באמינות גבוהה, שימור ושיחזור דוקומנטים, מפות וכו', חיזוק מריקבון ובלאי, מילוי נקבי עש-ספרים, איחוי קרעים וברזומה —
בין השעות 9.00—13.00, 03-793354, בימים א'—ה'.

נופש פסח

במלון „גלי רות"!

עקב הביקוש הגדול לנופש הצלחנו להוסיף מקומות לנופש, במלון ברמה 4 כוכבים (סמוך ל„גלי רות")

* חדרים מיוחדים ממוזגים ביותר
* בריכת צחצה אל הים
* ארוחות ושירותי פסח מלאים במלון „גלי רות"

גלאט כשר

מומלץ להקדים ולהירשם עכשיו לנופש
מלון „גלי רות" דוד המלך 11 נתניה, 053-22647

לוח ירושלים

● **לבית-הילים** סיעודי דרושות אחיות, נכישות בתשמורת. 02-535171 לפנה"צ, לבקש את מרים.

* משרד הבריאות הורה לכל יצרני ויבואני התמרוקים, לאסוף מן השוק את כל התמרוקים בהם מכבי החומר כוהלין כלוריד. החומר מתילן כלוריד נמצא חשוד כמסרטן, בבדיקות שנערכו על-ידי רשויות המזון והבריאות בארה"ב.

לוח הצופה

● בקרית השמונאית — דירה 3 חדרים, מטבח אמריקאי, מעור פנת + דוד"ש + טלפון — 3 כיווני אוויר, רק 35,000 דולר, אפשרות בתשלומים. טל' 793628, בערב.

● בבני-ברק 2.5 + ½, קומה ב' + דוד שמש + סלולת. 786352.

ליכטנשטיין את הילדר
בשיתוף עם „המפיצים"

שמחים להודיע שפתחנו בתל-אביב

מרכז לספרי מוסד הרב קוק

וקבלנו את ההפצה הבלעדית של כל ספרי המוסד בכל הארץ חוץ מירושלים

עם הזמנות נא לפנות ל„המפיצים"
רחוב לילינבלום 14 03-656049

הסתדרות הפועל המזרחי המרכז לתרבות והסברה
מכללת אורות ישראל פתח-תקוה

סמינריון

סוגיות בציונות הדתית תשמ"ו

א' אדר א' תשמ"ו (10.2.86). דינה הכהן — עיזה שניה על הנושא: תפקידה וייעודה של האשה ביהדות ויישומם בציונות הדתית.
השיחה מתקיימת במכללת אורות בשעה 7.15 בערב.

אוניברסיטת בר-אילן

לתשומת לבכם:

הכינוס הבינלאומי „תעמולת הקולנוע ברייך השלישי"

יתקיים באוניברסיטת בר-אילן, אולם ארגנטינה בין התאריכים א'—ד' אדר א' תשמ"ו 10 — 13.2.86
דמי ההרשמה בסך 150 שקלים חדשים.
הרשמה באולם ארגנטינה בבר-אילן
יום א' 9.2.86 10.00—17.00
יום ב' 10.2.86 9.00—14.30
לפרטים נוספים נא לפנות לטלפון 02—240305

הערה: הכנס ייפתח ביום ב', א' אדר א' תשמ"ו (10.2.1986) בשעה 15.00.

ההסתדרות הציונית העולמית

מחלקת הנוער והחלוץ
האגף הדתי
מפעלי קייץ תשמ"ו 1986

דרושים

מדריכים/מדריכות

לעבודה חינוכית בארץ עם נוער וסטודנטים מחו"ל
תקופת העבודה: סיון (יוני) עד אלול (ספטמבר)
משלוחה יקר שכר שבועית

דרישות:
* השכלה תיכונית ומעלה
* כושר להקניית ערכים יהודיים.
* נסיון חינוכי במסגרות בלתי פורמליות.
* שירות צבאי/לאומי.
* ידיעת שפה זרה (אנגלית, צרפתית, גרמנית).

המועמד ידרש לשהות עם קבוצתו 24 שעות ביממה.
לקבלת שאלון המועמד לארץ נא לפנות למכון חזקיהו, רחוב חזקיהו המלך 15, ירושלים, טלפונים: 633648, 669979.
המועמדים המתאימים יוזמנו לראיון ולסמינר.
אין ההסתדרות הציונית מתחייבת לקבל כל הצעה שהיא.

הרבנות הראשית לישראל

ב"ה, ירושלים השלמה ת"ו, כ"ד שבט תשמ"ו

הודעה

א. מקום המקדש הר הבית הוא המקום הקדוש ביותר לעם ישראל, המקום אשר בו בחר ד' מכל שבטי ישראל, כאמור בתורה ובדברי הנביאים, והוא שייך לעם היהודי מדורי דורות. כיום הר הבית בידינו ביציון השם תחת השלטון של מדינת ישראל.
על הממשלה לפעול כל פעילות של בניה החריסה וכדי הנמצאים בשטח המוגנים המשמשים את קדושתו כאמור.
ב. אולם חובתנו להדגיש שבגלל חומרת קדושתו גם בחורבנו, אסור לכל אדם להכנס לשטח — כיון שלא נתבררו הגבולות של השטח המקודש. ואין לנו אפשרות טהרה בימינו, והוא מהאיסורים החמורים. הקיים עד ביאת משיח צדקנו.
ג. אנו מצפים בכל יום לביאת משיח צדקנו ואז יבנה המקדש, ותבוא גאולה לעם ישראל והעולם כולו.
ד. מועצת הרבנות הראשית פונה לכל רבני ישראל לעסוק בסוגיא זו, לבירור וללבנה ויהי דעתם לרבנות הראשית לישראל.

הרבנות הראשית לישראל

הרבנות הראשית לישראל

ב"ה, ירושלים השלמה ת"ו, כ"ד שבט תשמ"ו

הודעה

הרבנות הראשית לישראל מודיעה בזה לציבור הרחב ולמשווקים:
א. כל מוצרי מזון המיובא מה„הון הארץ" בציון כשר, הי"ב ע"פ חוק איסור הונאה בכשרות תשמ"ג לקבל אישור או תעודת כשרות של הרבנות הראשית לישראל.
ב. אין לסמוך על שום תעודה כשרות שהונפקה בארץ או בחו"ל על מוצרי מזון מיובאים אם לא צויין במפורש שזה ע"פ אישור הרבנות הראשית.
ג. כל יבואני המעוניין לייבא מוצרי מזון מחו"ל יפנה לרבנות הראשית לישראל.

הרבנות הראשית לישראל

ניגון דוד

מגן דוד אדום. 101: ירושלים, בית-שמש, תל-אביב, חיפה, נהריה, עכו, חדרה, הרצליה, כפר-סבא, נתניה, קריית-שמונה, צפת, ראשון לציון, באר-שבע, אופקים, דימונה, ערד, אילת.
ירושלים — על' 523133, בית שמש — 811288, תל-אביב — 460111, רמת-גן, גבעתיים, בני ברק — 781111, פתח-תקוה — 9231112, קריית-אונו — 344442, חולון — 803133/4, בת-ים — 585555/6, חיפה — 512233/4, נהריה — 923333, 979333, עכו — 912333, קריית-טבעון — 931401, קריית-ביאליק — 721817, חדרה — 063-22333, הרצליה — 541333, כפר-סבא — 33222, טבריה — 067-90111, קריית-שמונה — 067-44334, בית-שאן — 065-8722, עפולה — 065-93333/4, חצור הגלילית — 067-36333, קצרין — 067-61333, נצרת עלית — 065-73333, מגדל-העמק — 065-4006, רחובות — 054-451333, אשדוד — 055-21332/3, אשקלון — 051-23323, לוד — 054-229133, רמלה — 054-221022, קריית-גת — 051-881333, קריית-מלאכי — 055-8233, ראשון-לציון — 942333, שדרות — 051-97074, באר-שבע — 057-78333, אופקים — 923022, נתיבות — 941033, דימונה — 59333, ערד — 957222, ירוחם — 80133, מצפה-רמון — 88333, אילת — 059-72333, צפת — 067-30333.

שערים יציגים

שערים יציגים ל-6.2.86:

דולר ארה"ב	1.4856
ליש"ט	2.0642
מר"ג	0.6226
פר"צ	0.2032
פליה	0.5513
פר"ש	0.7357
כת"ש	0.1975
כת"נ	0.1997
כת"ד	0.1691
מר"פ	0.2777
דולר קנדי	1.0464
דולר אוסטרלי	1.0392
רנ"ד	0.6893
פר"ב	0.3044
שיל' אוס'	0.8854
לירה איטלקית (1000)	0.9146
יין יפאני (100)	0.7786
דינר ירדני	4.0111
לירה לבנ' נ'	0.5942

בתי מרקחת

ירושלים: ספר פארם, בורלא 5, נווה גרנות, טל. 639321.
תל-אביב: בריאת, המלך ג'ורג' 28, טל. 223731. שדה דב, האוצר 3, תוכנית ל' טל. 428510.
פתח-תקוה: קופ"ח הכללית, חיים עוזר, טל. 905271.
נתניה: נאות שקד, מרכז מסחרי אזורים, טל. 52484.
חולון: אהרן, היפיין 52, טל. 889153.
חיפה: חניתה, חניתה 22, טל. 231905.
ב"ב ר"ג: קופ"ח כללית, המכתר 25 ר"ג, טל. 782537.

בתי מרקחת — יום שבת
ירושלים: מרבאת חוכמה, רח' הנביא 28, טל. 523191.
מצ"ש — אליסון, ישעיהו 10, טל. 232553.
תל-אביב: שדה דב, האוצר 3, תכנית ל', טל. 428510. בריאת, המלך ג'ורג' 28, טל. 283731.
מוצ"ש: שדה דב, האוצר 3, תכנית ל', טל. 428510.
מוצ"ש: בריאת, המלך ג'ורג' 28, טל. 283731.
פתח תקוה: קופ"ח הכללית, חיים עוזר, טל. 905271.
נתניה: נאות שקד, מרכז מסחרי אזורים, טל. 52484.
חולון: מרכז, כפר ויצמן 12, טל. 845236.
חיפה: בלפור, רח' מסדה 1, טל. 662289.
ב"ב ר"ג: גרמזה, ביאליק 50, ר"ג, טל. 722237.

שערי חליפין במט"ח

בנק המזרחי המאוחד

שערי קניה ומכירה של בנקנוטים והעברות במטבע-חוץ ליום 6.2.86 עד למחרת בשעה 12.30 לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביתר המטבעות עד שווי 500 דולר, והנו במפורט להלן:
יתוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יחידה	שער קניה (שערי העברות)	שער מכירה (שערי העברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	1.4758	1.4942	1.4500	1.5200
בריטניה	לישט	1	2.0498	2.0754	2.0100	2.1100
גרמניה	מרק	1	0.6182	0.6260	0.6000	0.6400
צרפת	פרנק	1	0.2016	0.2042	0.1900	0.2100
הולנד	גולדן	1	0.5483	0.5552	0.5300	0.1600
שווייץ	פרנק	1	0.7320	0.7412	0.7100	0.7500
שוודיה	כתר	1	0.1961	0.1986	*0.1900	*0.2000
נורווגיה	כתר	1	0.1984	0.2009	*0.1900	*0.2000
דנמרק	כתר	1	0.1679	0.1701	0.1600	0.1700
פינלנד	מרק	1	0.2761	0.2796	0.2600	0.2800
קנדה	דולר	1	1.0381	1.0511	1.0100	1.0700
אוסטרליה	דולר	1	1.0286	1.0415	0.9700	1.0700
דרא"פ	רנד	1	0.6877	0.6963	0.6700	0.7100
אוסטריה	שילינג	10	0.8810	0.8921	0.8600	0.9100
איטליה	לירה	1000	0.9093	0.9206	**0.8500	**0.5400
יפן	ין	100	0.7726	0.7823	0.7500	0.8000

* רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 100 כתר
** רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 10,000 לירטות
לגבי בנקנוטים בערכים גבוהים יותר יש לקבל את השער מהסגן לעסקות חוץ.

רדיו

קול המוסיקה

06.00 „שמע ישראל"; 06.02 צלילי בוקר; 07.07 בוקר טוב; 07.30 שחרית מוסיקלית; 11.57 מבישים שיר; 12.05 במחיצתו של הפסנתרן רודולף בוכבינדר; 13.00 קונצרט צהרים; 15.00 דומ-נועד; 16.00 ל-בקשתכם.

מוצאי-שבת
18.00 מוסיקה מן העבר הרחוק; 19.00 קונצרט הערבית של מוצאי-שבת; 20.05 אופרה; 23.00 מוסיקה קאמרית.

רשת א'

06.00 „שמע ישראל"; 06.02 שירים לעולים; 07.30 היו שירים; 08.05 והאר עינינו; 09.30 מפגש; 10.30 דודי קל; 11.05 רגע של עברית; 11.10 השידור היומי ל-בתיה"ס; 11.30 השכלה ודעת לכל; 12.05 לבי במזרח; 14.06 לבת ו-לבן ולכל המתעניין; 15.00 קבלת שבת; 16.05 עם אנשים.

מוצאי-שבת
19.05 אנתולוגיה קטנה לשירה; 19.30 שידורים לעולים; 22.05 עירחת חולין; 23.05 עכשיו ספרות.

רשת ב'

06.00 „שמע ישראל", „מה טובו אהליך יעקב" וסיכום השבוע ה-יומית; 06.12 ההעמלות בוקר; 06.22 להקלאי; 06.30 סקירת מאמרי המערכת של עיתוני הבוקר; 06.53 אור ירוק; 06.57 רגע של עברית; 07.00 הבוקר הזה; 08.05 כל צבעי הרשת; 12.10 שריקת פתיחה; 13.00 בחצי היום; 14.06 כרטיסים בקופה; 16.10 עוד מעט שבת.

מוצאי-שבת
18.06 כפיק הי'; 18.30 ממגרש הספורט; 19.05 הקול קולנוע; 20.05 זמן השבוע; 21.05 הבדיל; 21.08 גינונים; 22.05 פרקי היום בתנ"ך; 22.10 מלוה מלכה; 23.05 בגוף ראשון; 00.10 הוי ארצי מולדתי.

גלי צה"ל

05.45 פרקי אבות; 06.00 באופן מילולי; 06.10 פזמונים לכולכם; 07.07 תוספת בוקר; 08.05 בוקר טוב ישראל; 09.05 בילוי נעים; 11.05 קולה של אמא; 12.05 סנדלים; 14.05 עוד לא שבת; 15.05 הדרך; 16.05 שיר בשקט בשקט.

מוצאי-שבת
18.05 קריאת כיוון; 20.05 מסורת כסורת; 21.00 מבט להדש ת; 21.30 פזמונים לכולכם; 22.00 קונצרט שבועי; 00.05 ציפורי לילה; 02.00 מבזק ידיעות; 02.05 לא רוצים לישון; 05.05 צלילי בוקר.

טלוויזיה

טלוויזיה כללית

מוצאי-שבת
20.00 צירופים; 20.30 בנטון; אהבה על הקו; 21.00 מבט לחדשות; 21.30 ספורט; 22.20 קרנבל בריו; 23.50 פסוקי של בקום; חדשות.

טלוויזיה לימודית

08.15 קשת וצנן; 08.40 מסך לי ספרות (יסודי); 09.00 מוסיקה די-ר'; 09.30 לשון ותקשורת ג'-ה'; 10.10 חשבון ו'; 10.30 הגיל הרך; 11.00 מדעי הטבע (יסודי); 11.15 חברה ותרבות (יסודי); 11.45 אזרחות (תכה"ב); 12.15 חברה ותרבות (על-יסודי); 12.45 מוסיקה על-יסודי — הצעירה; 13.30 זהו זה; 14.30 הצליל הסימפוני; 15.00 סנופי פילד פארק; 16.00 ערב חדש.

בתי חולים

ירושלים: שערי צדק (ילדים, פנימית), הדסה עין כרם (נשים, כירורגית, אורטופדית, עיניים, א. א.ג.).
תל-אביב: איכילוב (ילדים) איכילוב (פנימית, כירורגית).
נתניה: לניאדו.

הצפה

עיתון יומי
HATZOFE
DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: משה אישון, מערכת ומנהלה: תל-אביב, רח' המסגר 66, טל: 336056, ת"ד 2045, חשבון בנק ודואר 441144 * סניף ירושלים: רח' בן-יהודה 3, ת"ד 1148, טל: 02-234916, בערב טלפון: 02-639524 * סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 1, טל' 04-663628 * דפוס העשור בע"מ תל-אביב.

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות והמכתבים

הכנא מן הלאמל

„אם קניג יעזוב תפקידו — הקיצונים בגליל יצהלו"

התבטא יו"ר מועצת מעלות תרשיחא שהיה בין ראשי מועצות שניסו לשכנע את הממונה על מחוז הצפון לא לפרוש מתפקידו * קניג הבטיח לשר הפנים לשקול העניין מחדש

שר הפנים הרב יצחק פרץ נפ־גש אתמול בביקור עם הממונה על מחוז הצפון ישראל קניג וני־סה אותו לשקול מחדש את התפטרותו.

מר קניג סקר בהרחבה את הנ־סיבות להתפטרותו בשל התפשטות הבנייה הערבית הבלתי חוקית ואי אכיפתה. שר הפנים הבהיר בשי־חה את מדיניות המשרד ומדיניות הממשלה. מר קניג אמר לשר ה־פנים שישקול את בקשתו ויודי־ע לו את החלטתו.

„התפטרותו של ישראל קניג תהווה פגיעה [illegible] ותביא בעקבותיה לכך שהקיצונים בגליל יצהלו וישמחו", אמר שלמה בוחבוט, יו"ר המועצה המקומית מעלות תרשיחא, שהלך לעמוד לשכנע של הממונה על המחוז, כדי להביא ליישוב ההדורים בינו לבין השר עזר ויצמן, שמדיניותו היתה אחת הסיבות להתפטרותו של קניג.

כתב שרים מוסר, כי שלושת [illegible] על אישורו של ויצמן [illegible] לבחירות לכנסת. קרא לכל הצד־דים „לשבת יחדיו ולנסות לפתור את הבעייה".

במקביל פנה יו"ר המועצה המ־קומית לשר עזר ויצמן וביקש ל־הסדיר פגישה בינו לבין מר קניג, כדי לנסות ולגבור על חילוקי הדי־עות שביניהם, בעיקר בנושא אי־אכיפת צווי הריסה של בתים שנ־בנו בגליל בניגוד לחוק.

כתב שרים מוסר, כי ביומיים הא־חרונים ניסו ראשי מועצות וראשי ערים בהצפון לנסות ולהשפיע על קניג לחזור בו מהתפטרותו אך לא עד עתה ללא הצלחה.

הבנייה הערבית הבלתי־חוקית הגיעה גם לפאתי כרמיאל

מאת סופר „הצופה"

הבנייה הערבית הבלתי חוקית, מתפשטת באחרונה [illegible] באבנים, הסמוך לכרמיאל. [illegible]

החלו התושבים, שהתגוללו עד כה באוהלים לבנות בבנים קבועים.

לכתבנו נודע כי צווי הריסה ע־[illegible]

שהמשטרה קיבלה הוראות, מגורם מדיני, לא לבצע את הצווים.

במשרד הפנים נמסר לכתב „הצו־פה" כי הממונה על מחוז הצפון [illegible]

[illegible]

בהסתדרות מכינים את השלב הבא של: המאבק

השבוע תרוכז הפעילות בעיירות־הפיתוח

מאת סופרנו בתל־אביב

[illegible]

אירי גורדון: רק עליה תרפא את התנועה הציונית

[illegible]

החשוד בטריפת ר.ג. אוין נשלח למעצר

[illegible]

מינתה ועדה לבחינת נושא שעון הקיץ

שר הפנים הרב יצחק פרץ הח־ליט למנות ועדה [illegible]

[illegible]

שוחרר בערבות חשוד בהחזקת סמים [illegible]

[illegible]

בינואר: ירידה בנכסי הקרנות – גידול בבל"ל

מאת מרדכי זפט

קרנות הנאמנות של בנק „ל־אומי" [illegible] במהלך חו־דש ינואר [illegible] בדצמבר. חלקן של קרנות בל"ל שב ועלה ל־48.6 אחוז מ־כלל מערכת הקרנות הארצית.

נכסי קרנות בל"ל מגיעים ל־557 מיליון דולר מתוך 1147 מיליון דו־לר — סך נכסי הקרנות.

קרנות „פועלים" מחזיקות ב־22% מהמערכת, „דיסקונט" ב־16.3%, „מזרחי" ב־4.4%, „הבינלאומי" — 3.1% וגופים אחרים — 5.6 אחו־זים.

נכסי הקרנות בסוף ינואר הסת־כמו כאמור ב־1147 מיליון דולר ל־עומת 1154 מיליון דולר בסוף דצ־מבר 1985.

יצויין כי עיקר הפעילות ב־קרנות פיא־בל"ל היה בקרן הנוד־עה „חליפין", שגברה בחודש הר־אשון לקיומה 14 מיליון דולר.

רב בוחן ב„מכון הדיינים" חשוד בשוחד

רב בוחן ב„מכון הדיינים" בפ"ת אליהו פרידמן בן 36 תושב רעננה נעצר ל־7 ימים בפקודת בית משפט השלום בכפר סבא.

[illegible]

[illegible]

קריאה לרבני ישראל להשתלב בפעולות קליטת העולים

מאת חיים פיקרש, כתב „הצופה"

קריאה נרגשת לרבני ישראל, להשתלב בתחום הקליטה הרוח־נית, ולעורר את הציבור לקרב את לבבות העולים לעניינה של הקליטה — הופנתה אתמול מפי־ [illegible] שנערך בתל־אביב, [illegible] הקליטה.

הכינוס נערך בבית [illegible], בהשתתפות הרב הראשי לישראל, הראשון־לציון הגר"מ אליהו, שר הקליטה יעקב צור ורבנים הרא־שיים של [illegible] המרכז.

הכינוס שנוהל על־ידי הרב [illegible] מנהל היחידה לקליטה רוחנית במשרד הקליטה [illegible] קירוב העולים והקלת קליטתם הרוחנית בארץ.

הרב הראשי, הראשון־לציון הר־ב אליהו, עמד על תפקידו [illegible] של רב בישראל [illegible] שליחות של [illegible] בקליטתם של העולים.

הרב הראשי הדגיש, כי קליטה רוחנית יכולה לסייע גם בקליטה הגשמית ולבטח תתרום למניעת הי־רידה מן הארץ.

השר לענייני קליטה, יעקב צור, אמר, כי העלייה לישראל היא, בי־עיקרה, עלייה רוחנית והירידה — היפוך, ולכן יש חשיבות מרובה להכנסת שילובם של רבני ישראל בפעולות הקליטה. „אני רואה צורך רב במאמץ הזה להקל על העולה את הקיצה מן החלום וההתמודדות עם חיי היום־יום" — אמר השר.

בהתייחסו לסיכויי העלייה בשנים הבאות, אמר השר צור, כי כולנו בבשיבים ומייחלים לפתיחת שערי ה־עלייה, לא רק מברית־המועצות, כי אם גם בגלויות ערב, וכל עלייה וכל עולה זקוק לתשומת־לב ולסיוע. רבני ישראל, שלוחי הציבור, יכו־לים לתרום רבות בתחום זה — אמר השר.

הרב הראשי לתל־אביב—יפו, הי־גרח"ד הלוי, אמר שרבני ישראל היו(?) לעורר את הציבור לעשייה גדולה, כדי להקל על העולים.

הרב דוד שלוש, רבה הראשי ה־ספרדי של נתניה, אמר, כי התופ־עה השליליות המתגלות בארצנו נובעות בראש של עולים דתיים. ואם בכל זאת יש מהם הבאים — הרי שצריכים לקרבם ולסייע להם בכל תחום בחייהם.

הרב יוסף גליקסברג, רבה של גבעתיים, אמר כי כולנו חיים בי־ישראל בבית אחד, יש סכנה אך קיימת גם מסורה אחת — אנו רוצים לקיים עם ומדינה ולהבטיח את קיו־מה ולנצחה — חלק מחשוב במבצע מסורה זו.

ישראל — אמר הרב גליקסברג, צריכה לעשות את הכל ולהבטיח קליטת בנית, גם על בעיות דתיות שמביאים העולים ניתן להתגבר, ר־בבל מקרה לא צריך לשים חייץ בין הרבנים והעם.

דברי סיכום השמיע סמנכ"ל ה־משרד לענייני דתות צייד זאב רד־זנברג, שהגדיש מפני החשש שה־יהדות הדתית תיכשל כישלון חרוץ בקליטה הרוחנית של יהודי אתי־יופיה, אם לא תהיה התעוררות מיידית של רבני ישראל ומנהיגי העדה, לטפל בבעיות הדחופות של הקליטה הרוחנית.

הדובר קרא להקים ליד כל מוע־צה דתית, ועד פעולה שיטפל בבעי־ות הדתיות של העולים החדשים.

המשטרה חיפשה נערה „נעדרת" שטיילה בנהריה

במקד כחות משטרה, מתנד־בים וכוחות פורקים [illegible] בגליל, כדי לאתר הנעדרת שריה אפוטה בת 13, בצפת, שנעלמה בראשית השבוע מביתה, נמצאה הנערה שלמה ו־בריאה כשהיא מטיילת בנהריה.

ההודעה על העלמה של הילדה נמסרה למשטרה עוד ביום ראשון.

ההורים, שלמה והנה אפוטה הוד־דו לנערה ואמרו, כי „לא היתה לה כל סיבה לעזוב את הבית". ה־משטרה התייחסה להודעה בכל ה־חומרה והקצתה כוחות גדולים ל־צורך החיפושים.

„זה עלה הרבה כסף לעם ישראל וחבל שלילדה לא היה רגש אחריות אישית" — אמר קצין המשטרה ש־קיבל את ההודעה על איתורה של הנעדרת בעיר נהריה.

חגיגת י"ג שנה ל„בר בי רב" ב„קאליב" בטבריה

ב„משכן קאליב" בטבריה התקיים במוצאי שבת חגיגה לציון בואה י"ג שנים להכ־רזת של ה־אדמו"ר מקאליב שליט"א על הקמתו של המפעל „בר בי רב דחד יומא" להפצת תורה בארץ ובהפצתה.

חגיגה זו שאורגנה לתושבי ה־צפון הגליל נשאה אופי מיוחד בשל קיומה במקום בו הוכרז ה־„בר בי רב", ובכבודם ובהשתתפותם של כל רבני האיזור.

הנהלת „בר בי רב" קיבלה עי־דוד לקראת החגיגה בטבריה, לאור התגובות החיוביות ודברי האהדה הרבים [illegible] מכל שכבות הצי־בור למרכז קאליב בבני ברק, מאז קיומה של התגובה המרכזית במו־צש"ק ט"ו בשבט.

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

אפריאס אשר ורנה — בת		יהודה אליהו וחוה — בן	
אשכנזי אליהו ודבורה — בן		יצחק הרצל והמיה — בת	
אברמוביץ ישראל ורחל — בת		כלף אליהו ואורה — בת	
אמסלם יוסף וקלין — בת		כהן יהודה ורות — בן	
אלבאז פרץ ושולמית — בן		כהן צבי ואהובה — בן	
אמסל בנימין ושרה — תאומים		כהן יחזקאל ותיצה — בן	
ברון משה ויוכבד — בת		ליברמן חיים ופייגל — בת	
ביטון משה ויפה — בת		כהן מאיר ושרה — בת	
בצלאל יעקב וכרמלה — בת		לוי יוסף ויהודית — בן	
ברונשטיין נחום ושושנה — בת		ליזער בנימין ורבקה — בן	
גולן אליהו ושושנה — בן		ליברמן חיים ופייגל — בת	
גפנר מיכאל ורחל — בן		מישולובין מיכאל ובת־שבע — בן	
גרינצוייג ישעיהו ויפה — בן		מלבסקי שמואל ואריאלה — בן	
גואל ניסן וזלפה — בן		מזרחי אריה ושרה — בת	
דותן שלום ודבורה — בן		מאגיד משה ושפרה — בת	
זהה יוסף ורחל — בת		משה יצחק ושושנה — בת	
הרשקוביץ יוסף ואסתר — בת		פישר יהודה ורחמה — בת	
האנגלר עקיבא ופרל — בן		פליכסנשטיין יעקב ושרה — בת	
וולפסון יחזקאל ועליזה — בן		רוזנברג אריה ושרה — בן	
וגנר שבתאי ושושנה — בן		שטרן פנחס ושרה — בן	
ויל עזרא ומרים — בת		שיינברגר ישעיהו ומיכל — בת	
זאורא נחשון וחנה — בן		תויטא אמנון וחנה — בן	
חרלפי אליהו ושושנה — בת			

יזכו ההורים לגדלם לתורה, לחופה ולמעשים טובים

בברכה

ההנהלה

בית חנוך עורים ירושלים

לחבר הועד המנהל

ד"ר אלי יוסף שוסהיים

ורעייתו שושנה

שפע ברכות

לרגל היכנס בנכם **יאיר** נ"י למצוות

יהי חילו לאורייתא

בברכת מזל טוב נאמנה

ההנהלה, העובדים והחניכים

תנועת בני־עקיבא בוינה — אוסטריה

לנשיא המזרחי

פרופסור **יוסף גרינברגר** ורעייתו

מזל טוב לנישואי בתכם

בוגרת סניפנו

דורית תחי' עב"ל **מאיר** נ"י

יהי נוות מהוות לתפארת המשפחות המכובדות

ההנהלה, המדריכים והחניכים

ההסתדרות הציונית העולמית

המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה

לפרופסור

יוסף גרינברגר ורעייתו

נשיא הפדרציות הדתיות באוסטריה ומפעיל החינוך המרכזיים במקום

מזל טוב לנישואי בתכם

דורית תחי' עם בחיר **מאיר** נ"י

יצחק מאיר — ראש המחלקה

המנהל והמות העובדים

ארגון עולי ארצות המערב

המרכז לחינוך הדתי בישראל — אגוד ישיבות ההסדר

טקס חלוקת מילגות לתלמידי מוסדות חינוך דתי, ופרסים למצטיינים במעשי התנדבות וחסד למען החברה

ייוחד השנה לזכרו של

יעקב דרורי ז"ל

המייסד ומנכ"ל אגוד ישיבות ההסדר

הטקס יתקיים אי"ה ביום רביעי, ג' באדר א' תשמ"ו — (12.2.86), בשעה 4.00 אחה"צ, ב"היכל שלמה" — רחוב המלך ג'ורג 58, ירושלים.

בתכנית:

פתיחה: מר **שמשון קרופניק** — יו"ר קרן הגמילות

ברכות: הרב **דוד טלנר** — נשיא ארגון עולי ארצ.ה הברית

מר **מאיר הלברטל** — יו"ר המרכז לחינוך הדתי בישראל

דברים: הרב **גד נבון** — הרב הראשי לצה"ל

הרב **צפניה דרורי** — רב העיר וראש ישיבת ה"הסדר" בקרית שמונה

חלוקת פרסים למצטיינים במעשי ההתנדבות:

מר **אלימלך לגדנר** — מנהל המרכז לחינוך הדתי בישראל

אזכרה

ידידיו ומוקירי זכרו

חלוקת המילגות

מוזמנים

למושב חצב

דרוש רב שוחט וחזן

מגורים במקום חובה

פרטים: 055/91087, 055/92264

כתובת: מושב חצב ד.נ. שקמים

המועצה הדתית נתיבות

ת.ד. 7 — רח' אלנקוה 1

מכרז 1/86

המועצה הדתית נתיבות, מכריזה בזה על

קבלת הצעות לשיפוץ ולתיקון 2 המקוואות בנתיבות

קבלת מפרט המכרז מהמועצה הדתית נתיבות, תמורת 30 ש"ח, שלא יוחזרו.

קבלן המעוניין להשתתף במכרז, עליו להגיש הצעתו, בתוך מעטפה סגורה, עד יום חמישי, 21.2.86, שעה 12.00, לידי מזכיר המועצה הדתית.

סיור קבלנים יתקיים ביום ראשון 16.2.86, בשעה 10.00. היציאה לסיור ממשרדי המועצה הדתית, רח' אלנקוה 1, נתיבות.

אין המועצה הדתית מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

אליהו אילוז

ראש המועצה הדתית

מזל טוב באסותא

צפורה ונסים ראולקר	בת
רינה וחיים יצחק פלדמן	בת
לאה וחיים שטרן	בן
שושנה ואליהו אמסלם	בן
נורית ויואל מלכיאל	בן
יהודית וצבי מכטר	בן
ברכה וצבי דותן	בן
הרצליה ומשה וגנר	בת
טובה ויעקב ארוס	בן
עפרה ויחיאל סולפוף	בן
רבקה ויצחק רוזאלציק	בת
שלי ודורון רפואה	בת
חקי ורפי לולו	בת
אורלי וגבי סומר	בן
אסתר ואברהם דוומשר	בת
נסיה ואריה יתגר	בן
חניה ויחזקאל סלומון	בת
רונית ויהודה ששון	בן
יפה ואברהם דראן	בת
חנה וזאב פרידמן	בן
לאה ומנחם אשקר	בת
מיכל ואורי אריאלי	בת
מיכל ואשר מלאכי	בת
שושנה ויעקב פומשטין	בת
יוספה ובצלאל ליבוביץ	בת
זהה וזאב ברקוביץ	בת
אסתר ומשה אברמוביץ	בת
מלכה ויצחק סיסבון	בן
שושנה וזאב חנר	בן
דפנה ואמיל רוזיק	בן
אסתר ומשה וולברשטרום	בן

גם לך מגיע אסותא

240185

בית חינוך „אור שמחה"

פנימיות לילדים

כפר חב"ד

טל' 03/984788

984257

דרושה עובדת סוציאלית

בחצי משרה

לילדים גילאי ביה"ס יסודי

קורס לכריכת ספרים אמנותית

ART BOOKBINDING

ופיתוחים פרטיים

02-661572

אמונה

„אמונה" תנועת האשה הדתית הלאומית

מחלקת ארגון

מפגשי ההסברה למען המפקד

יום שבת 8.2.86

קרית־שמואל

בבית משפ' צוריאל, הצביב 13, בשעה 11.00. המסבירה: שרה גנץ.

בבית־כנסת התתיסאי, בשעה 11.00 המסבירה: אסתר גרוסט.

קרית־אתא

יום שבת 8.2.86

בבית הפועל המזרחי, בשעה 3.30, המסבירה: טובה כהן.

קרית־מוצקין

יום שבת 8.2.86

במועצה הדתית בשעה 3.00, המסבירה: חוה ינאי.

יום ראשון 9.2.86

בסניף אמונה רח' אשר 1 — בשעה 19.30. המסבירה: נצפי כהן.

קרית־שמואל

בבית הרב הכרכי, רח' תורה ועבודה, בשעה 20.00, המסבירה: מגדל רחל.

רמת גן

אצל הה' מינה מושקוביץ רח' ביאליק 43 בשעה 8.00 בערב. המסבירה: י. שלק.

ירושלים

בחוג שרשרת — אצל משפ' לרן ברונהר רח' בילו 3, המסבירה: אוריאנה דוד.

יום שני 10.2.86

גדרה

בסניף הפוהמ"ז, בשעה 7.00, המסבירה: הח' רחל ברגדלית.

נוה־דקלים

בביה"ס היסודי בשעה 8.00 בערב, המסבירה: שושנה עברון.

קרית־מלאכי

במעון „אמונה" בשעה 5.00, המסבירה: הה' רחל ברגדליה.

נהריה

בבית־הכנסת הגדול בעזרת נשים, בשעה 16.00, המסביר: הרב מישליס יהושע.

חיפה

בסניף אמונה, רח' ירושלים 27, בשעה 11.00, המסבירה: עליזה זורבי.

קרית־אתא

בבית הפועל־המזרחי בשעה 7.15, המסביר: קליין יהושע.

קרית־מוצקין

במועצה דתית בשעה 18.00.

בבית הספר מצפה בשעה 20.00. המסבירה: הח' פרידבן המי.

בסניף אמונה רח' אשר 1, בשעה 17.00, המסבירה: מרים סלי.

יוקנעם

במועדון אמונה, רח' מרגנית, בשעה 19.30, המסבירה: יונה כהן.

יום שלישי 10.2.86

רמת גן

מועדון החברה הותיקה, רח' הבעש"ט 13 בשעה 4.00 אחה"צ, המסבירה: חיה רמתי.

בחוג אהרונסון צעירות רח' אהרונסון 12 בשעה 8.30, המסבירה: חיה רמתי.

ירושלים

בתי־באריס דוד חברון 56, המסבירה: שרון פיק.

אדרים — אצל משפ' גלקוס, המסבירה: הבה רח' האלוף 21.

יום רביעי 11.2.86

קרית־ים

בסניף המפד"ל, בשעה 19.30, המסביר: יוסי מוצר.

יום שני 17.2.86

ירושלים

בביה"ס הממ"ד 01 המסבירה: מתילדה כהן.

בבלון לדים במועצה חוגים, המסבירה: רות סליג.

בחוג בוכרים, רח' דוד 10 המסבירה: סוניה כהן.

לרמות שפירא המרכז החינוכי

דרוש מנהל

הכישורים הדרושים: השכלה אוניברסיטאית בחינוך, ידע ונסיון בהוראה ובניהול מוסד חינוכי פנימייתי, בכלל זה הארגוני והכספי, נסיון בהכנת תכניות לימודים פורמליות ובלתי פורמליות.

תנאים: המשכורת לפי הכישורים בתוספת תנאי פנימיה. עדיפות למועמד שיגור במקום.

מועמדים דתיים מתבקשים לפנות בכתב יד עם פרוט קורות חיים, נסיון, והמלצות לפי הכתובת: יו"ר ההנהלה, רמות שפירא, ת.ד. 7216 ירושלים.

סודיות מובטחת.

מערכת שבת בשבתו

מיסודן של

ההסתדרות הפועל המזרחי — האגף לתרבות והסברה

העמותה לתודעה יהודית והחינוך מבוגרים

סניף גדרה

כנס חגיגי

של גבאי בתי הכנסת לרגל מלאות שנה

להופעתו של העלון שבת בשבתו

יתקיים אי"ה, באולם התנועה ביום שני א' אדר א' 10.2.86 תשמ"ו בשעה 19.00.

בתכנית הערב:

הפותח: מר **מיכאל לוי** — יו"ר העמותה לתודעה יהודית

דברי תורה: הרב **ציון צוברי** שליט"א — רב המקום

הרצאות: הרב **מנחם גרוקסקי** שליט"א

הנושא: חינוך

הח' **צבי ברנשטיין** — מבקר התנועה

הנושא: בעיות השעה

ברכות: הח' **שלום כהן** — יו"ר המועצה המקומית

הח' **שלמה תנעמי** — יו"ר המועצה הדתית

המנחה: הח' **י. גמליאל** — מזכיר הסניף

בתכנית האומנותית: מקהלה ושירה בציבור

אריאל — מפעלי תורה יהדות וחברה בישראל

המשרד הראשי: רחוב הפסגה 5, בית וגן, ירושלים

הרבנות הראשית לישראל — המשרד לענייני דתות

הרבנות הראשית למשטרה ולשרות בתי הסוהר

יום העיון החודשי לרבני ישראל

יוקדש לנושא:

שיקום האסיר במשפחה ובקהילה

יתקיים אי"ה, ביום רביעי, ג' אדר א' התשמ"ו (12 לפברואר) במתקני כלא אילון (כלא רמלה).

התכנית המפורטת — בהודעות שנשלחו

רבנים שטרם הודיעו על השתתפותם — יכולים לעשות זאת עד יום ב', א' אדר־א' התשמ"ו, בטל.: 02-423579, בין השעות 9—13.00 לפנה"צ

מועצת סניף פתוחה

תתקיים ביום ראשון ל' בשבט תשמ"ו (9.2.86), בשעה 7.15, בבית התנועה רח' הרצל 62, בת־ים

הנושא: 1. המפקד

2. שונות

בהשתתפות הח' **אליהו חן ציון**

משה איזקוביץ

מזכיר הסניף

אולפנת בני־עקיבא „נאות אברהם" — ערד

משתתפת בצערה של

מירב כהן

ובני משפחתה

במות עליהם אמם

צילה ז"ל

בנחמת ציון וירושלים ובל תוסיפו לדאבה עוד

במלאות שלושים להסתלקותו של ראש משפחתנו היקר

ד"ר יצחק מלאכי־אנגלברג ז"ל

תתקיים עליה לקברו והקמת מצבה

ביום חמישי ד' אדר א' תשמ"ו (13.2.86) בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין שע"י שכון ותיקים נתניה

התחבורה תעמוד לרשות המשתתפים בשעה 2.45 ליד בית הכנסת „עובדיה" שד' ויצמן 19 נתניה.

בתום האזכרה יתקיים מספר התייחדות ולימוד משניות לזכרו של המנוח, בבית הכנסת „עובדיה", שד' ויצמן 19, נתניה.

המשפחה

המפלגה הדתית לאומית / הסתדרות הפועל המזרחי בא"י

נצר ה'

חוגי בית לקראת המפקד

ב"ת, יום שני א' אדר א' תשמ"ו (10.2.86)

המקום	שעה	משתתפים
חדרה — בסניף המפד"ל [illegible]	19.00	השר יוסף שפירא, הרב ציון אליהו. שירצו על הנושא: חשיבות ה־התפקדות [illegible] הדתית הלאומית בבחירות. דברי ברכה: קופפליץ מרדכי — [illegible]. מנחה — יוסף בוכקילה — יו"ר המועצה הדתית.
אשדוד — בסניף המפד"ל [illegible]	18.00	[illegible]. מר יעקב זיכרמן — יו"ר מועצת הסניף, מר דן ארז — [illegible]. המנחה: שמרית יהודה — מזכיר המועצה הדתית.
יום שלישי ב' אדר א' תשמ"ו (11.2.86)		
רמלה — בסניף המפד"ל	19.00	רפאל בן נתן — מנכ"ל המפד"ל. חיים ברגר, חיים פרץ
יום רביעי ג' אדר א' תשמ"ו (12.2.86)		
חולון — בסניף המפד"ל	19.00	צבי ברנשטיין. הפותח: יוסף זילברצן — יו"ר הנהלת הסניף.
כפר סבא — [illegible] רח' הרצל 36	20.00	רפאל בן נתן — מנכ"ל המפד"ל. בנושא: ההנהגה החדשה.
	19.00	פרץ חיים, בובריק יעקב — יו"ר המועצה הדתית, אבי אסף [illegible] — [illegible].
יום שני ח' אדר א' תשמ"ו (17.2.86)		
חדרה — בסניף המפד"ל	19.00	יגאל ביבי — ראש עיריית טבריה. הפותח: ברוך בוארון — סגן ראש העיר
מוצאי שבת קודש י"ג אדר א' תשמ"ו (22.2.86)		
רעננה — [illegible]	20.00	רפאל בן נתן — מנכ"ל המפד"ל.

הצופה

גזענות ותומכיה / מאת משה אישון

יבניאל אינה יורדת מהכותרות. החלטת מועצתה הנבחרת לשלול מחסידי ברסלב להתיישב במקום מוסיפה להכות גלים. רבים מזדקקים לסוגיה זו. היא מעסיקה את שני המחנות כאחד — את המחנה הדתי והמחנה המתקרא חילוני. כל אחד מהם תוקף את הנושא מנקודת הראות שלו. הציבור הדתי, כדרכו, מדגיש את ההיבט הגזעני שבהחלטה. לעומת זאת המחנה החילוני מנצל את ההזדמנות כדי לתקוף את הציבור הדתי אשר — לדעתו — מרבה לכפות את דעותיו ואת אמונותיו על מי שאינם הולכים באורחותיהם של שלומי אמוני ישראל. אמנם גם החילוניים מודים שיש בהחלטת מועצת יבנאל יותר משהם סממן של גזענות, עם זאת הם מזדרזים לתרץ את המעשה בזכותם ל„הגנה עצמית" כדי להינצל — כהגדרתם — מידם הארוכה והמאיימת של החרדים.

כותב בעניין זה ישראל לנדרס ב„דבר", מיום שני האחרון:

„מה שעשו גויים ליהודים בגלות, אנו עושים עתה ליהודים בארץ־ישראל. מועצת יבנאל החליטה בשבוע שעבר לדחות את בקשת הרב אליעזר שלמה שיק וחסידיו להתיישב במושבה. חברי מועצת יבנאל נוהגים לכאורה כמו פרנסים אנטישמיים ביישוב לא־יהודי. אלה ואלה מתנגדים להתיישבות יהודים בשכנות מגוריהם בהנחה שהם ישנו את אופיו של היישוב. החלטת מועצת יבנאל מנוגדת לא רק לעקרון השוויון הדמוקראטי, אלא היא גם אנטי־ציונית. אנו כוספים בלי הרף ליהודי התפוצות לעלות לישראל, אבל כאשר קם רב ומבקש להתיישב בארץ, עם עשרות או מאות מחסידיו, אנו נועלים בפניו את שערי היישוב שבו רצה להתיישב. האין זו שערוריה?

„אמנם כן, אבל דומני כי לא מועצת יבנאל ולא רוב התושבים שתמכו בה אחראים לה. האחריות מוטלת על קבוצות של חרדים ודתיים קיצוניים, המנסים להשליט את אמונתם ואת אורח־חייהם בדרכי אלימות. האחריות מוטלת על „הקנאים של הקדוש־ברוך־הוא", המכים שוטרים ומפקידים כס. המתנכלים למשפחות לא דתיות בשכונתם, המציתים חנויות של לא דתיים, הזורקים אבנים בכביש רמות. כשהאלימות של קבוצות דתיות קיצוניות מתגברת, קשה לקטרג על התנהגותם של פרנסי יבנאל. החלטתם היתה תגובה בלתי נמנעת על גל האלימות החרדית... תושבי יבנאל יכולים לטעון, בצדק, כי הם מבקשים להקדים רפואה למכה. כדי שלא יהיה עליהם להתארגן למאבק באלימות חרדית בעתיד, הם מנסים למנוע מלכתחילה התיישבות של קבוצה דתית, העלולה לנסות להשתלט באלימות על סביבתה".

ולסיכום, מדגיש הכותב:

„פרשת יבנאל עוד לא הסתיימה. המועצה המקומית דחתה את בקשת הרב שיק וחסידיו להקים ביישוב בית־כנסת וישיבה. אבל אין היא יכולה לשלול מהם את הזכות לקנות שם בתי מגורים. אבל מה שקורה ביבנאל הוא מחלוקת מקומית על מגוריה של קבוצת חסידים. מה שקורה ביבנאל הוא אחד הסימנים הראשונים לתגובת מחאה של ציבור לא־דתי על מעשי אלימות השתלטות של חרדים קיצוניים. יש יסוד לחשש, שככל שתגבר האלימות הקיצונית כן ירבו תגובות המחאה".

מסקנתו היא, כי מה שאירע ביבנאל אינו אלא פרצל יוצא ישיר מ„רתיעה מהכיפה". זו מפריעה להם. היא מטילה אימה ופחד על המחנה החילוני.

אין בהסבר זה כדי להצדיק את המעשה — לא מבחינה חוקית־משפטית, גם לא מבחינה יהודית־מוסרית. הוא יוסיף לשמש כתם, לא רק על פרנסיה המצטדקים והמתחסדים של יבנאל, אלא גם על כל אלה המצדדים אתם ועם החלטתם הגזענית.

הציבור הדתי אינו מסכן את המחנה החילוני. הוא אינו מאיים על קיומו ולא על אורחות חייו הדמוקראטיים. אם קיימת הסתערות כלשהי, מצד חלק מהאוכלוסיה, הרי זו באה מצד המחנה החילוני דווקא. מחנה זה לוחם בשצף־קצף נגד חוקי המדינה שיש בהם משום ההשבתה במורשת היהדות. לעתים מזומנות אף מטיף להפר את החוקים הללו, בלא כל נקיפת מצפון ובלא התחשבות, כי בדרך זו מערער את אושיות הדמוקראטיה של מדינת ישראל וגם מעמיד בסכנה את שלמות העם. כך, למשל, בשבועות האחרונים עוסק ארגון נכבד מאוד של נשים (נעמ"ת) בהסתה נגד בתי־הדין הרבניים. בעקיפין יש בעשה זה משום הסתה להנהגת נישואין אזרחיים שפירושם המעשי — פילוג העם היהודי. ובמקביל, חברת־כנסת אחת והיא גם עורכת דין במקצועה הקימה מוסד פרטי לרישום נישואין בניגוד לדת משה וישראל. היא מביאה זוגות, על פי חוזים שנחתמים בפניה, כדי „לשחררם מידיהם של הרבנים".

כך בתחום האישות וכך גם בתחום חוקי שעות העבודה והמנוחה. הכל מופר ברוש־גלי, אם זה על־ידי ראשי ערים ואם זה על־ידי בעלי מפעלים וקואופרטיבים „הערים (חילול) שבת לעצמם", בלא להתחשב בחוקי המדינה הנוגעים בה.

אנו עדים איפוא לא רק לזלזול בערכי מורשת היהדות, כי אם למלחמת חרמה ביסודות המורשתית.

מה שאירע ביבנאל אינו אלא תולדה ישירה מהאווירה הכללית שאנו עדים לה במדינה. אם לא יושם קץ לתופעות אלה הרי שהמלחמה האנטי־דתית עלולה להתפשט עוד יותר, תוך דחיקת הציבור הדתי לגיטאות, על־פי אותם הכללים שקבעו בשעתו שונאי ישראל לדורותיהם.

יש להצטער שגם חלק מהמחנה הדתי מוכה סנוורים. הוא אינו רואה את הנולד. מתוך נחות פוליטית יש בתוכו המעדיפים להתעלם מכגנו, ויש העושים זאת מתוך תקווה שמה שלא יעשה השכל — יעשה הזמן. היינו שבמרוצת הזמן זה יחונן תרעים בינה. בכל זאת, ספק רב אם אכנם הזמן פועל לטובת היהדות הדתית. להיפך, הפילוג הקשה העובר על המחנה הדתי — להוציא לב השפעתו הולכת ופוחתת. קולו אינו נשמע בזירה הפוליטית, למרות השתתפותו בקואליציה הממשלתית ובקואליציות ברשויות המקומיות. לרוב אינם מתייחסים ברצינות לאזהרותיו ולאיומי הפרישה שלו אחרי שהתברר כי אין בדעתו של ציבור זה להוציא מסקנות אופרטיביות. הלכך, קשה לשחרר גם את הציבוריות הדתית מאחריות, אם לא ישירה, הרי עקיפה לפרשה הגזענית שנולדה ביבנאל.

מחאתה הדתית המאורגנת על שלביה השונים, לא הצליחה לזעזע את אמות הסיפים, כדי להסיר חרפה זו ממדינת היהודים. למעשה, גם לא ניסתה לעשות זאת. העסקנים הדתיים הסתפקו במספר מילות מחאה, תוך שימוש במטבעות לשון עתיקים: „האם כסדום היינו לעמורה דמינו?".

מי שמסתפק בהצגת השאלה בלבד, בלא הסקת מסקנות כפי שזה מתחייב, צריך לדעת, כי הכשלון רובץ בפתחו.

*

פרשת יבנאל אינה אלא סימפטום שהפרט שבו בא ללמד על הכלל. פרשה זו היא בבואה למתחולל בגוף היינו הציבוריים והיהודיים במדינת ישראל. מי שבא להפריד בינה לבין „מלחמת התרבות" שאנו שרויים בעיצומה, מתעלם מהמציאות. ייתכן שנוח יותר להתעלם ממלחמה זו שלא לגרום להקצנתה, אך שכר ההתעלמות סופו לצאת בהפסד הגדול שייגרם לא רק לציבור הדתי אלא גם לאופיה היהודי והיהודותי של מדינת ישראל.

המחנה החילוני במלחמתו האנטי־דתית אכנם משתדל להטיל את קולר האשמה על צוואריהם של החרדים הקיצוניים ולהציגם כשורש פורה ראש ולענה במאבקים הדתיים והאנטי־דתיים במדינה, אולם ביסוד מכוונים הדברים נגד כלל הציבור הנמנה עם שומרי תורה ומצוות.

דבה המקרה החלטת מועצת יבנאל כוונה נגד קבוצת חסידים שהיה מי שמצא בה דופי בהיותה אנטי־ציונית כביכול. ברם, אם נשים לב למה שקורה בירושלים, באשקלון, בבתניה ובשאר היישובים בהם קמים תושבים חילוניים נגד הרחבת שכונות דתיות, או הקמת שיכונים דתיים, נמצא שלא רק נגד החרדים הקיצוניים מכוונת מלחמתם של החילוניים, אלא נגד כלל הציבור הדתי המבקש לבנות את מדינת היהודים על פי אורחות היהדות.

ביבנאל אמרה המועצה: לא לחסידי ברסלב; בתל־אביב אומר ראש־העיריה: לא באלף רבתי לתושבים הדתיים המבקשים לקיים את החוק בעיר העברית הראשונה בכל הקשור בשמירת שבת ומועדי ישראל. הצד השווה שבהם הוא: שניהם דרכם להזיק; שניהם לוחמים באופיה היהודי־מורשתי של מדינת ישראל.

המלחמה הפרלמנטארית המנוהלת על־ידי חברי הכנסת מטעם המערך והליכוד נגד איסור גידול חזיר במדינת היהודים, אף היא מעידה לאן פניו של המחנה החילוני. אמנם הם מסבירים את צעדיהם בדאגה לדמוקראטיה, בחופש האזרח וכיו"ב — אך ביסוד זהו חלק בלתי נפרד מהמלחמה האנטי־דתית המתחוללת לנגד עינינו, בלא שחלקים מהציבור הדתי המאורגן ישכילו להבין את חומרתה. כאמור, נוח לו יותר להתעלם ממלחמה זו, או לפחות למעט מחומרתה, כאילו לא מדובר כאן במלחמה כללית נגד היהדות הדתית.

ואכן, לא מעטים הם סוזי הדעת במחנה הדתי אשר במקום להתייצב למערכה הסברתית רבת היקף נגד מגמות אלה, הם משום מה מחזרים על הפתחים של החילוניים, כדי להסביר להם את ההבדל בינם לבין החרדים הקיצוניים. בקשתם היא: אל תדונו אותנו לכף חובה, בגלל מעשיהם של הקיצוניים מיידי האבנים ביום השבת...

לאמיתו של דבר, לא מיידי אבנים ביום שבת מבהילים את המחנה החילוני. הם יודעים שמדובר במיעוט קטן שזהו בתוך שכונה המסוגרת היטב־היטב. מי שמפריע להם הרי זה הציבור הדתי שאינו מסתגר בתוך דל"ת האמות שלו; מפריעים לו אלה המבקשים להבטיח אורח חיים יהודי ברשות הרבים. הוא רואה בחברי־הכנסת הדתיים הפועלים למען חקיקה דתית את אויביו המושבעים; הוא שולל זכותם של הנבחרים הדתיים ברשויות המקומיות לפעול למען קיום חוקי העזר העירוניים בכל הקשור בשמירה על מורשת היהדות.

השכונות החרדיות — כאמור — אינן מפריעות להם. להיפך, אם הדבר היה בידיהם ודאי היו מעודדים הקמת גיטאות לדתיים בל יתערבו באוכלוסיה הכללית ובל יפגעו בה על־ידי חקיקת חוקים בעלי אופי דתי. אשר לדעת חלקים מהם נחשבים גם החוקים גזעניים, כביכול. וזאת הרי למדנו לדעת מהחלטת מועצת יבנאל, שנקטה, אפילו אליבא ד„דבר", צעד גזעני מובהק, כדי להינצל משכנותם של הדתיים.

ומכיוון שכך על הציבור הדתי לפקוח עיניו ולראות נכונה את המתחולל סביבו, כל עוד לא מאוחר מדי.

*

לפי הדיווחים — סירבה השבוע נשיאות הכנסת להכיר בדחיפותן של ההצעות לסדר היום בשאלת יבנאל. לדעת יו"ר הכנסת וחבריו לנשיאות: זה לא בוער. יש זמן. ניתן להמתין עד שיגיע התור של ההצעות הרגילות לסדר היום.

האמנם אין דחיפות לדון בנושא זה: האם מותר לעבור לסדר היום על החלטה גזענית מסוג זה?

מסתבר שלפי אמות המידה של הצדק והיושר של חברי־כנסת חילוניים אכן מותר להמתין עם הדיון בכל הקשור בפרשת יבנאל.

אימתי יש להזדרז לדון בתופעות גזעניות?

כאשר זה נוגע לבני המיעוטים היושבים בתוכנו. כך, למשל, הפגיעות בתושבים ערביים בשכונת נווה יעקב — זעזעה את עיריית ירושלים. גם חברי־כנסת לא מעטים הגיבו עליה. לא כן החלטת מועצת יבנאל. עליה עברו לסדר היום. התעלמו ממנה. זאת, ככל הנראה, גזענות מסוג אחר. זאת גזענות שהאדם החילוני מבקש להתגונן מפניה, בל תהפוך המושבה הגלילית ל„מאה שערים", כפי שטען מי שטען מקרב תושבי יבנאל.

מכל מקום, זאת מסבירים כלי התקשורת הכתובים והאלקטרוניים, תוך הזדהות עם אותה החלטה אומללה של מועצת יבנאל שפירושה האמיתי הוא: דתיים החוצה — אין לכם מקום בתוכנו.

ויותר משהחלטה זו פגעה ביהדות הדתית — קשר השתיקה המאורגן פגע בה; ועל כולם כל שיראת אלוקים בלבו נפגע גם מאותו שקט יחסי שעבר על המחנה הדתי, בעקבות החלטת מועצת יבנאל.

„לא שמענו על אלפי מפגינים דתיים שיצאו להפגין נגד מעשה מחפיר זה; לא ראינו צעירים דתיים, עם כיפות שחורות או סרוגות, יוצאים אל חוצות עיר כדי להביע את מחאתם החריפה נגד החלטה גזענית זו שפירושה הוא חד־משמעי: דתיים לגיטאות.

למרבה הצער עד כה לא נשמע ברורה קולם של הנבחרים הדתיים לא בממשלה ולא בכנסת נגד מעשה מחפיר זה.

הם אמנם הביעו את מחאתם, מי מהם בצורת הצגת שאילתא בישיבת הממשלה ומי מהם בהגשת הצעות לסדר היום בכנסת, אך לא היתה זאת מחאה אמיתית שבאה להעיק את דעת הקהל: היתה זאת מחאה כדי לצאת ידי חובה, כלפי עצמם ומצפונם וכלפי שולחיהם.

אף־על־פי־כן: הם לא יצאו ידי חובה. כל עוד לא הוסרה חרפת יבנאל ממדינת ישראל; כל עוד לא בוטלה ההחלטה האומרת בפסקנות: יבנאל פתוחה לכולם, פרט לדתיים — אין להתירים.

כל עוד שמכיוונים שונים מאותתים לאדם דתי — מקומך בגיטו, ספק רב אם יש מקום שהציבור הדתי יהיה שותף לממשלת ישראל ונבחריו בכנסת יתמכו בקואליציה הממשלתית שאינה מוכנה אפילו להרים את קולה נגד ההחלטה הגזענית של מועצת יבנאל.

נבחרי הציבור הדתי ושלוחיו חייבים לערוך חשבון נפש. עליהם לזכור כי גם הם הנתבעים בפרשת יבנאל. וכל עוד לא תבוטל החלטה מבישה זו, אף הם לא ינוקו מאחריות ומאשמה. בדין שיבינו זאת!

והיה שלום בית...

במחיצתם של מסורבי עלייה

שחרורו הקרוב של שצ'רנסקי אינו מעיד על שינוי במדיניות

מאת חיים פיקרש

בשורת עליתו הקרובה של אנטולי שצ'רנסקי, שורה בשמחות אחרות שפקדו השבוע את קהילת מסורבי העליה, המתגוררת בשנה האחרונה במרכז הקליטה שבשכונת גילה, בירושלים. הנה כי כן, ר' אליהו אסאס, המחזיר יהודים לתשובה בברית המועצות, הגיע לישראל. אחריו, יעקב־ישה גורודצקי, ולפני כן הגיעו אריה לייב סיקוצינסקי ואוונגי ברויסקין, ולשניהם, נולדו השבוע בנים והוכנסו בבריתו של אאע"ה, אך למרות זאת, חלב שלי, אומר לנו יעקב־ישה גורודצקי, מבשר דווקא רעות!

— כי העובדה שאני ופעילי עליה מרכזיים, נמצאים כאן, בישראל, וגם אנטולי שצ'רנסקי אמור להגיע בשבוע הבא, מחזקת את ההשערה שלי שכוונתם של הסובייטים, בעצם, להרע. הם שולחו לישראל את אלה ה„מפריעים להם", ועכשיו יוכלו למעצרים, יגבירו את הרדיפות ויתנכלו ליהודים המבקשים לעלות לישראל, על לא עוול בכפם!

„הכל עם בלופ" — זועק יעקב־ישה גורודצקי, שהגיע אך השבוע, והכבר אינו יודע מנוח, וכל כולו נתון בדאגה לאחיו שנותרו בברית המועצות. ביתו של העולה החדש, הומה באורחים ברוב שעות היום והלילה. „כולם באים לא רק לראות אותנו אלא גם לשמוע מה שנשמע שם" — ומודה שוב ושוב לרעייתו פאולינה, להכנים לחדר, האורחים עוד נמצו כוסות תה, כמעשי התקרבות שהביאו לידיו, ועוגות ברוכים הבאים שאפו עובדות מרכז הקליטה, מוצעים לכל. „כולם כאן אומרים" מצלמל העולה החדש, שאינו מסתיר התרגשותו להיות בישראל.

אל הדירה הקטנה שבמרכז הקליטה, נכנסת אורחת חשובה למדי. הגב' פנלה כהן, העומדת בראש ארגון יהודי הפועל ברחבי ארצות הברית למען יהודי ברית המועצות.

לא היה שבוע, מספרת פנלה כהן, שהגיעה מביתה לישראל, כדי לפגוש את פעיל העליה יעקב־ישה גורודצקי, שלא טלפנה משיקגו, עיר מגוריה, אל לנינגרד, כדי לעודד את פעיל הד עליה, לחזק רוחו, ולהכסיה לו „המשיך ולהד עשות למען יהודי רוסיה".

„עשית עבודה טובה למדי. ברוכה תהיה" — אומר לה יעקב־ישה גורודצקי, וממהר להציגה בפני רעיתו, פאולינה, ובהם הקטנה, אסתר, שעדיין אינה יודעת, בעצם, מה נעשה כאן. בדירתם הקטנה המלאה באורחים, ושמחה וגם עצב, משפשים כאן בערבוביה...

אחר נדרש העולה החדש לספר קורות עליהם ומאבקיו. „אני מוכן לספר לכולם, אפילו במשך שעות ארוכות" — אומר ישה, תוך שהוא מתבל את דבריו בעברית, ברוסית ובאנגלית, שפה שהוא שולט בה היטב. כסירב העליה, מתכשיקאי, מהנדס ומתכנת מחשבים, הובש עדיין לראשו את כובע הפרס הלבן, עימו הגיע מברית המועצות. הוא נמוך קומה, מצוחר. בוטן ב„גוסח צרפתי", אומר כי בעצם עד היום אינו יודע מדוע נתנו לו לצאת. „ההיסטוריה היהודית מלאה ניסים.

— — — „עכשיו אני מבין מדוע אין הנלום בית הסובייטים מבלקים את צריפי הסגר הסובייטי.

✱ צריפי הסגר בסיביר — נשארו על מקומם

באלפיהם, בערבות סיביר" — אומר אריה לייב ביק צ'ינסקי, אף הוא מסורב עליה, שהגיע לישראל לפני שנה ומתגורר בשכונת גילה. אריה לייב, מהנדס מכונות, מעוטר הזקן, הוא „חוזר בתשובה" וכיום ה.א, בהבריה ישראלית המייצרת טרבינות אוויר. כשפיתו יעקב־ישה גורודצקי, בבנה טיק־צ'ינסקי שהסובייטים, לאחר ש„ניסו להרדים את העולם המופגשי בשחרורם של כמה מסורבי עליה וכן את אנטולי שצ'רנסקי, הנודרת עיסקה כדאית להם, הם יפנו שוב למעצרי אלפים של יהודים, ומי יודע אם לא ישלחו אותם ל„בלא את הצריפים בסיביר! צריפים אלה, מספר אריה לייב, נבנו, עוד בימיו של סטלין, ותמיד תהינו למה אין השלטונות שם, פוזרים באכסדרצותם את בעיות הדיור של המתגוררים בסיביר"... לכן, סבור גם אריה לייב, שצריכים להמשיך ולזעוק, להתריע, להזהיר את ברית המועצות לבל תפגע ביהודים אלא תאפשר להם לצאת לישראל.

אריה־לייב לבד חייב על בשרו, את כוחו של הבריק הסובייטי. לפני הכל שנים נכפלו אליו, ולאחר שביקש לצאת לישראל. נענו לו ברכין, אך הרשיון היה ה.פנה רק לרעיתו, אילנה, זו, בהודעה הרביעית להריונה, נכשה לישראל ולכאן בהבטחה, להבעלה חמש שנים. בינתיים ילדה את בתה, רווית, ובדי יוב ביומו „כמו אבישל שצ'רנסקי" היכתה לאות לסובה מבפלה, שנרדף על ידי השלטונות הסובייטים בעוון של פעילות ציונית. אשתקד, זכה סוף סוף אריה לייב טיקוציצ'נסקי לעלות לישראל, ובנמל התעופה בלוד, פגש לראשונה את בתו, רווית, בת החמש, הבעבוע. אומר איש פיותו, שזהקטנה ידעה הכל אודותיו. גם אין אני בראה, וכה גם עכשיו פעם היתה אילנה, מתייצבת בשכנה טובה בשכונת גילה, כדי לבילאל אליה, ולספר לו על בתו, זו, הקטנה, צבירה לנגד עיניה את דמותו של האב כך שכי פיגש הראשון בלוד, התרפקה רווית הקטנה על ברכי אביה, כאילו הכירה אותו מלידתה...

אריה־לייב, כתמטיקאי ומהנדס מכונות בבקיצוע, היה רואה באד התגורר בירושלים, עיר הקודש, שעליה חלם עוד בילדותו, כשנודע לו שהוא, בעצם יהודי.

והכיצד ידע פשוט מאד. הוא כספר בבת שחוק, ילדי השכונה במוסקווה, היו קוראים לו „ז'יד"; זאת כשספק מהם מבות זרק לביתו לספר מה עוללו לו חבריו, החל אביו, לחשוף בפניו את עובדת היותם של בני משפחה יהודים. כאן, מספר אריה לייב, לא ידע מנוח. בתחילה רצה ללמוד עברית ומצא את הכתיבות לכך. אחר, בגיל 30 לחייו, עבר גם את חווית ברית בידיהו של אברהם אבינו ע"ה, והשביע, וזכה, בעלמא כריגש בייחוד להכניס את בנו „הצבר" שנולד לו בשוק טוב, בבריתו של אאע"ה...

על פעילות היהודים בעניני היהדות, אין אריה לייב, יכמוהו כל מסורבי העליה הנמצאים בארץ, בתנים לספר. אך שיהיה ברור, אם אתה רוצה להיות יהודי, אתה יכול... ולא רק להיש עצמך כיהודי, בהתכנסות המסורתית ליד בית הכנסת, כי אם ללמוד, לשמוע, להבין יהדות מהי. כי בנעשר הריה, אומר לך אריה לייב טיקוציצ'נסקי, אי אפשר להילחם!

אריה־לייב וכמוהו יעקב־ישה גורודצקי, ויוסף ברסקין, ההיסטוריון הצעיר, שאף הוא נמנה על הבורית לסירובי העליה, מבקשים להצביע על צעירים ר' אליהו אסאס, המחזיר בתשובה שעלה לישראל. אכן, ר' אליהו היקר, הם אומרים, עשה עבודה חשובה מאד ואולי בשל כך ביקשו השלטונות הסובייטים ליגרש אותו כל כך מהר, ולהוציא אותו מגבולות ברית המועצות.

✱ „חבל על כל שעה של בטלה"

את ר' אליהו אי אפשר להשיג. עד פתח דירתו במרכז הקליטה, בגילה בספר 86. ציבאים רבים ביום שעות היום. אך הוא כיהד באיזה. „חבל על כל שעה של בטלה" — אומר ר' אליהו לצעירים, ימחיש בצעדי למבוד הקריאה, מדי התפילה שיהיה עם בר הקריאה. אחר היא פונה אל יצחק מאיר, ראש המחלקה לחינוך ולתרבות יהודית בגולה, כדי להציע לו להקים ישיבה ... היהודים בתשובה מקרב עולי ברית המועצות... כך, מכה ביתו, כסיריתי ונאמנותי פעל שם בהד ליה וצביונות. וגם כאן, כרגע שהגיע, אינו יודע מנוח. „גם בישראל צריכים לעשות ולעסוק בעניני יהדות" — העיר ר' אליהו לעמיתו אריה לייב, באחת משיחותיהם הארוכות, שהתנהלה אל תוך הלילה.

מרכז הקליטה בשכונת גילה, אינו שונה, לכעשה, מכל מרכזי הקליטה הפזורים ברחבי הארץ. כאן, במבנה העגל, הבנוי דירות „בטפסות" זו על גבי זו, עם שבילים צרים בעטורים בגדרי ברוש לבנים, יעצי זית נטועים בפתחי הבתים, נעימה כיחות לימוד לעברית. באיזה השבר צריכים הע־יים. הבאים לכאן ב„ים של כדינות־יהודים מאתיופיה, עולים מארצות הברית יהודים אמריקה, צריכים לשהות כשישה חודשים ליימוד עברית אך במציאות של היום, ככעה להסתדר בעבודה ולהשיג דירה, בתגוררות משפחות עולים גם שנתיים ושלוש. „זה מצב קשה בגיוחד" — אומר אריה לייב. המבקש לבוא לי דירת קבע ולהשתרש מהר בעבודה, כבדהו גם שאר העולים, ואילו יעקב־ישה גורודצקי, שהגיע רק השבוע, מאמין כי הוא, היודע כבר עברית, יצא מכאן מה שמהר יותר ויתחיל לעבוד בעבודה שהוא אוהב — בתחום המתמטיקה.

עם זאת היא לבעית, שלא לנוח ולא לשקוט, ולהמשיך גם בישראל לפעול למען אחיו, היהודים הנמצאים שם. ובין אלה, גם הוריו ואחיו. גם הם, ככל היהודים, משתוקקים לצאת ולעלות לישראל „מה שיותר מהר".

ובפני תלוי הדבר? ברור בשלטונות מוסקוה, אך גם בפעילים שכל המדינות המופעיות כי הבעיתם, בבר מכיות, גדולה וכדאי שכולם ידעו, כי הפעילות זו „יש הד עצום בקרמלין", וכאן שצריכים להמשיך, להתמיד ולא להפסיק!

יעקב גרודצקי בהגיעו לישראל

חוסיין מחכה לערפאת

מאת יעקב אדלשטיין

המו"מ המחודש עם ירדן שהתנהל בפגישות חצות בין ראש הממשלה, שמעון פרס לבין השליח האמריקני, ריצ'ארד מרפי, בלונדון, עסק בנושא הפורמלי של כינוס ועידה בינלאומית ושיתוף הפלשתינאים במו"מ. חוסיין הודיע שבלי קיום תנאים אלה הוא אינו יכול להשתתף במו"מ. ברבת עמון נערכה השבוע פגישת פסגה בין חוסיין לבין ערפאת ומרעיו, שבה היה צריך ערפאת לתת תשובה אם הוא מכיר בהחלטות 242 ו־338, שפירושן הכרה עקיפה בישראל. אבל כמו בפעמים הקודמות הוא התחמק, ויש להניח שימשיך להתחמק. בלי הצהרה כזו לא ישותפו נציגים פלשתינאים במו"מ.

חוסיין זקוק לוועידה בינלאומית שתלווה את המו"מ, או שתיתן לו את הסוכה, כדי שמו"מ זה לא יתפרש כמו"מ ישיר עם ישראל, אלא כמו"מ בינלאומי, בהשתתפות ישראל. הוא ליהז על בריה"מ ועל מדינות במערב אירופה כדי שיגבו פיתו בנושא של ישראל. כזכור, רוב מדינות אירופה הצביעו השבוע במועצת הבטחון של האו"ם בעד ההצעה הפרו־ערבית לגנות את ישראל בשל אירועי הר הבית.

עניין הוועידה הבינלאומית נידון השבוע בכנסת, כאשר ראש הממשלה, שמעון פרס, מסר סקירה על ביקורו באירופה ועל שיחותיו החשאיות. הוא אמר, שבשיחות אלה עמד על כך שהוועידה תהיה מעין ליווי בינלאומי, אבל לא תתערב בדיונים הישירים שבין הצדדים. כמו כן עמד על כך שתוחלת החיים של ועידה כזו תהיה קצרה ככל האפשר. אלא שנציגי הליכוד שוללים בכלל את עצם קיומה של ועידה בינלאומית, בטענה שהממשלה כשלום לא ההליכה על ועידה כזו. ואילו פרס מתרץ את הסכמתו לדבר על ועידה כזו באישור שקיבל על נאומו בכנסת, שכלל גם את הנושא הזה.

השבוע נכנס לתמונה גם נשיא מצרים, חוסני מובראק, והוא הזמין את ערפאת לדיונים בהזיר על פתיחת מו"מ עם משלחת ירדנית־פלשתינית. ארה"ב ליכבה את המהלכים לאכפפת נשיא היש לירדן, כדי ללחוץ עליה להצטרף למו"מ. אלא שספק אם זה יעזור. חוסיין עדיין ממתין לאישורו של ערפאת, שספק גדול אם יקבל פעם. לבד זאת, חוסיין קשור כיום גם בהסכם עם סוריה, המתנגדת ליוזמת השלום שלו.

ההיסטוריה חוזרת על עצמה

מהלכים אלה של המלך חוסיין המזכירים הפרדי־תנאי המסובב כל הזרה, כתזדים, אותנו לשנים 1949—1951. גם אז נצרך כו"מ ישיר, עם סבו של חוסיין, המלך עבדאללה. באותם ימים היתה ירדן המדינה הערבית היחידה שהיתה קרובה לכו"מ על שלום, והיתה אמינה של הליגה הערבית לכרוב לשיחות בלי סכנה ערבית שתהיה שלום נפרד עם ישראל. אלא שעלית כוחם של הפלשתינאים בירדן, הביאה להתפרעויות מצד עבדאללה, ראשי ממשלות ירדן התפטרו בזה אחר זה מפני שלא רצו להיות שותפים לפעולה בעניין המו"מ עם ישראל. המכשולים האחרונים שנתגלו מספרים לכך, בניגוד לדעת קודמות, שבריטניה לא רק לא הפריעה לעבדאללה להיכנס למו"מ עם ישראל, אלא שאף עודדה אותו לכך. עבדאללה היה נפגש בחשאי עם נציגים מישראל והיה נאלץ להסתיר פגישות אלה גם מחברי הממשלה שהוא עצמו כינה.

בימים שנערך או הובא ירדן היתרים מדיני ראליים בישראל, בין השאר תבעה חלק מהנגב. כמו־כן עבדה בתוקף על כך שישראל תיותר לטובתה על פיסת חוף בין גבול רצועת עזה לאשקלון ועל פרוזדור ברחוב שני ק"מ לפחות, כדי ליצור רציפות טריטוריאלית בין פיסת חוף זו ובין דרום הגדה המערבית. ישראל דחתה תביעות אלה, אבל הציעה בתחומים סידורי מעבר בידי חרים בין המבצא לים לבין הגדה המערבית. פס טריטוריאלי על של כמה מאות מטרים לכל היותר, שיהיה בריבונותה של ישראל. כבדרכו הציעה כיר דור מעבר להיפה וחזית חופשית בנמל חיפה. בנוגע לעצור על ירושלים תבעה ירדן את הרובע היהודי של ירושלים שנכבש בידי ישראל. ביניהם טלביה, המושבה הגרמנית, בקעה, ואילו ישראל תבעה את הרובע היהודי בעיר העתיקה ואת הר הצופים.

היום תובע חוסיין את יהודה ושומרון וזאת ירושלים המזרחית. לעבדאללה היו כוונות טובות, אבל הוא היה תלוי בעוזי פלשתיני ובפרלמנט, ואלה לא היו מוכנים לכן עצמם לעשן מו"מ עם ישראל.

שאיפתו של עבדאללה לשלום עם ישראל היתה חלק מהמדיניות המוחית לכת. עבדאללה רצה להביא את ארץ מולדתו חגאז והסדר עם ישראל היה צריך להיות צעד ראשון בכיוון זה. עילי שני היה להיות את שיתוף בו"מ. אלא כנגד שעבדאללה היה עמד אז בידי הפלשתינאים דעניים להתקדם למו"מ עם ישראל, כך גם היום, בנדי חוסיין.

ההיסטוריה חוזרת על עצמה. יתר על כן, התבדר אז, יותר יותר גם כיום. שירדן היא אכנם המדינה הערבית היחידה הנוטה ביותר לשלום, אך היא גם בעלת התביעות הגדולות ביותר כלפי ישראל. חוסיין אכד בזאת הבנוית התכאי"ת שהוא אינו יכול לדבר על הסכם בלהחזר בלי ישבה את כל השטחים שנכבשו בשנת 1967. לכן כשהאמריקנים יגיעו לשולחן הדיונים על עדום, יתברר שהפער הוא גדול מאד, עד שלא ניתן לגשר על פניו.

המכשול ושמו: אש"ף

במערב סבורים, שישראל הותרת למו"מ עם ירדן, כדי להגיע בעקיפין למו"מ עם אש"ף. אין התכחש שיש איזה יסוד לגישה כלשהי לסברה כזו, כזהו במסגרת הפלשתינאית ירדנית יהיו נציגי אש"ף מוסווים.

הנבנע לפרש כך פרס במערבית, שראש ממשלת בריטניה, כרגרט תאצ'ר גילתה לו כי בדעת הכוכבים שהיה לבריטניה עם משלחת פלשתינאית שהזמנה ללונדון הסכימו בגינה להתנהם על ההצהרה המכירה בהחלטות האו"ם 242 ו־338, אך אלה נסוגו מהסכמתם ברגע האחרון.

הלקח הזה שלמדה בריטניה לא ינהג את המדיניות הבריטית, אבל הויתה בדתה לישנה. ארה"ב, כמו בריטניה בעבר שתמכה ביוזמות השלום של עבדאללה לא ליתוכה יותר כדי על חוסיין, כפני החשש שבסוף כעבר זה יטוטש את מדיניו. חוסיין לא יוכל לפעול על עצמו משימה כזו, מה סאדאת מייצג את המדינה הערבית הגדולה ביותר. יכול היה לפעול על עצמו. חוסיין לא מוכשר לצעד דראסטי בעניין זה. אלא אם כן יקבל תבנית למדיניות ערבית אחרת. עבדאללה היה איש חזון. הוא חלם על „סוריה רבתי", וההסכם עם ישראל היה צעד בכיוון לכך. סאדאת היה גם הוא איש חזון, כאשר שאף להעמיד את מצרים בראש מדינות המזרח התיכון הבאיזה. אך חוסיין היום בירדן ומובראק במצרים אינם בעלי חזון, ולכן אינם מוכנים להצהיר להתקדם לקראת שלום, כאשר העולם הערבי כולו עוכר נגדם.

صورة عن الأصل

משאל הצופה

המפלגות הדתיות בדילמה: מה עדיף — קואליציה או אופוזיציה?

הרבה דברים השמיעו נציגים דתיים בכנסת לפרשה המחפירה ביבניאל. אבל קשה היה להתרשם, כי אכן הזדעזעו עד כדי „אימוץ שרירים" ברמה שהם מפעילים לצורך השגת ייצוג וכבוד מדומה או „כספי יחודיים". „פרשת יבניאל" היתה יוצאת נשכרת מבחינת הציבור הדתי, אם לאחר שנדחתה ההצעה הדחופה לסדר היום בעניין — היו פורשים מן הכנסת לשבועיים ומרעישים את היהדות בארץ ובתפוצות, שכן מדובר בהחלטה גזענית לכל דבר. ומכאן גם נוסח השאלות שהצגנו לראשי המפלגות הדתיות.

א) כיצד תסביר את העובדה שהיהדות הדתית המאורגנת למפלגותיה עברה למעשה לסדר היום על העמדה הגזענית של יבניאל, שנבחריה מנעו התישבות של יהודים דתיים בתחומה?

ב) כיצד תסביר את העובדה שהיהדות הדתית המאורגנת למפלגותיה עברה למעשה לסדר היום על העמדה שנקט השופט לשעבר חיים כהן בדחותו המלצת פה־אחד להענקת פרס למועמד דתי (הרב יואל בן־נון) והעדיף אחרים על פניו משיקולים פסולים.

ג) בנסיבות הנוכחיות האם יש מקום וטעם להמשך השתתפותן של מפלגות דתיות בכנסת, כאשר השפעתן מעטה. אולי עדיף „להתבולל בשתי הגדולות, כדי שימצאו עצמן מחוייבות יותר לציבור הדתי?

— מאת שאול שיף

יו"ר סיעת המפד"ל ומזכ"ל המפד"ל, ח"כ זבולון המר

ח"כ המר: החלטת יבניאל חייבת ללמד לקח

לשאלה א':
המפד"ל, ואני מבית כמו שאר המפלגות הדתיות, [illegible] בחריפות על ההחלטה וההנהגה של ישוב בארץ־ישראל, במדינת ישראל, שלא יקליט יהודים בשום שהם דתיים.

[illegible] הקיצוניות, שאינם נחלת שכבה אחד בלבד, [illegible] במאבק גדול של ציבור דתי שמקרבנו לבבות ובונה גשרים.

[illegible] המפד"ל [illegible] סכנת קיטוב, שלא יהיה מי שיעמוד בפרץ, כדי להקהות את [illegible].

ההחלטה של יבניאל כפלצנצה צריכה ללמד לקח את כל הציבור בישראל, לאן יכולים הדברים להידרדר.

אני מקווה שהמפד"ל וכן שאר המפלגות הדתיות יפעלו בנושא בהידברות עם אנשי יבניאל, כדי לשנות את ההחלטה המבישה.

לשאלה ב':
הרב יואל בן־נון ראוי מרבים אחרים לקבל בשנה זו את פרס הדמוקרטיה, הגנת כבוד האדם ושמירת החוק. [illegible]

לשאלה ג':
[illegible]

ההחלטה של המועצה המקומית ביבניאל נודף ממנה ריח חריף של גזענות. [illegible]

לשאלה ב':
לצערי, פוקד את הארץ גל עכור של שנאה לכל דבר שבקדושה. [illegible]

לשאלה ג':
להיפך לא רק שאין „להתבולל" במפלגות החילוניות הגדולות [illegible]

[illegible]

* * *

השר יוסף שפירא (מורשה, מצ"ד)

השר שפירא: על הציבור הדתי להיות הכוח המוביל

לשאלה א':
קודם כל תשובה כללית על תפקידן ומעמדן של המפלגות הדתיות.

[illegible]

* * *

לשאלה ב':
[illegible]

לשאלה ג':
[illegible]

* * *

יו"ר מרכז פא"י, ח"כ אברהם ורדיגר (מורשה)

ורדיגר: יבניאל — אות אזהרה לבאות

לשאלה א':
מעשה „יבניאל" צריך לשמש אות אזהרה לבאות. [illegible]

צר לי שגם בנושא זה, לא היתה הידברות בין המפלגות הדתיות. [illegible]

לשאלה ב':
[illegible]

לשאלה ג':
[illegible]

* * *

שר הפנים, ח"כ הרב יצחק פרץ

השר פרץ: ההשתתפות בקואליציה — לטובת כלל ישראל

לשאלה א':
[illegible]

לשאלה ב':
[illegible]

* * *

ח"כ הרב אברהם שפירא (אגודת־ישראל)

ח"כ שפירא: ריח של גזענות בהחלטת יבניאל

לשאלה א':
[illegible]

הציונות הדתית: האם להישאר חברים בתנועה הציונית?

מאת נ. גולן

אם השתובבת בבנייני האומה בירושלים השבוע, בימי דיוניו של הוועד הפועל הציוני, ודאי חשבת שמתרחש במקום משהו רב ערך לעם ישראל, או לחברה הישראלית. הצרה היא שהרושם הזה התפוגג ברגע שיוצאת אל הרחבה הגדולה שלרגלי הבניינים וליתר דיוק, ברגע שחצית את הכביש ועברת אל התחנה המרכזית של אגד, ממול. לא רק ציבור הנוסעים הגדול, חתך מדוייק של „עמך" שלנו, גילה אדישות עד רוגזה קלה כאשר הטרדת אותו בשאלה: האם ידוע לו מה מתרחש מעבר לכביש או מה זה בכלל הוועד הפועל הציוני, אלא שאפילו בעתונים היומיים הגודשים את דוכני התחנה, — הוועד הפועל — יוק. פה ושם איזו ידיעה, אולי מאמר מערכת אחד או שניים, אבל ברור שבסולם ריכטר של התקשורת, לנושא הציוני מיקום נמוך ביותר, נמוך בשבע עד תשע דרגות מתחת ל„סידרה בהמשכים" על חווה יערי ואביבה גרנות או הילדה היולדת מרעננה... משיבות שונות לחלוטין, גם בנו מעוררת התנועה הציונית העולמית במצבה הנוכחי תהיות לרוב.

[illegible]

הרב אליעזר ברנשטיין
לחשוב על ציונות דתית נפרדת — זה כמו להשמיט את הבסיס הרעיוני של המזרחי

*

קורט רוטשילד
כולנו שותפים לדאגה לעזור למדינת ישראל וכולנו אחים לגורל היהודי

*

אריה הנדלר
המזרחי שימש מאז ומתמיד גורם מאחד בין כל חלקי העם

*

הרב זכריה פרנקפורטר
בעוד שהציונות החילונית במשבר — הציונות הדתית לא איבדה את דרכה

*

יהודה ספוקויני
יש לקיים בחירות דמוקרטיות בתנועה הציונית

*

משה קרונה
הציונות בנויה על שותפות בבניין הארץ של בעלי ברית שלאו דווקא שותפים באידאולוגיה ובגישה שווה לדת ישראל

[illegible]

מוסיף הרב ברנשטיין:

[illegible]

אינם מעיזים להינתק וללכת לבד

[illegible]

מבחינה אידיאולוגית אין לחשוב על פירוד

„במישור האידיאולוגי, אומר לאור ברנשטיין, לחשוב על ציונות דתית נפרדת — זה כמו להשמיט את כל הבסיס הרעיוני של המזרחי. [illegible]

[illegible]

יש בעלי תשובה גם בקרב הרפורמים

האם אתה מוכן לקבל להמון חינוך רפורמי בתוך התנועה הציונית? [illegible]

קורט רוטשילד: [illegible]

[illegible]

אדרבא ואדרבא, לנו הרי ברור שבלי חינוך יהודי שורשי לילדיהם — צעיריהם בין כה וכה עם רגל אחת בחוץ מכהונת העם היהודי, האם עלינו לעזור להם ע"י הסתלקות מן הזירה?

לעזוב — זו תהיה שגיאה גדולה

לא שהמזרחי העולמי סלית שטלה תכלת, „גם אנחנו שגיאנו", אומר הנדלר. [illegible]

[illegible]

הפילוג הפנימי היא הסיבה לנמיכות הקומה

[illegible]

יש לתמוך בבחירות דמוקרטיות

[illegible]

טרם הגיע הזמן לפרק את ההסתדרות הציונית

[illegible]

שיחה עם חנוך אחימן
ראש המחלקה לחינוך ותרבות תורניים בארה"ב

שנת לימוד בישראל — גולת הכותרת בפעולות המחלקה באמריקה

מאת סופר „הצופה"

כחמש מאות צעירים, בוגרי בתי־ספר תיכוניים—יהודיים בארה"ב, אנו מביאים מדי שנה בשנה לשנת לימוד בארץ — אמר חנוך אחימן, ראש המחלקה לחינוך ותרבות תורניים בארה"ב, שביקר לאחרונה במערכת „הצופה" בת"א.

לדבריו, זהו אחד המפעלים החשובים ביותר בכל הקשור בהעמקת החינוך היהודי־ציוני בקרב הנוער היהודי בארה"ב.

[illegible]

ד"ר נתן לרנר, מרצה במשפט בינלאומי:

טענת „הגנה עצמית" אינה תופסת

לא קשה לתאר את השמחה שהיתה פוקדת כל בית בישראל אילו במטוס הלובי שיורט השבוע ע"י מטוסי חיל-האוויר היו באמת מנהיגי מחבלים. או-אז הכל היו מצביעים על מקבלי ההחל-טות ומבצעי המדיניות כאמיצים, גיבורים וכדומה.

אלא, משטרת היירוט לא עלתה כמתוכנן, ונוסעי המטוס שהורשו לטוס לדרכם, פנה ההתר להבות ושעת התקירות הגיעה.

בד-בבד הבלה יירוט המטוס מחדש את גישת המשפט הבינלאומי. במקרים כאלה הפעם יצאנו ב„שלום". מועצת-הבטחון התכנסה ל„ישיבה הי-רום" לדיון בתלונתה של סוריה ומזכיר האו"ם פרסם הודעה המביעה „דאגה ממה שנראה כפריצה חמורה בחופש האוויר".

מעניין, כי סוריה היא שפנתה בתלונה למועצת הבטחון, ולא לוב, שכזכור, המטוס הוא שלה. בנושא עמדת המשפט הבינלאומי כלפי יירוט המטוס שוחחנו עם ד"ר נתן לרנר, מרצה ל-משפט בינלאומי באוניברסיטת תל-אביב.

ש. האם יירוט המטוס הלובי, מבחינת המשפט הבינלאומי נחשב לחטיפה או שקיימת לישראל הטענה של הגנה-עצמית?

ת. ראשית, לא היתה כאן חטיפה אלא יירוט. מובן שהמשפט הבינלאומי אוסר גם ליירט מטוסים, שכן הוא בא להגן על התעופה האזרחית ואוסר לפגוע בה.

באשר לטענת „הגנה עצמית", זו לא. שייכת למקרה שלפנינו, שכן לא היה כל איום מצד המטוס. המקסימום שאפשר לטעון הוא „זכות הביקורת". זכות זו מוקנית כשיש חשש סביר שבכלי הטייס נמצאת אישיות שכוונתה לפגוע.

ש. אילו היינו תופסים במטוס מנהיג מחבלים שידיו מגואלות בדם, האם אז מבחינה של ישראל, מבחינת המשפט הבינלאומי, היה זה טוב יותר?

ת. גם ישראל מתנגדת ליירוט מטוסים הנוגד למשפט הבינלאומי. אך אילו במטוס היה מנהיג מחבלים, מצבנו היה קצת יותר טוב, שכן יכולנו להשתמש בטענת „זכות הביקורת" התקפה גם בשייט בים-הפתוח, כשאוניה חושדת שבכלי שיט אחר המתקרב יש פיראטים. אולם, במקרה שלנו, כשמדובר במטוס אזרחי שטס הרחק מגבולנו — ודאי שאי-אפשר לטעון כי יירטנו את המטוס בזכות ההגנה העצמית, שכן זכות זו היא רק כשהאיום הוא ישיר, ברור וחד-משמעי.

ש. האם מעבר לגינוי במועצת הבטחון הזה, נושא המשפט הבינלאומי גם סנקציות?

ת. מועצת-הביטחון יכולה לנקוט להטיל גם סנקציות על ישראל, אך אינני בטוח שהחלטה היתה מתקבלת, שכן מדובר במטוס של לוב — מדינה שאינה בעלת רקורד חיובי. אין זה אותו דבר, כבחינה זו, ליירט מטוס לובי כמו ליירט מטוס סורי, לדוגמה.

ש. יוצא, שהמשפט הבינלאומי הפך „שיבוטי"?

ת. לא מדויק. מועצת הביטחון יכולה לקבל החלטה חד-משמעית הכוללת סנקציות. אלא שבי-מקרה זה יש להניח שארה"ב היתה מטילה וטו.

ש. ההתקווה לשחרור אידה?

ת. בהחלט לא, ביחו שכאן זה משהו אחר. אני סולי ישוחרר במסגרת החלפה. הוא ישוחרר כ-מתנה לאמריקנים.

ש. התקווה לשחרור אידה?

ת. אני מאבדת תקוה. אני כבר אינני מרגישה ששחרורה יקרה. אני רק חוששת שלא תתרחש בדרך טרגית. עצוב לי מאוד.

ש. מה אפשר לעשות בשלב זה למען שחרור אסירי ציון?

ת. יש להפעיל על הרוסים לחץ ולשכנע אותם שכדאי להם לשחרר את היהודים. רק אם יהיה כדאי להם, הם יעשו זאת.

ש. האם הפעילות העממית למען אסירי-ציון מגיעה לתודעתם?

ת. כן, ע"י קרובים ובאמצעות מכתבים.

ש. כיצד יתפר לפעילות הישראלים במאבק לשחרור יהודי בריה"מ?

ת. יש כמה שהולכים איתנו לאורך כל הדרך. המון התקשרו, כששמעו על שחרור שצ'רנסקי, ישאלו מדוע אידה לא משוחררת גם כן. הפעילות בשטח די צנועה.

ש. מה את מצפה שיעשו?

ת. שיעזרו בכל מיני דרכים, שירגישו שגורל היהודים בבריה"מ חשוב לכל הישראלים. שיחפשו פתות פרסומת ויגיעו יותר לתכלית. שיעשו גם את העבודה השחורה.

ש. מה הבטחת להצלחה?

ת. להגיע לאנשים שיכולים לעזור. כיצד שוח-ררו מנדלביץ, אסאם ואחרים? רק ע"י פעילות של אנשים בעלי השפעה. אביטל שצ'רנסקי עב-דה קשה והגיעה למשהו. 99 אחוז מההצלחה לשחרורו של אנטולי מגיעים לה ולקבוצה שעו-מדת מאחוריה.

ש. האם את מרוצה מפעולות ממשלת ישראל בנושא?

ת. אין תגובה.

*

חיים צ'סלר, מזכ"ל המועצה למען יהודי בריה"מ:

נגביר את המאבק הציבורי

אחד הגופים הפעילים ביותר בארץ במאבק לשחרור אסירי ציון הוא ה-מועצה הציבורית למען יהודי ברית-המועצות.

גם בימים אלה, כשהכל מצפים בדריכות ל-שחרורו של אנטולי שצ'רנסקי, לא מרפים מה-עבודה במועצה זו.

על דרכי המאבק שוחחנו עם חיים צ'סלר, המזכיר הכללי של המועצה הציבורית למען יהודי ברית-המועצות.

ש. אילו אירועים מתכננת המועצה לעתיד הקרוב במסגרת המאבק לשחרור אסירי-ציון?

ת. המועצה הציבורית למען יהודי בריה"מ תקיים מערכת שלמה של אירועים לקראת כינוס פתיחת ועידת המפלגה הקומוניסטית בבריה"מ שייערך בסוף החודש.

אנחנו מארגנים שבוע הזדהות עם הסטודנטים היהודיים בבריה"מ, שיתקיים בו זמנית בארץ ובאוניברסיטאות בעולם בשיתוף התאחדות ה-סטודנטים בישראל וה„הילל".

באפריל נקיים חודש הזדהות בארץ ובעולם ל-מען מאבק יהודי בריה"מ, זכן שורה של צעדים נוספים.

ש. האם שחרורו הקרוב של שצ'רנסקי מבשר שינוי במדיניות בריה"מ?

ת. לצערנו לא. איננו בודקים את המצב בשטות המשוחררים אלא בכמות, במספר היוצאים ובכך אין לצערנו שינוי משמעותי.

בואם של אישים מסויימים, חשובים ככל שי-יהיו, אין בו כדי להסיט אותנו מהמאבק למען כלל יהודי בריה"מ ואנו נמשיך במאבק הציבורי בעוצמה גדולה מזו שהפעלנו עד כה.

*

זלמן חן, דובר שירות התעסוקה:

מצב התעסוקה החמיר אך צפויה התאוששות במאי

ההסתדרות השביתה באום שלושי את המשק לשעתיים כשמטרתה המוצהרת היתה לעורר את בעיית האבטלה. באילו משהו במדינה אינו מודע לחומרת ה-ענין.

הנקודה האמיתית היא — הפתרון. כיצד מת-מודדים עם פיטורים המוניים. ההסתדרות תאכר לממשלה: הזרימו כסף למפעלים, ספקו עבודה לפועלים. אך כידוע, להזרמת כסף השלכות שלי-ליות ביותר על סיכויי הצלחתה של התכנית הכל-כלית.

רבות מכ"לים מיוחדת שהוקמה לאיתור בעיית אבטלה אינה מבצעת את העבודה כראוי. גם שר האוצר „לא התמיד" לוועדה זו והכריז השבוע כי אם חבריה לא ישבו מותניים — יילך הוא לעיירות-הפיתוח ויבדוק הדברים לפרטיהם.

אך שר האוצר הוסיף צעד משפט בקשר ל-שביתה שגזרה השבוע ההסתדרות על המשק. השביתה נועדה להוות לחץ ראשון על הממשלה והמעסיקים לקראת פתיחת הדיונים על הסכם השכר במשק ל-1986, בחודש מרס.

הלכנו לבדוק את נתוני האבטלה בחודש ינואר ונוכחנו כי אומנם חלה החרפה.

בענין זה שוחחנו עם זלמן חן, דובר שירות התעסוקה במשרד הרווחה.

ש. האבטלה היתה בחודש ינואר החרפה בתחום התעסוקה?

ת. בהחלט. בחודש זה היתה החרפה במצב התע-סוקה וזו מצאה ביטויה במרבית האזורים. בבכפר דורשי העבודה חל בינואר גידול של 5,286 לעומת דצמבר ומספרם הגיע ל-52,029 איש. מספר ה-מובטלים הגיע לשיא חדש — 26,950 לעומת 23,630 בדצמבר. זהו המספר הגדול ביותר של מובטלים מאז 1979. 20,970 איש קיבלו בינואר אישורים לדמי אבטלה (גידול של כ-150% לעומת דצמבר) ובדיונו נתון „מעודד" אחד שבינואר הוזמנו ע"י מעסיקים 19,324 עובדים — 90 יותר מאשר בדצמבר. עם זאת לא יכלו לשכות התעסוקה לספק בינואר 4,946 מההזמנות לעובדים ו-2,820 מהן היה צורך להעביר ללשכות התעסוקה ביהודה, שומרון ועזה.

ש. ממה, לדעתך, נובע הגידול העצום בשיעור של 5,286 דורשי עבודה ב-חודש ינואר?

ת. רוב הגידול בסניף זה נובע מתובעי הבטחת הכנסה המוגבלים בכושר עבודה, שמספרם בקרב כלל דורשי העבודה בינואר הגיע ל-8,685 לעומת 3,773 בדצמבר. הסיבה לכך היא שבשירות התע-סוקה לא קיבלו החל באוגוסט פניות מאנשים אלה ורק באחרונה החלו לרשום את הפונים מקבוצה זו.

ש. באלו אזורים הורגשה בעיקר ה-החרפה במצב התעסוקה?

ת. גידול באבטלה נרשם בירושלים, הגליל המע-רבי וחיפה. בעיר זו 5,301 מובטלים — כ-20 אחוז מכלל המובטלים — וזה נובע ממשבר מבני בתע-סוקה בעיר זו. ירידה במספר המובטלים היתה בעמק-יזרעאל, רחובות והדרום. בשאר אזורי הארץ לא היו שינויים מהותיים.

ש. בזמנו הדבר על-קיצוץ מאביוני שירעה במספר העובדים בסקטור ה-ציבורי ואילו הרושם שמתקבל היא שהקיצוץ האמיתי נעשה דווקא בקרב העובדים במגזר היצרני. מה התמונה הנכונה?

ת. לפני הנתונים שאנו לומדים מהפניות המגיעות ללשכת שירות התעסוקה, נראה לנו שבאופן יחסי רק מעט מהפונים הם ממפוטרי השירות הציבורי. הרוב הגדול של הפונים ללשכות התעסוקה הם אנשים צעירים שעדיין לא התנסו בעבודה ולצערנו אין לנו כרגע מה להציע להם.

ש. הפעולות התקציב הבינוי שהגיעה לפני כשבועיים לכנסת „מבשרת" הפ-סקת האבטלה. לא כן?

ת. לפי הערכות שלנו, איננו צופים שינוי לטובה במצב בחודשים-שלושה הקרובים, אך גם לא שינוי דראסטי לרעה. יחד עם זאת, נראה לנו שמהחודש מאי ואילך תורגש הקלה במצב.

ש. על מה אתה מבסס תחזית זו?

ת. התכנית להבראת המשק כוללת שלבים של איזון בתעסוקה וצמצום האבטלה הסמויה. אך יש בה גם מהלך בכיוון ההפך, של עזרה למפעלים חדשים הצמיחה. להערכתנו, עם הפעלת התקציב החדש נחזה צפיה לשיפור במצב התעסוקה.

ש. וביתנתיים עסקים בהכשרה מקצו-עית? מה נעשה בענין זה

ת. משרד הרווחה רוצה להרחיב ולהעמיק ככל האפשר את ההכשרה המקצועית, כדי להכין עתי-דה מקצועית טובה יותר. שבעים והמישה אחוז מדורשי העבודה הם חסרי מקצוע. ההכשרה היא גורם השוב וכל היחידות במשרד עושות מאמצים גדולים בכיוון זה ובתוך-כך גם באמצעות מענקי הכשרה השלמת הכנסה.

ש. באלו מקצועות יש כיום הזדמנות לעובדים?

ת. בעיקר בתחום המתכת, עובדים מקצועיים ל-בתי מלון ויש אף ביקוש גדול לרואי-חשבון.

*

אילנה פרידמן, אחותה של אידה נודל:

אני מאבדת תקווה

אסיר ציון נתן (אנטולי) שצ'רנסקי לפי ידיעות מהמערב אמור להשתחרר בשבוע הבא במסגרת עסקת חילופי מרגלים בין ארה"ב לברית-המועצות. שנים ארוכות של מסעות שכנוע גלויים וסמויים עשויים, כך מקווים, לשאת השבוע פרי ושצ'רנסקי ייצא לחירות.

מסעות השתדלנות אצל מנהיגי בריה"מ, חלקם גלויים וחלקם סמויים. ככל הידוע, גם נשיא ארצות-הברית, בהווה ובעבר, העלו את הנושא בכל פגישות הפיסגה שקיימו עם ראשי הקרמלין.

אחת המפורסמות שבין אסירי ציון היא אידה נודל. ידיעות שהגיעו מדווחות שמצבה הרפואי התמיר.

ההקא ביקים שהכל מצפים בדריכות ובשמחה לשחרורו של שצ'רנסקי בחרנו לשוחח עם אילנה פרידמן, אחותה של אידה נודל.

ש. מה הרגשתך לקראת שחרורו הצ-פוי של אנטולי שצ'רנסקי?

ת. אני שמחה שאנטולי יהיה פה וודאי שגם אידה שמחה על כך שכן היא היתה תמיד קשורה אליו. יחד עם זאת אין לשכוח שאנטולי טרם הגיע.

ש. האם שחרורו מחזק את הציפיה לשחרורה של אידה נודל?

שיחות השבוע

*

מאת נוטי זפט

כיצד לנצל „פסק זמן" מדיני?

שלא לרצוננו ניתן לנו „פסק זמן" בתחום המדיני. נושא מאבק, שהוא מנושאי השוליים בפרקיו, הוא ההיה המעסיק אותנו כשיחותינו עם מצרים. אבל כך אנו מבטים להביא הזווה משאר העניינים שבהסכם ה-דום בינינו לבין המצרים.

אותה שעה טורד מבוארק בטיפויות בלתי פוסקים להשיג „הכשר" לאשיף ולהכיר בו, כשותף למו"מ בנושא יהודה ושומרון. חוסיין, גם הוא, מתעלם מבעיות הזוזות ובשנות של פרס, נמנע כלבוא לשולחן המו"מ עם ישראל. לכוויה כבהה מטלה, לסכל כל הסכמה בין ירדן לאש"ף. עראפאת סגבה יסודית אחת בשלב זה: לשנות גר-סת ההחלטה 242. ביטול של פשרה, לפיה: לא נוס-גה „מכל השטחים", אלא נסיגה „בשטחים" ביהו-דה ושומרון. ועוד נקודה חשובה: בהחלטה זו אין הגדרה של „פלסטינאים", אלא „פליטים" בלבד. השינוי שאש"ף מייחל לו בהחלטה זו, כתנאי לקב-לתה, נועד לסלול הדרך להקמת מדינה פלשתינאית. באמצע השבוע הגיו והו"מ שמעון פרס הוחה נמריצת סגנהריביעה זו.

כל המצב הזה קוראים בלקסיקון המדיני: קיפ-און מדיני. והו"מ הולך מפרש צעדים להפשיר את הקיפאון. במעגלים המדיניים אומרים על כך: להחיש את תהליך השלום ולצאת מן הקיפאון. הביקורת מצד האופוזיציה מימין מכוונת נגד „החולה וההתרפסות" שמגלים לדבריהם, רה"מ והבריו, כלפי מצרים וירדן. רה"מ דחה בלא קושי ביקורת זו, תוך הדגשה שהמאמצים המדיניים כצדו נעשים בדרך מכובדת ועניינית, ללא כל ההבטלות והתרפסות, ובוודאי ללא כל ויתורים.

על רקע זה הוצע השבוע לכנסת להביע אי אימון בממשלה, אבל ההצעה (של „התחיה") נדחתה, כפי שהיה צפוי מראש.

הדיון בהצעה הנ"ל חשף מחדש גישה פסולה ומזיקה מצד חברים שמאלניים. בהצעותיהם, הד מספיקות הומר למתנגדינו. תולים בנו את הקולר במצב זה של קפאון מדיני. רה"מ באלך לקריא להם (למפ"ם, ר"צ ודומיהם) להפסיק לייצג כאן ארגוני טירור, ולדבר בשמם של הערבים.

כה פסול בגישתם של שמאלניים אלה, ביניהם מחנה ציוני הלוצי בעבר? בשם השאיפה והרצון לשלום עם שכנינו כצלים הם בכנסת את טענותי-הם של אויבי ישראל. שב ושוב טרחו לשכנע אותנו, כי מצרים אינה יכולה לשנות את מדיניותה כלפינו, גם אם תקבל את טאבה. כצרים „אינה יכולה" לחמם את השלום ולהתקרב אלינו, כל עוד קיים הקיפאון המדיני בנושא יהודה ושומרון. כל עוד ישראל מסרבת להכיר באש"ף כשותף למו"מ מדיני.

אותם שמאלנים לא הסתפקו בכך. הם מגדירים את ממשלת האחדות הלאומית כ„ממשלת שיתוק" מדיני, כל עוד אינה מגלה גמישות לוויתורים מדיניים למצרים, מזה, ולירדן, מזה. לא נתקררה דעתם עד שתבעו מממשלת ישראל „מקדמה" כלפי הערבים, בצורת „הצהרת כוונות", סבה תודיע ישראל על נכונותה לוותר על מרבית השטחים. בקריאות ביניים נשאל הדובר של אותם שמאלנים:

— אתה מוכן ורוצה לתת להם הכל, גם לפני ובלי משא ומתן?

קוצר הרוח מזה, וההאשמה העצמית, מזה, הם בעוכרינו. בניית מערכת יחסים מדיניים הקיימים היא תהליך איטי וממושך. וכל תאוצה מלאכותית עלולה לחבל בתשתית של שלום אמת ולהביא בכיה לדורות. „פסק זמן" זה שבו אנו מצויים כיום, מאפשר לממשלה לטפל ביותר שאת וביתר עוז בתחום הכלכלי, שיש לו גם משמעות בסה-נית מדינית, וכל זאת בלא להזניח את המשך הנסיונות להביא את ירדן לשולחן הבו"מ.

יונה כהן

ערב פתיחת מושב הוועד הפועל הציוני התקיים בבנייני האומה בירושלים טקס מרגש שבו הוענקו אותות הוקרה למנהיגים ציוניים והיקים. יו"ר ההנהלה הציונית, אריה דולצין, אמר בדברי ברכתו למקבלי האותות: „בזכותכם הגענו למעמד זה של הגשמת הרעיון הציוני". בתמונה: אריה דולצין מעניק את העות לד"ר יצחק רפאל, שבראשית שנות המדינה היה מנהל מחלקת העליה של הסוכנות היהודית (צלום יצחק אלהרר, „סקופ 80").

יירוט המטוס — הכשלון והביקורת

להצלחה יש, כידוע, אבות רבים אך הכשלון הוא יתום. כש-לון המבצע של יירוט המטוס הלו-בי הוליך בעקבותיו גל של גינוי-ים בעולם, אך הביקורת לא פס-חה גם על ישראל, ואישים ופרש-נים העלו השגות שונות על ה-פעולה.

ראש הממשלה, שר הביטחון וה-רמטכ"ל לא ניסו „לטייח" והודו כי המבצע נכשל. אך חוגים שונים כתחו ביקורת על עצם הכוונה ליירט כטוס שבו נמצאים, לפי מידע שהוכח לא-חר מכן כבלתי אמין, מנהיגי מחב-לים. השר עזר וייצמן אמר שלשום ב„כוקד" כי אילו נשאל אם לבצע את הפעולה היה מצביע נגד. לדעתו במסגרת מלחמתה בטרור אין ישראל צריכה ליירט מטוסים אזרחיים, משום שהדבר עלול לגרום בסיכויות מצד מדינות ערביות ליירט את בטוסיה. יש אף שהעלו השגות על עצם הכוו-נה ליירט מטוס ולהביא לישראל מנ-היגי מחבלים — שווי הדבר עלול ליצור בעיות שונות ולהביא את אר-גוני המחבלים לבצע פיגוע-מיקוח כדי לשחרר את התופסים.

ספק אם טענות מעין אלה היו מועלות אילו הובאו לארץ רבי מרצ-חים דוגמת ג'ורג' חבש, אחמד ג'יב-ריל או אבו ניזל. אז היה המבצע גורר בעקבותיו התפעלות כללית כה-תושיה והזרוע הארוכה של צה"ל.

עתה, משנכשל המבצע, מותחים ביקורת על עצם יעדיו. כאילו, למ-של, אלמלא הפעולה לא היו ארגוני המחבלים יודעים כי קיימת אפשרות לחטוף מטוסים ישראליים. ארגוני הטרור הערביים מנהלים מלחמה ע-קובה מדם נגד יהודים וישראלים, ובעבר הם חטפו כמה מטוסים ורצחו נוסעים חפים מפשע. עתה כביכול נתגלה להם ה„סוד": אפשר לחטוף מטוסים...

למשמע דברי הביקורת השונים עו-לה השאלה: האם במלחמה בטרור צריכה ישראל לפעול לפי כללי המש-חק של ארגוני המחבלים? הרי הצלחות רבות שהיו לה בעבר במא-בק בתמשך זה התבססו על פעולות נועזות, בלתי-שגרתיות ובלתי צפו-יות. מבצע יירוט המטוס הלובי אמ-נם נכשל, אך אין הדבר מצדיק בי-קורת עצמית המערערת את עצם יסודות מלחמתה של ישראל בטרור הערבי, שצריכה להמשיך להתנהל בדרכים בלתי שגרתיות.

י. בן חיים

הוועד הפועל הציוני — עולם כמנהגו נוהג

עוד מושב אחד מיני רבים של הוועד הפועל הציוני. אותה דקי-רציה, אותם נאומים ואותם נוא-מים. גם ההחלטות אינן שונות כמעט במאומה מן ההחלטות שי-נתקבלו במושבים קודמים של ה-וועד הפועל הציוני.

אין פלא, איפוא, שבפרוזדורים של „בנייני האומה" שררה מידה רבה של אפרוריות ושל שעמום. אחדים מן הציירים לא הסכו את שבט ביקורתם ואת אכזבתם העמוקה מן המשבר המתמשך שבו שרויה התנועה הציו-נית. יש לנו תחושה, אמרו לנו, שה-הסתדרות הציונית יושבים אנשי א-נגן בעולים הדואגים שכל העניינים הארגוניים והסכביים יפעלו ללא דופי, אך לכל הנראה נעדרים בתנועה הצי-יונית אנשי חזון ומעש שיפיחו בה רוח חיים.

וכי במה שונה התנועה הציונית מן הקונגרס היהודי העולמי אם לא ב-„נשמה היתרה" שאפיינה אותה מרא-שית דרכה, מקשים אנשי שיחנו.

אמנם כן, „נשמה יתרה" חסרה לה לתנועה הציונית בבינון, כדי שתוכל להסביע את חותמה ואת רישומה על העם היהודי בתפוצות.

במושב זה של הוועד הפועל הצי-וני נעשה אמנם נסיון להת אופי יותר להחלטות. אולם לאיש אין ספק שגו-רלן של החלטות אלו יהיה כגורלן של יתר ההחלטות, כל עוד לא תגלה הנהגת התנועה הציונית עקביות וני-חישות ביישום ההזון הציוני, גם בתחום האישי.

גם במושב זה של הוועד הפועל הציוני הושם דגש יתר בעניינים אר-גוניים וחלק ניכר מן הדיונים הוקדש לשאלת הבחירות לקראת הקונגרס הציוני הל"א. כאילו בכך תלויים עתידה והצלחתה של התנועה הציו-נית.

ראשי התנועה הציונית יישיבו לע-צמם אם יתנו את דעתם ויקדישו את מרצם וזמנם ליצירת תכנים ציוניים, יהודיים ולאומיים לתוך התנועה הצי-ונית, ובכך יתנו ביטוי למכר האי-מיתי של החזון הציוני.

ש. צורי

„הפגנת כוח" של ההסתדרות

את השבתת המשק למשך שעתיים, שיזמה השבוע ההסתדרות, הגדירו כ„ירייה ראשונה במאבק המתחדש לקראת הסכם השכר ה-חדש, בחודש אפריל. היתה זו „הפ-גנת כוח כדי להוכיח לציבור ה-עובדים כי היא „עדיין בתמונה" ואפשר לסמוך עליה...

ההסתדרות כנצלת גם את התסיסה הקיימת במשק על רקע האבטלה הגוברת, כצבות על שחיקת גיכרת ב-שכר, ההתנצחות על מבנה התקציב החדש, שצריך להבטיח, לדעת ראשי ההסתדרות, הוספת שכר לעובדים וצביחה במשק.

האוצר כבר המחיר שלא יוכל לע-מוד בהדרישותיה של ההסתדרות. אנ-שי לשכת התיאום של הארגונים ה-כלכליים העשויים שמא מאבקה של ההסתדרות, המכוון בשלב זה כלפי האוצר, יופנה בסופו של דבר גם כלפיהם, לכן הזדרזו לפנות צו כניעה בבית הדין לעבודה בירושלים, שבסו-פו של דיון החליט להימנע בשביתה אלא לקיים אסיפות הסברה ובמאמצי.

אין זה משנה כיצד מגדירים את צעדה של ההסתדרות, העיקר שהוא כאן הפגנת כוח. אומרים בבית היוצר הפועל של ההסתדרות, כבה הפשלה במשיך, בהתכנסות היום-יומית כדי להכין את הפעולות הבאות. ואמנם מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, כבר הבהיר, שההשבתה השבוע היתה ב-חזית, „שלב מקדים של מאבק כלל ההסתדרותי שעוד יתחיל ויילך, וה-הממשלה והכנסת לא ישכילו לשנות את תקציב המדינה כדי להבטיח הר-חבת הייצור בתעשיה, בחקלאות, בתחבורה ובבניה, באמצעות הזרמת משאבים מבולכתיים לתנופת הצמיחה הכלכלה, שבה יכצאו גם מקומות העבודה למובטלים".

נושא התקציב, הוא רק בסיס אחד במשולש המאבקים, הכולל גם את נו-שא השכר והתעסוקה. וככל שיילך ו-יקרב יום המו"מ על הסכמי השכר החדשים — בחודש אפריל, כן תלך והגבר התסיסה במשק, שתוכיר את העבר הלא מפואר שלנו, בשביתות ובעיצומים. השבוע היתה התזורת, ומעניין אם בממשלה קלטו את ה-„מסר"...

ישראל קיסר

שלב מקדים

חיים פיקרש

סוריה מערערת כסאו של ג'מאיל

יש היום עליות וירידות במצב הלחמה בין המיליציות בלבנון. סוריה שנבלה לעצמה את המעלה על לבנון מאז החלה בה מלחמת האזרחים, אינה יכולה לצאת מן הביצה העקובה הזו.

„הסכם דמשק", שנחתם לפני חוד-שיים, בהשפעת סוריה, שילהב מחדש את המלחמה בין הנוצרים לבין יתר הסיעות בלבנון. הנשיא אמין ג'מאיל התנגד להסכם דמשק, בשום שהוא מקצץ בסמכויותיו. סוריה היתה יכולה לספח היום לבנון להחומה, אבל א-עושה זאת מתוך חשש שמא מלחמת האזרחים תתפשט גם בתוכה.

מערכות שבקרבות האחרונים נה-רגו כשלוש מאות נוצרים ולפחות שמונה מאות נפצעו. הנשיא: יון ג'מאיל הפעיל בקרבות כוחות ה-צבא לבנון הנתונים לכרותו, אלה צמצמו את ההתנערות של הדרוזים והשיעים. הסורים התערבו רק ע"י כהן גיוע ארטילרי. הצבא הופעלו כסייעות הופת בשמונתה הנוצרייה של ביירות. סוליבן פרנג'יה, כנהיג נוצרי בפרו כמבדיר, מקווה להוריד את ג'מאיל מכסאו ולמלוך תחתיו. דמשק מוכנה לסייע לו להשיג את כס ה-נשיאות, גם בעזרת קנה תותחים. מנהיג נוצרי טריטורי, צעיר יותר, אלי חובייקה, שחתם על הסכם דמ-שק בשם הנוצרים, מתכונן להתחרות על כס הנשיאות, מול יריבו ג'מאיל. הסורים בעודדים אותו לארגן מחדש את כוחותיו שנהלו תבוסה בקרבות האחרונים נגד הצבא הלבנוני.

סוריה שואפת להשליט שקט בלב-נון כדי לצבור יוקרה, אבל אין היא משתלטת על הפלגים הרבים. היא עושה גם מאמצים לבצע פעילות חבלה בתוך רצועת הביטחון שבדרום לבנון. המחבלים החלו חוזרים גם למחנות הפליטים בצור ובצידון. ה-שיעים מתנגדים לכך, אבל הם נבנ-עים מלהיכנס לעימות עם סוריה. חיל האוויר הישראלי הפציץ את מטוסין נגד הבסיסים החדשים של המחבלים וגם פגע בכמה מטרות. סוריה מעוני-יינת בהמשך הכתיחות בגבול הצפון, בניגוד לרצונם של כוחות „אמל", אבל אלה נאלצים לפצמים לשתף פעולה. המחבלים מקבלים תשלום מכובד על כל פעילות חבלנית נגד ישראל. הוקצבו סכומים קבועים גם לכשגרי קטיושות ולמפעילי מטעני צד. אלה שמשלמים בחייהם תוספים לקופת אש"ף.

לבנון ממשיכה להיות זירה רותחת: מלחמה אזרחים, מיליציות, הצבא ה-סורי, כל אלה מהדקים את תגורת הלחימה בהתאם למסורת הלבנונית.

י. א.

השבוע בקו מעט קץ

עט לשחוק

המטוס הלובי יורט — אך גם מצב הרוח ירוט.

*

לאחר כשלונו של מבצע היירוט יש טוענים כי התכנון היה עלוב.

*

מועצת יבנאל אינה מתירה לחסידי ברסלב לבנות את ביתם במושבה. וכבר נאמר, „וילכו במועצות בשרירות לבם הרע" (ירמיהו ז', כד).

*

סלנג צה"לי: סבב המינויים האחרון בצמרת צה"ל היה אידיאלי לגבי שני האלופים שהתחלפו. — האלוף שחק מרוצה, שכן בתוקף היותו ראש אמ"ן הוא „ראש גדול". גם אלוף פיקוד המרכז החדש, אהוד ברק, מרוצה, שכן סוף סוף „תפס פיקוד".

*

באשקלון הוקם ועד כנגד כפיה דתית; במקביל, הועלה שוב חוק „מיהו יהודי" להצבעה בכנסת. ללמדנו, כי הסכנה האמיתית היא קפיאה דתית.

*

ועידת „חרות" הוכיחה השבוע כי כשמתחילים לדבר על שירות בצבא גורם הדבר לשמחה ולצ'הלה.

ב. אילן

מסעם של אמיצים אל המוות האבסורדי

מאת דב לנדאו

קביעתו של חנוך ברטוב (ב„מעריב של שבת מכ"א שבט, 31.1.1986) בעק-בות אסונם המזעזע של נוטעי הצ'לי-נג'ר, ואשר לפיה „לאמיצים העתיד", היתה צפויה מראש. רק דבר אחד היה סמוי מעיני: לא ידעתי מי מן החבריא יהיה הפעם „בעל התוקע". את כל השאר אפשר היה לכתוב מראש כמעט מלה במלה, מפני שכפי הנראה יש עקביות גם ברגשות המסולפים ביותר.

את דברי ההלל והעידוד להמשך מפעל החלל מביע המחבר בפיסקה הבאה: „המסע עצמו עתיד להימשך". דברים אחרונים אלה כגלים קרבה מופלאה לדברים שכבר שמענו מפי ויקטור כ' פרקים בפתיחת ספרו על „האדם הטכנולוגי", על אחד האסטרונאוטים של תכנית החלל האמרי-קנית. והיו דבריו של פרקים: „למרבה המש-מעות הוא (האסטרונאוט) לא הזכיר (בהרצאתו), בלמדו סנגוריה על תכנית החלל את מות חבריו בדליקת „אפולו", שאירעה חודשים ספורים לפני כן — מות בזוי ועלוב, סמלי כלשהו לצביליזציה החדשה. וכי מדוע היה עליו לעמוד על כך, שעה שדבריו מעין אלה מן הדין שייכנעו בעולם הטכנולוגי החדש, ובדרך כלל אף אמנם ייכנעו — ולפיכך פרש לגבי הקרבנות זכני משפחותיהם, אין בהם כדי להוא"ע (הדגשה שלי ד. ל.), אלא את המסונים על מניעתה. לא הצגות כשלעצמו, אלא נורמיו הם המקניינים (שוב הדגשה שלי ד. ל.). העיקר הוא שהמפעל עצמו לא ימותי" (ו. פרקים, עמוד 17).

נראה ברור שפרקים בניגוד לברטוב מודאג ביותר מן העצמה האדירה הניתנת בידי האדם הטכנולוגי, שדבריו מעידים כי לאט לאט הוא הופך לסכנוברברי. האנושות, פרט למשפחה, כלל אינה צריכה לדאוג, והמוות כשלעצמו אין לו כל חשיבות והסיכום או העיקר הוא: „שהמפעל עצמו לא ימותי". ובדומה לזה דברי ברטוב: „המסע עצמו עתיד להימשך". ברטוב בשנת 1986 עדיין מבושם מן הצתיד, שפרקים ראה בו כבר לפני כעשרים שנה מעמק הסוקף עמו את ה-המתים כבר בהווה. פרקים חרד לאנושות מפני שעתיד זה מעניק להייהם של בני האדם יעדים חדשים ומשמעות חדשה, הסומכים על בסיס של הזיה מיתית (פרקים, שם עמוד 22). את הפרק הראשון של ספרו מסיים פרקים בדברים הבאים: „נביאי המציאות החדשה אולי צודקים בהדגישם את הכוונות הכבירים שיעמדו לרשותה של ה-חברה החדשה, אולם הם עלולים לטעות בהערכת מידת השינוי שתאפיין את החברה החדשה. האדם המודרני רחוק מהריגת הזיה שבתוכו; מבין שאדם-העתיד יהיה יצור חדש לגמריו כה אם האדם החדש אשר קנה לו שלטון בכהונות כמעט-אלוקים, מתת הטכנולוגיה יהיה צירוף של ה-אירציונליות הבהמית של האדם הפרימיטיבי עם תאוות הבצע ויצר השלטון המתחשבים של האדם התעשייתי? זו תהיה הגועה במלוא התגלמותה" (פרקים, שם, עמוד 34).

כך פרקים. לעומתו ברטוב הרואה עצמו כאחד מאנשי הרוח של מדינת ישראל הגדולונית זה „שפוייה", נדחף כרוב שיכורי ה„קידמה" לחוק את דברי רייגן האומר כי: „מי שאינו כצו לקפוץ אל תוך הלא נודע אינו מגיע לשום מקום". כך גם ייזכר האסון של צ'אלנג'ר כסיפורים של אנשים אמיצים שאבדו בפסעם אל העתיד". לענייות דע-תי, זוהי מסקנות שאינה יאה לאיש הרוח ה-אמיתי. איש הרוח היה צריך לחשוש לפהות כצב, שמא „יהפוך המסע אל העתיד למסע אל הזוועה". כאן בגזוכה האנושות הטכנולוגית בהיפושיה אחרי גן העדן האבוד. ההשוואות לברקו פולו ולמגילאן מופרכות מעיקרן. האם הגיעו מגלי העולם ההם אי פעם למצב של חסר אכים מסופש וחסר טעם, מצב של חוסר אונים מוחלט, כפי מצבם של יושבי צ'לנג'ר?

ברטוב אינו רק עיתונאי, אלא אף סופר. אלא שכנראה אף דבר זה אין בו כדי להביא עליו התפכחות משכרון העתיד שהשתלט עליו. בכל מקום, דבר אחד היה צריך לדעת. מוות זה של השבעה לא היה מותם של אמיצים למען מטרה נעלה, בכל אופן לא לפי הקיעונים שהעלה ברשימתו. לפי סיפונים אלה לא היה זה מות טראגי למען ערך רוחני אנושי גדול. זה אינו מותו של סוקראטס ואף לא כותה של אנטיגונה. לעיניהם של גבורי הטרגדיה הקדומה ריחף ערך בעל משמעות רוחנית. מות למען קיום החוקים או למען כבודו של האח המת אינו קפיצה „אל תוך הלא נודע", אלא מות על ערכים רוחניים. לעומת זה המוות למען ה„לא נודע" הוא מות כחדרני בזוי ואבסורדי. זהו מות ביותר חסר טעם. הערצה של מות חסר טעם כעין זה כמוה את האדם לרדת הברברי. זה מין עבודת אלילים מודרנית התובעת קרבנות אדם, ואשר כפעם ל-פעם כתגלים עובדיה בלהט האכסטזה שנמצאו לתכה. מסעם זה הדאיג אותי מאוד שחנוך בר-טוב ודבים כמבומו שולכים על טור קבוע בעתון נפוץ ברשימה. עלולים הם להרוס היכנך הומניס-טי אמיתי של שנים שהכורים בבתי הספר כנסים עדיין, על אף תנאי הרחוב והתקשורת, להצניע להלכידים.

בשנים האחרונות שמענו לא פעם כי מית גבורים על בכהונם ועל שלוחם של ילדי קריית-שמונה הוא מות מיותר. חוששני כי לאור טענות אלו אין כל הגיון לומר היום, כי מותם המכופש של נוסעי צ'לנג'ר הוא „סיפורם של אנשים אמי-צים שאבדו במסעם אל העתיד". אילו מצן ברטוב, כפי שסבור כנראה נשיא ארה"ב, שיש הכרח במסעות אלו כדי להגן על העולם מפני הפריצות, ייתכן שאפשר היה לקבל את דבריו. הגימוק אייו חסר ערך, ובמידה רבה הוא הקובע את כיבו ואת ערכו של המעשה. להגן על ה-אדם, על ההופעה שלו, על בטחונו, על שלומו, הוא ערך, בין אם כדובר בתושבי קריית-שמונה, ובין אם כדובר בתושבי העולם כולו. אפילו טועים המנהיגים בהערכותיהם בשאר המציאות ערכי כל עוד מטרת אמיתית, ערכית ומוצדקת. ואולם סיפון ערכי זה כנראה אינו לנגד עיני של ברטוב, שהרי הוא צלול להפריך טענה אחרות במקום אחר. לפיכך מוטב אם כן לדבר על נסיעה אמיצה אל העתיד, אל כה שלא נודע ואל בה שאפילו אינו קיים עדיין. לא, אהרן ברטוב. המסע של צ'לנג'ר איננו כסע אל איזה עתיד כוהיר, ובלי הניסיון הבכונה הערכי אין הוא אלא כסע מטופש אל מרוכי כגדל בבל המצטמצם על בינינו.

מבאת השכון

עיטורי סופרים וספרים

יין משומר ב"גביע זהב"

(עם הופעת ספרו החדש של הסופר־המשורר אפרים צורף)

מאת משה בן־זאב

כד הוינא טליא, במולדתי הישנה בכפר קטן שבקרפטורוסיה גדלתי בבית שנקרא היום "משפחה מרובת ילדים" נהג אבי ר' זאב ז"ל בכל מוצאי שבת להושיבנו מסביב לשולחן הגדול כדי להפרד מ"שבת מלכתא" ב"סעודת מלוה מלכה" דשבת. אבי אסתר מלכה עית ושנותם כמו חלק נכבד מילדיהם [illegible]

[illegible]

סיפורים עם דוק של שירה

את השם "גביע זהב", שנתן לספרו מסביר המחבר בסיפור בהקדמה: "בשעת במלך אחד של רבי ... גביע של זהב ..." [illegible]

[illegible]

סיפורים על 38 אדמו"רים

[illegible]

אמרות־דרוש על פרשיות השבוע

מאת דוד טלזנר

מי יספור וימנה את החיבורים על פרשיות התורה! ואין זה מתמיה כלל שספרי־אומרות על התורה מופיעים חדשים לבקרים, שהרי "ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים". תמימות היתה איפוא מצידו של מחבר מסויים, שקרא לספרו "ליקוטי בתר ליקוטי", שכאילו "זהו זה", תם ונשלם ואין מה להוסיף! יש ויש — בתוכנן ובסגנון, בגישה ובהיקף הדברים.

הדברים אמורים בלפני ספריו של ר' אברהם בר־אריה, "בשבילי אמירה", [illegible]

[illegible]

"תורת אמת וחיי עולם"

[illegible]

"פרקי חיים של משפטן יהודי"

מאת י' עמוס

פרקי חיים וזכרונות מאת נתן פיינברג, ספרי מבט, בית הוצאה "כתר" — ירושלים, 1985.

פרופ' נתן פיינברג נימנה עם חוקרי המשפט הבינלאומי הפומבי והתמחה בתחומי המנדטים הבינלאומיים של חבר־הלאומים, המיעוטים הלאומיים ובתחום המצב המשפטי של העם היהודי. המכנה המשותף של מחקריו, אשר זיכו אותו בהכרה לאומית ובינלאומית, הוא: העם היהודי במשפט הבינלאומי.

הוא היה בין מייסדי הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים, [illegible]

פכים קטנים המצטרפים למקשה אחת

פיינברג יודע, שבין כל כלולותיו נעדר הכשרון של עם סופר. [illegible]

[illegible]

מהו "בית לאומי"

[illegible]

פרס עיריית חולון לספרות תורנית ע"ש השר ח.מ. שפירא

עיריית חולון מודיעה בזאת על חלוקת הפרס ה־5 לספרות תורנית ע"ש השר כשה היים — שפירא ז"ל, בשנת השמיני, גובה הפרס 500 שקלים חדשים. הפרס מיועד ליצירות בתחום הספרות התורנית וחכמת ישראל.

[illegible]

מקום קברו של שבתי צבי

מאת יונה כהן

במרכזה של חוברת "פעמים", 25, שהופיעה בימים אלה, מחקרו של ד"ר יוסף ינון פנטון, שיצא למסע תחקור בניסיון לאתר את מקום קברו של שבתי צבי.

[illegible]

שירי צימוקים ושקדים

באנתולוגיה חדשה בת ארבעה כרכים

מאת נעמי גוטקינד

המשורר אבא קובנר מכנה אותם: "שירי עם ללא עם" — שם מעורר צמרמורות, אבל עד לאחרונה, די מדוייק, לשירי הערש והאהבה, החתונות והשמחות ששוררו הורינו וסבתותינו בשפה היידית, במזרחה של אירופה.

[illegible]

פגישה שהולידה מפעל

[illegible]

השירים גוועו עם מזמריהם

[illegible]

ארבעים מתנדבים

[illegible]

מכירה מוקדמת

[illegible]

ניצוץ חדש נדלק גם בישראל

[illegible]

בין הדף והמדף

● ספר היובל של „ציון"

ציון, ספר היובל, שנה נ', תרצ"ו-תשמ"ה. העורכים: ש' אטינגר, ח' ביינארט, מ' שטרן. מזכיר המערכת: י' חובב. החברה ההיסטורית הישראלית, ירושלים. סו + 456 עמ' + 22 עמודי תקצירים באנגלית.

„ההנחה היסודית בתפיסת העבר שלנו שצריכה לשמש נקודת־מוצא גם לבירור תפקידיה של ההיסטוריוגרפיה היהודית וגם לקביעת נושא המחקר ההיסטורי היא, לדעתנו, הנחה פשוטה בחיבת זו: ההיסטוריה היהודית היא היא תולדותיה של האומה הישראלית, שגם לא נפסקו לעולם וגם חשיבותן לא ירדה בשום תקופה. ההיסטוריה היהודית היא מאוחדת על ידי אחדות הווכבית המקיפה את כל התקופות וכל המקומות, שכולם באים ללמד אחד על השני". דברים אלה שהופיעו ב„מגמתנו" שבפתח החוברת הראשונה של „ציון", שהופיעה בתשרי תרצ"ו בעריכת בן־ציון דינור (דינבורג) ויצחק בער ז"ל, לא המיד הניחו בפועל את ערכי רבעון זה לחקר תולדות ישראל, ובשנים הראשונות לקיומו במפט הופיעו בו מאמרים על תקופת המקרא וימי בית שני. בספר היובל, רב הכמות והאיכות, של „ציון" באה לידי ביטוי אותה כוונה להבליט את רציפות תולדות ישראל ואת הקשר בין התקופות. המאמרים מסודרים בסדר כרונולוגי — הראשון שבהם הוא של זאב ויסמן העוסק ב„השתקפויות היסטוריות והברתיות שונות בעיצוב תולדות האבות" (גישת המחבר אינה זו המקובלת על שומרי אמונים) ואילו האחרון, „בסבך לבטי הנורמליזציה", של יוסף גורני, דן בהשפעה הציבורית היהודית באנגליה בשנים 1942 — 1950 בשאלת מעמדם ההיסטורי של היהודים בעקבות השואה והקמת מדינת ישראל.

הספר נפתח במאמרו של העורך, פרופ' שמואל אטינגר, „„ציון" והמחקר ההיסטורי היהודי בזמננו". וכשמו כן הוא, דן בדרכו של הרבעון בחמישים שנות קיומו על רקע גלגולי ההיסטוריוגראפיה היהודית בשנים אלה. לאחר מכן באים 21 מאמרים פרי עטם של היסטוריונים ידועים וחוקרים במדע היהדות, מהם ותיקים ומהם בני הדור הצעיר. נזכיר כמה מן המאמרים, שיש בהם כדי לייצג ככה פרובלמי ההיסטוריה היהודית הכלולים בספר זה: הקיום לאמורי ולביזם בספר שמואל — ההשתית ההיסטורית והמשמעות האידיאית (שמואל אברמסקי), היחסים שבין ממלכת החשמונאים והצדים התלכית על רקע המערכת הבינלאומית של המאות השנייה והראשונה לפסה"נ (מנחם שטרן), הרקע המדיני ופעילותו של רב בבבל (משה בר), ירושת אבות בהנהגה הרוחנית של קהילות ישראל בימי הביניים המוקדמים (אברהם גרוסמן), פשע ואלימות בחברה היהודית בספרד במאות הי"ג—י"ד (יום טוב עסיס), הרקע ההיסטורי של משנתו הלאומית והחינוכית של המהר"ל מפראג (אוטו דב קוליקה), דרכו של ר' שניאור זלמן מלאדי בהנהגת של החסידים (עמנואל אטקס), ההנהגה המרכזית של הקהילות בהונגריה, 1870 — 1939 (נתנאל קצבורג), התפתחותה של השאלה היהודית באנגליה בתום מלחמת העולם הראשונה (שמואל אלמוג).

● ההעפלה — הקרבה וגבורה

פליטים מנצחים אימפריה, פרשיות עליה ב', 1945—1948 (מהדורה שניה), מאת זאב וניה הדרי. הוצאת הקיבוץ המאוחד, אוניברסיטת בן גוריון בנגב. 507 עמ' + 24 עמ' לוחות.

70 אלף איש, שרידי חרב מהשואה באירופה, ניסו להגיע לארץ־ישראל באניות המעפילים בשנים 1945—1948, ורובם נתפסו ונשלחו למחנות בקפריסין. 70 אלף איש אלה (כששית מספר היהודים בארץ באותה תקופה) ניסו להגיע לארץ ב־64 אניות, בניגוד לחוקי המנדאט הבריטי, ו־2260 מהם ניספו בטביעה ונהרגו במאבקים. המעפילים לא הירבו לספר על קורותיהם בדרך הים. „נשארנו אילמים כמו הים", אמר אחד מהם. זאב וניה הדרי, שהיה מראשי המוסד לעליה ב' וכיום חוקר באוניברסיטת בן גוריון בנגב, מספר את קורות ההעפלה בשלוש השנים שלאחר מלחמת העולם השנייה, הן על־סמך עדויות של מעפילים, מלווים ומפקדים, הן על סמך ראיונות אישיים עם מארגני ההעפלה, מדינאים, אנשי ממשל ומפקדים בריטיים, והן על בסיס מסמכים היסטוריים מארכיונים של ארבע מדינות וכמובן ספרים, עתונים, יומנים ותצלומים.

החלק הראשון של הספר עוסק בהעפלה לארץ עד שנת 1945, התקבצות שארית הפליטה במחנות העקורים, עובר לדיון במוסד לעליה ב' ופעילותו בארגון ההעפלה ולמבן את העמדות בנושא העליה מצד היהודים, הערבים והבריטים. החלק השני דן בפעילות כבעיטי „המוסד" בעולם ומתאר את ההעפלה דרך הים מיוון, יוגוסלביה, רומניה, בולגריה, איטליה, צרפת וצפון אפריקה ואת ההעפלה בארצות ערב ביבשה. בחלק זה מתוארים ההתוכה שלרכות שיאי ההעפלה בתקופה זו — פרשיות „לה ספציה", „אקסודוס" וה„פאנים". החלק השלישי של הספר מוקדש לתיאור דרכם של המעפילים לארץ ישראל והעימותים עם הבריטים, והוא מבוסס בעיקרו על עדויות אישיות. מתוארים כאן גם חיי היום־יום באניות, ובין היתר מצויין כי למרות הצפיפות — נתאפשרה תפילה לאנשים שומרי מצוות, קבלת השבת היתה מנהג קבוע על סיפוני האניות.

הספר כתוב בנימה מחקרית והעובדות מובאות בו ללא פאתוס, אך כבעד ליובש המדעי בוקעות ועולות קורות מופלאות של תקופה שלפני הקמת המדינה, ששזורים בה סבל, מסירות וגבורה.

● רופא הומניסט

בכל הלב, סיפורו של פרופ' נח פלר, מאת מרדכי נאור. הוצאת מלוא, תל־אביב. 239 עמ' + 14 עמודי צילומים.

בשנת 1980 מעד פרופ' נח פלר בלכתו ברחוב ושבר את ראש עצם הירך. הנפילה גרמה לסיבוכים, וכתוצאה מכך שכב תקופה ממושכת בבתי־חולים. בתקופה זו היה לו זמן רב לחשבות והעביר לא אחת את חייו לנגד עיניו והגיע למסקנות: „המסקנה הראשונה שלי היתה, שאילו היה הדבר תלוי בי, הייתי חוזר על הכל מן ההתחלה. מסקנה שנייה, שאני משתייך כנראה לדור ההולך ונעלם של אנשים, שמטרתם בחיים היתה לסייע לפרט ולחברה — בדרך של שליחות. מסקנה שלישית, שהיום פני הדברים שונים לחלוטין ומה שקובע זה הכסף". דומה כי דברים אלה אינם רק בחינת חשבון־נפש אישי, אלא יש בהם ביקורת על הופעות שונות שהן נחלת חלק במערכת הרפואה בארץ.

בספר זה מגולל מרדכי נאור את סיפורו של פרופ' נח פלר, שבמשך עשרות שנים נמנה עם חשובי הרופאים בישראל, והוא מתארו כרופא־מנתח, חלוץ כל ימיו, שניתח רבבות חולים ואף לרגע אחד לא שכח את האדם שבחולה. „רופא הומניסט" — כך נתכנה. הספר מתחיל בילדותו של פלר בליטא, שם נולד בשנת 1908, לימודיו באוניברסיטה ופעילותו הציבורית, עד שבשנת 1933 עלה ארצה עם רעייתו הטריה לאה, במסגרת „הגרעין הליטאי" של „השומר הצעיר". הקריירה המקצועית של הרופא הצעיר החלה במסגרת „קופת חולים", כרופא אזורי בעמק חפר. באותה תקופה היה עודף רופאים בארץ, ולד"ר פלר היו כמה תחנות, כשמתחילה קשר את עצמו ל„אם המושבות", פתח־תקווה, מבית חולים „הדסה" בתל־אביב עבר לבית חולים „ביילינסון", ובשנת 1942 הקים ועמד בראש מחלקה כירורגית ב' של בית החולים, שכונתה „ביילינסון ב'". לימים הפך „ביילינסון ב'" לבית־חולים „השרון", שהוא מפעל חייו של פרופ' פלר אשר השקיע בו מכוחו וכשרונו והטביע בו את חותמו במשך עשרות שנים. עבודתו לא הצטמצמה בין כותלי בתי חולים — הוא הצטרף ל„הגנה" בתקופה הקמת גדר הצפון ותקופה ארוכה נמנה עם הצוות הרפואי שטיפל במאות העובדים והמגינים. במלחמת השחרור שירת כקצין בחיל הרפואה ופיקד על בתי־חולים־שדה. בצד כל אלה השתלב בפעילות ציבורית. הספר מסתיים בסיפור פרישתו הכפויה של פרופ' פלר מניהולו של בית חולים „השרון" ומהמשך עבודתו בו, בהיותו בן 67. פרק זה כסופר בגוף ראשון הוא כתוב בנימה של כאב ואכזבה.

● סוגיות וסוגים בשירת ילדים

סוגיות וסוגים בשירת ילדים, מאת מירי ברוך. ספריית „אוניברסיטה משודרת", קצין חינוך ראשי / גלי צה"ל, בחסות אוניברסיטת תל־אביב. משרד הביטחון — ההוצאה לאור. 115 עמ'.

שירת ילדים הוא נושא לעיון בו בתחומים שונים של המחקר — ספרות, חינוך, פסיכולוגיה ופולקלור. ד"ר מירי ברוך מבית הספר לחינוך באוניברסיטה. בשיחות המקובצות בספר זה, דנה בנושא שירת הילדים תוך שילוב תחומי־מחקר אלה.

המחברת מחלקת את שירת הילדים לששה ז'אנרים (סוגים): שירי ערש, שמטרתם להפיג מתחים ולהביא את הילד לידי שינה; השיר הסיפורי, שמלותיו נושאות אופי שירי מובהק אך הוא מספר סיפור וכלולה בו עלילה מסוימת; השיר הלירי, המעלה נושאים הקשורים בתחושות, בהלך־רוח ובחוויות רגשיות של פרט במגעו עם העולם; השיר התיאורי, ז'אנר שבו נכללות יצירות העוסקות בתיאור הטבע החיצוני, עצמים, מראות ונופים קונקרטיים; שירי משחק, שהם שירים המושמעים בפי הילדים תוך כדי משחק; שירי „נונסנס", יצירות הפונות אל היגיון אחר, הנוגד את מוסכמות הדיבור והמחשבה שבלשון בני־האדם. ד"ר מירי ברוך סוקרת את ששת הסוגים הדומיננטיים בספרות הילדים ובודקת את המאפיינים הספרותיים של כל אחד מהם ואת הכוונות החינוכיות שניתן להשיג באמצעותם. אין היא מצטמצמת רק בתחום הספרותי והחינוכי והיא גם מצביעה על תמורות שחלו בז'אנר לאורך ההיסטוריה הקצרה של ספרות הילדים בארץ וכן על הפונקציות השונות של הז'אנרים, שאף הן נשתנו בתוקף שינויי הערכים בחברה העברית—ישראלית. כך, למשל, היא מציינת כי כיום כמעט שאין נכתבים שירי־ערש. השימוש בשירי־ערש אינו מקובל בתקופתנו כפי שהיה מקובל בעבר. ייתכן שתופעה זו קשורה בתמורות שחלו בתדמית האם ותפקידיה: לא עוד עקרת־בית המסורה כולה לגידול ילדיה, אלא אשה עסוקה בעניינים שהם מחוץ לביתה. האם החדשה עייפה בשעת־ערב ומותירה את בנה עם מכשיר מגנן (ומצידנו נוסיף — גם במכשיר טלוויזיה...) כתחליף לשירתה.

ש. יהושע

הדמוקרטיה בהשקפת היהדות

מאת מ' טרופר

למונח דימוקרטיה (להלן בקיצור — ד'), שמקורו ביוונית, יש משמעויות והגדרות שונות. היסודיות שבכולן הן שתים: 1) מבחינה מעשית — אחת מצורות המשטר הקיים בחברה או במדינה, 2) מבחינה רעיונית — השקפת עולם על החברה האנושית: מה צריכים להיות היחסים ההדדיים בינה לבין אישיה, מהן החובות והזכויות של שני הצדדים וכיוצא בזה.

מסתבר שהמשמעות הראשונה היא גם הראשונה בזמן; שכן היא תואמת מילולית למונח היוני „שלטון העם", צורת משטר שזכתה להתממש בבחינות רבות לראשונה בכמה מערי יוון העתיקה במאות הה־7—4 לפסה"נ ומהן עברה, תוך שינויים והתפתחויות, לארצות אחרות בתקופה ההלניסטית ומהן למדינות רבות באירופה ובאמריקה בזמן החדש.

אני מתכוון לדון כאן בעיקר בד' שבמשמעות הרעיונית ולהראות שהד' הטמונה בהשקפת העולם היהודית נעלה לאין ערוך על זו הטמונה בהשקפת העולם היוונית, כפי שהתבטאה בדמוקרטיות הד' של יוון ובפילוסופיה שלה. מאידך גיסא, כשאני מדבר על השקפת העולם היהודית כוונתי לזו המתבטאת במקרא ובדברי חז"ל.

ואם ישאל השואל: מפני מה אני בא להשוות בין הד' שביהדות לזו שביוון, אף על פי שהראשונה קדמה לשניה הרבה מאות שנים? — התשובה היא: מפני שבתרבויות העולם העתיק תרבות יוון היא, כאמור לעיל, הראשונה בזמן, שבה נתגלו יסודות ראשוניים של הד' הן מבחינה מדינית והן מבחינה רעיונית.

הדימוקרטיה הרעיונית האידאלית

הד' הרעיונית האידאלית[1] כוללת בעיקר את היסודות הבאים:

1. שוויון גמור בין כל אישי החברה, שהתבטא, קודם כל, בזכות לבחור בשליטי החברה ובזכות להיבחר כאחד מהם. שוויון זה מתבטא גם במעמד השווה, שיש לכל אישי החברה כלפי החוקים, שהיא מחוקקת או מקבלת על עצמה;
2. חופש הביטוי. כל אחד מאישי החברה זכאי להביע את דעתו על ענייני החברה, על חוקיה ועל ניהולה;
3. הזכות לפרטיות. לכל אחד הזכות לחיות את חייו הפרטיים כרצונו ולפי בחירתו; כמובן בתנאי, שאין הוא מזיק עי"כ לזולת ואינו פוגע בו וברגשותיו;
4. קדושת החיים. חיי האדם הם קדושים ואין רשות לא לחברה ולא למישהו מאישיה לפגוע בחייו, אלא אם כן חטא חטא חמור המסכן את שלום החברה, או שלמעשה אינו נשמע לחוקיה ועובר עליהם;
5. מקור הזכויות. כל הזכויות הללו והאחרות אינן מוקנות לאדם ע"י החברה, או ע"י מישהו מאישיה; ולפיכך אין הללו רשאים לנטול אותן ממנו לעולם. לפי האמונה הדתית הן מוקנות לאדם ע"י אלקים ולפי ההשקפה הבלתי דתית מביאן האדם מבטן ומלידה.

עתה נראה כיצד נתממשו למעשה זכויות יסוד אלו במשטר הד' שבמדינות יוון.

הדימוקרטיה ביוון

ידוע שבתקופת הפריחה של המשטר הד' ביוון היתה באתונה במאות הה־4—5 לפסה"נ. וידוע עוד, שאז היתה עדיין „אסיפת העם" — מקור כל סמכות מדינית ובעלת — בית־כבת רק „בני הבורים האתונאים במצב חפשי מבני שמונה עשרה ומעלה, להוציא את הנשים, את הזרים ואת העבדים". ד"א, שאפילו באותה תקופת פריחה לד' באתונה היתה רוב אוכלוסייתה עשוקה מרוב זכויות היסוד, שפרטו לעיל.

יתר על כן: אריסטו, גדול הפילוסופים של יוון ואחד מגדולי הפילוסופים שבכל הזמנים, שהשפיע רבות על מחשבותיהם והגותם של כל החכמים, שבאו אחריו — אריסטו אף משתדל בספרו „פוליטיקה"[2] להצדיק את המציאות הנ"ל שבד' האתונאית.

בספרו זה הוא עוסק הרבה ביחסים השונים, שבין האדון והעבד, או „השולט והנשלט"[3] וקובע, בין היתר, כי „גלוי שיש בני חורין ויש עבדים על פי הטבע"[4]; או: „יש שהוכנו משעת היולדם אלו להיות נשלטים ואלו להיות שליטים"[5]. וה„ברברים", היינו: הזרים, דינם כדין העבדים[6].

אמנם האשה, לדעתו, היא בת חורין כאיש, אבל „בדרגה נמוכה ממנו"[7]. היא נופלת ממנו, קודם כל, בכוח הגוף[8]; אבל גם בתכונות השכליות והמוסריות[9]; ולפיכך „הוא השליט והיא הנשלטת"[10].

אולם בדרגה השפלה ביותר נמצאים, לדעתו, „הפועלים ובעלי המלאכה למיניהם"[11].

ביהדות — שוויון גמור של המין האנושי

הד' שביהדות שונה לגמרי, ולטובה, מזו שביוון. שוני זה בולט בכל יסודות החברה המנויים לעיל. קודם כל, שורר בה שוויון גמור של המין האנושי. זה יוצא מתיאורי בריאת האדם שבתורה ומסיפור ראשית תולדותיו[12]. בכולם מדובר על יצירת איש אחד בלבד, כגון: „נעשה אדם בצלמנו"[13], „ויברא אל' את האדם בצלמו"[14], „וייצר ה' אל' את האדם עפר מן האדמה"[15]. לכל היותר מדברת התורה על בריאת האדם על שני מיניו — „זכר ונקבה — ברא אותם"[16] ותו לא!

ולא עוד אלא כשהתורה מגלה טפח ממהותו של אדם, היא אומרת שהוא נברא בצלם אלקים[17]; וכן כשהיא מביאה את רשימת ראשי עשרת הדורות, שיצאו מן האדם הראשון, היא מדגישה בתחילת הרשימה: „ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו כצלמו"[18], לאמור: שהצאצאים שיצאו מן האדם לא נשתנו בעצם מהותם מן האדם, שנוצר בידי הקב"ה עצמו.

את המסקנה ההגיונית שיש להסיק מעובדת בריאת אדם אחד בלבד על שוויון המין האנושי בכללו — כבר הסיקו חז"ל באמרם: „לפיכך נברא אדם יחידי מפני שלום הבריות: שלא יאמר אדם לחברו אבא גדול מאביך"[19], או: „שלא יהיו משפחות מתגרות זו בזו; דבר אחר: שלא יהיו הצדיקים אומרים (לרשעים) אנו בני צדיק ואתם בני רשע"[20].

עובדה יהודית זו יש לה השלכות חשובות ומכריעות, ובדרך כלל חיוביות, לגבי היחסים שבין אדם לאשתו, שבין האדון לעבדו ושבין האזרח לגר; היא גם קובעת את המשקל המוסרי והאחריות המוסרית, שיש לכל אדם ואדם כלפי עצמו וכלפי קיום העולם כולו, כפי שנראה להלן.

יחסי האדם ואשתו

במהותה ובהערכתה של האשה בהשוואה לאדם קובעת, לדעתי, ביתר הביטוי, התורה פעמים ביצירת האשה[21], שלפיה עליה להיות „עזר כנגדו", כשמשמעותו של ביטוי זה אינה פשוטה וטעונה בירור. אמנם חלקו הראשון של הביטוי — „עזר" — פשוטו כמשמעו וזה יוצא גם מהדברים הסמוכים לפניו: „לא טוב היות האדם לבדו; אעשה לו עזר כנגדו". וכיוון שלא פורש „עזר" במה, יש לומר, שהאשה צריכה לשמש עזר לאדם בכל שטחי החיים ולא רק כאמצעי לפריה ורביה ולהמשכת הדורות.

כדי שתוכל האשה למלא את תפקידיה כראוי עליה להיות גם „כנגדו". חלק זה של הביטוי הוא בעייתי וניתנו לו פירושים שונים, שמכולם נראה לי כמתאים ביותר לפשוטו של מקרא פירושו של ספורנו: „עזר שיהיה כמו (= בערך) שוה לו (לאדם) בצלם ודמות, כי זה הכרחי לו בידיעת צרכיו... ואמר 'כנגדו' כי הנכנס לכף (המאזנים) נגד דבר אחר, כשיהיה שוה לו בשקל (היינו: במשקל) יהיה נגדו בקו ישר... ובזה האופן אמרו רז"ל: 'שקול משה כנגד כל ישראל'"[22].

דומה שמשמעות זו של „עזר כנגדו" טמונה גם בדברי אדם, כשהביא ה' אליו את האשה, שיצר לבנו, לאמור: „זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת"[23]. היינו: האדם הכיר מיד בדמיון הרב, שבין היצור, שיצר לו ה' לבנו: שכן היא „עצם מעצמו ובשר מבשרו"; ולפיכך גם השם המתאים ליצור זה (הרי ידוע ששמו של דבר במקרא מביע את עיקר מהותו) צריך להיות שוה לשמו, פרט לסיומת הנקבה הלשוני (היינו: סיומת של "ה") — איש־אשה.

הפרשה מסתיימת בכתוב הנפלא: „על כן יעזב איש וגו'"[24]. כאן גילתה התורה את דעתה[25] על האהבה הזכה ועל הקשרים ההדוקים, שצריכים לשרור בין איש לאשתו, דעה שקשה למצוא דוגמתה בכל תורה אחרת.

ואם תאמר: הרי להלן אחר שחטאו האדם ואשתו בעץ הדעת, נאמר לאשה: „ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך"[26]? — יש לומר, כמסתבר מסיפור החטא, שזה נגזר על האשה ע"י ה' כעונש מיוחד — ובשיטת המקרא של „מידה כנגד מידה" — על חלקה הראשוני והעיקרי בחטא[27].

ברם, מסתבר, שבמשך הדורות נשכח, או טושטש, עונש קדמון זה של האשה והיחסים בין האיש לאשה שבו להיות תקינים כבתחילה ובמידה כזאת, עד שגם התורה וביחוד הנביאים מרבים להשתמש בלשונות ובביטויים המביעים את היחסים ההם כסמל ליחסים השוררים בין ה' ובין כנסת ישראל, לטובה ולרעה[28] ולא עוד אלא שהנביא מלאכי מבין את הקשר האידאלי, שצריך לשרור בין האיש לאשתו כקשר של הברית כאמרו: „והיא חברתך ואשת בריתך"[29].

יחס האדון לעבדו

בשעה שהעבדות היתה מוסד חברתי מקובל ומפרץ בכל העולם העתיק ה„תרבותי" ואפילו ביוון וברומא „הנאורים", ובשעה שהיחס לעבד היה, בדרך כלל, אכזרי כלמכת בית — באה התורה והגבילה אותה מכל מיני בחינות, עד שכמעט חיסלה אותה לגמרי.

אם מדובר בעבד או אמה עבריים, הרי התורה הגבילה את האדון מבחינת תנאי רכישתם, מבחינת משך עבודתם ובייחוד מבחינת היחס אליהם[30] — עד שאמרה: „כשכיר כתושב יהיה עמך"[31]. מכאן למדו חז"ל, שהאדון חייב להשוות „עימו" במאכל ובמשקה, בכסות ובמדור"[32]. ועל פי דרכם מגיעים חז"ל למסקנה ש„כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו"[33].

ואפילו אם מדובר ב„עבד כנעני" — היינו: כל עבד שאינו יהודי — אף זה יכול להשתחרר מעבדות „בכסף, בשטר או בראשי אברים"[34]; ולא עוד אלא שחייב במצוות כאשה[35] „ואסור להכותו ואם עבר והכהו — לוקה"[36].

וכמה נפלאים דברי איוב בחלק השלישי שבנאומו האחרון — בו הוא מבקש להוכיח את צדקתו — על יחסו לעבדיו ולשפחותיו לאמור: „אם אמאס משפט עבדי ואמתי בריבם עמדי; ומה אעשה כי יקום אל וכי יפקד מה אשיבנו. הלא בבטן עושני עשהו ויכוננו ברחם אחד"[37]. בפסוק האחרון משווה איוב שוויון גמור בינו לבין העבד והאמה. ושוב, ספק אם נאמרו דברים דומים לאלה ע"י מישהו לפני איוב במקרא.

היחס לזרים

אף היחס לזרים הוא מבחינות המצויינים ביותר. שלשה סוגי זרים הם: גר, וסתם 'גר' הוא 'גר צדק'[38]; גר תושב — והוא גר שבא לשבת בארץ וקיבל עליו רק שבע מצוות בני נח[39]; ונכרי או בן נכר, שבספרות התלמודית הוא נקרא בדרך כלל „גוי" וסתם גוי הריהו עובד עבודה זרה[40].

גר צדק, דינו כישראל כמעט לכל דבר. וגם יחסנו אליו צריך להיות כמו לכל אדם מישראל. כי כשם שנצטווינו לאהוב כל רע[41], כן נצטווינו לאהוב את הגרים[42]. ועשרות פעמים נזהרנו בתורה, שלא להפלות ביניהם בשום דין, כנאמר: „תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר בתוככם"[43].

גר תושב — יחס ההלכה אליו אף הוא אנושי באמת, כגון: מצוה להחיותו (היינו: לספק לו פרנסה), לרפאותו, ואפילו חינם (!) ולגמול עימו חסד. אף מותר למכור לו קרקע בא"י ואסור להונותו ולהוציא דברים מתוכן שאין כופין אותו לעבוד שבת[44], וכיו"ב עובד ע"ז. אמנם ההלכה קובעת לגבי דינים מיוחדים הן בענייני ממון והן בענייני איסור והיתר[45], ועם כל זאת היא יוצרת לו תנאים ומסגרת, שבתם יוכל להתקיים בקירבנו קיום של כבוד.

קודם כל, אסור לשפוך את דמו של גוי[46], כלומר: חייו הפיסיים מוגנים. ולא עוד אלא ש„מפני דרכי שלום" קבעו דברים רבים לטובתם ולהצטלותם עם ישראל. כגון: „מפרנסים עניי נכרים עם עניי ישראל, מבקרים את חוליהם עם חולי ישראל וקוברים את מתיהם, ואין ממחין ביד עניי נכרים בלקט שכחה ופאה". ויותר מזה: „בשביעית (היינו: בשמיטה) מחזיקים יד נכרים (רש"י: „הכא משמע...") ולא ידי ישראל. ושואלין בשלומם (רש"י: „כל היום", גם לא בשביעית)[47] ועוד הרבה[48].

בין היתר, „מקבלים מידם קרבנות, אף מקריבים אותם עולתם"[49], ובקשר לזה יש להדגיש: כמה אנושית היא בקשתו של שלמה המלך בתפילתו הגדולה בחנוכת ביהמ"ק לאמור[50]: „וגם אל הנכרי אשר לא מעמך ישראל הוא ובא מארץ רחוקה... להתפלל אל הבית הזה אתה תשמע השמים מכון שבתך ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי".

שיא הדימוקרטיה שביהדות

דומה שלשיא, שאין למעלה הימנו, מגיעה הד' שביהדות בהגדרתה את האחריות האישית הדתית המוסרית הרובצת על כל אדם, כישראל כגוי, כחשוב כבלתי חשוב, באשר לגורלו של עולם כולו. כי כך כתוב בקידושין מ', ע"ב: „תנו רבנן: לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי; עשה מצוה אחת אשריו, שהכריע את עצמו לכף זכות, עשה עבירה אחת אוי לו, שהכריע את עצמו לכף חובה".

ועל יסוד זה מוסיף עם ר"א ב"ר שמעון: „לפי שהעולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו (פירש"י: ...לעולם יראה אדם עצמו כאילו הוא שקול וגם כל העולם שקול); עשה מצוה אחת אשריו, שהכריע את עצמו ואת העולם כולו לכף זכות; עשה עבירה אחת אוי לו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה".

וכן פוסק גם הרמב"ם בהלכות תשובה (ג,ד), שבהם הוא מעתיק את דברי הגמרא הנ"ל בשינוי סגנון במקצת.

הערות

1. כמה מדברי הבאים מנוסחים עפ"י הכתוב בערך ד' שבאנציק' העברית. ההדגשות כולן שלי הן. 2. הד' ספרי מופת פילוסופים עם תרגום מיוונית ע"י חיי רוח, תרצ"ז. 3. ראה שם ע' 9, 10, 21, 23, 25, 27. 4. שם ע' 33. 5. שם, ע' 28. 6. שם, ע' 11, 36. 7. שם, ע' 67. 8. שם, ע' 31. 9. שם, ע' 67, 72—73. 10. שם, ע' 31. 11. שם, ע' 31, 61, 75. 12. בראש' א', כו—ל; ב', ז—כה; ג'. 13. שם, א', כו. 14. שם, שם, כז. 15. שם, ב', ז ורובם של פרק זה ופרק ג'. 16. שם, א', כז וביחוד ב', יח—כה (המתארים בפרוט את יצירת האשה) וכל פרק ג'. 17. עיין הציטטות שבפנים לעיל וכן ט', ו האוסר שפיכת דמי אדם בנימוק „כי בצלם אלקים עשה את האדם". 18. שם, ה', ג. 19. משנה סנהדרין ד', ה. 20. ירושלמי סנה' ד', ט. 21. בראש' ב', יח, כ. 22. מכילתא, יתרו א' ועוד. 23. בראש' ב', כג. בדומה לזה מפרשים גם רד"ק הרמב"ן וקסוטו. אך לא באותן עמקות והרחבה דספורנו. 24. שם, ב', כד. 25. השוה דברי רש"י לכתוב הנידון: „רוח הקודש אומרת כן" וכן סבורים רוב המפרשים. 26. בראשית פרק ג' פסוק טז. לפירוש הפסוק — עיין: רש"י, רמב"ן וקסוטו. 27. ראה הסבריהם של רמב"ן וקסוטו לפסוקנו. 28. ראה את מאמרי „היחס שבין ה' לישראל בלשון התורה" בספרי „בשבילי מקרא וחז"ל", ע' 152—156. 29. מלאכי ב', יד. פרופ' ורכבל בפירושו למלאכי בסדרת „דעת מקרא" (הוצ' מוסד הרב קוק). השפעה מן הכתוב „ודבק באשתו" שבבראשית (עיין שם הערה 18). 30. ראה שמות כ"א, ב—יא; דב' טו, יב—יח והלכות עבדים לרמב"ם, פר' א—ד'. 31. ויקרא כ"ה, לט. 32. ... ס"י, טז. 33. ראה קידושין כ' ע"א והלכות עבדים לרמב"ם א', ט. 34. שם ה', אף על פי המשנה בקידושין כ"ב, ע"ב ובריתא ב־כ"ד, ע"א. 35. חגיגה ד', ע"א ורמב"ם שם, ה', ה. 36. ראה מכות ח', ע"א. 37. איוב ל"א, יג—טו בפירושו של עמוס חכם בסדרת „דעת מקרא". 38. ראה אנצי' תלמודית ערך „גר". 39. שם, ערך „גר תושב". 40. הרמב"ם הל' ... י"א, ח. 41. ויקרא י"ט, יח. 42. דבר' י', יט. 43. שמות י"ב, מט. 44. ראה פרטים ובקורות במקורות בס־פים לכך שהבאתי באנציק' התלמודית ערך „גר תושב". 45. ראה פרטים שם ערך „גוי". 46. סנהדרין נ"ז, ע"א. 47. כל הדינים האלה מצוטטים מגיטין ס"א, ע"א וכן פוסק הרמב"ם. 48. חולין ה', ע"א. 49. מלכים א', ח' מא—מג.

לפרשת השבוע — משפטים

והאלקים אינה לידו

מאת הרב חיים פרדש

ואשר לא צדה והאלקים אנה לידו, ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה (כ"א, יג). ומפרש רש"י על פי מה שאמרו במסכת מכות י', ב: והאלקים אנה לידו, ולמה תצא זאת מלפניו (של הקב"ה). הוא שאמר דוד (בשמואל-א' כ"ד, יג) כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע. „משל הקדמוני" (הנזכר שם בכתוב) היא התורה שהיא משל הקב"ה, שהוא קדמונו של עולם. והיכן אמרה תורה, מרשעים יצא רשע. (והתשובה היא כאן בפסוק, שנאמר בו) והאלקים אנה לידו. במה הכתוב (כאן) מדבר, בשני בני אדם, אחד הרג (את חברו) שוגג ואחד הרג מזיד, ולא היו עדים בדבר (בשני המקרים שקרו) שיעידו, זה לא נהרג (על הריגתו במזיד) וזה לא גלה (על הריגתו בשוגג). והקב"ה מזמנן לפונדק אחד, זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם, וזה שהרג שוגג עולה בסולם ונופל על זה שהרג במזיד והורגו. ועדים מעידים עליו ומחייבים אותו לגלות. נמצא, זה שהרג בשוגג גולה, וזה שהרג במזיד נהרג (והוא שנאמר שם: מרשעים יצא רשע. כלומר, כי הרשע השני נובע מן הרשעויות הראשונות של שניהם, שלא היו עליהן עדים שיעידו).

עמדנו בעניין זה על דרכה של ההשגחה העליונה, שאף שנראה היה לכאורה ששני הרוצחים יצאו זכאים, שהרי לא היו עדים שיעידו על מעשיהם, בכל זאת יש דין ויש דיין, וסופם שבאו שניהם על ענשם כדת וכדין. וכמו ששנינו בברייתא במס' כתובות ל', א, ובעוד מקומות: מיום שחרב בית המקדש, אע"פ שבטלו סנהדרין (ושוב אין מי שידון דיני נפשות, בכל זאת) ארבע מיתות (בית דין, שהן סקילה, שריפה, הרג וחנק) לא בטלו. שאלו שם בגמרא: לא בטלו. הא בטלו להו. ותירצו שם: אלא דין ארבע מיתות לא בטלו (ומפרש רש"י: עונש דוגמתם. כלומר, מיתה אחרת הדומה לאותה מיתה שהיו הסנהדרין מחייבים אותו, לו היו דנים אותו על חטאו). מי שנתחייב סקילה (אזי עונשו הוא) או נופל מן הגג או חיה (טורפת) דורסתו (שהיא מיתה משונה הדומה בצורתה למיתת סקילה). ומי שנתחייב שריפה, או נופל בדליקה או נחש מכישו. (והארס שורפו — רש"י). ומי שנתחייב (מיתת) הריגה (בחרב ובסיף), או נמסר למלכות (הנכרית, והם מתיזים את ראשו בחרב) או לסטים באין עליו. ומי שנתחייב חנק, או טובע בנהר או מת בסרונכי (שהיא מיתת חנק). ובמסכת סנהדרין ל"ז, ב, שנינו בברייתא: אמר ר' שמעון בן שטח, אראה בנחמה (שהוא לשון שבועה), אם לא ראיתי אחד שרץ אחר חברו לחורבה, ורצתי אחריו וראיתי סיף בידו ודמו מטפטף והרוג מפרפר. ואמרתי לו, רשע, מי הרגו לזה או אני או אתה. אבל מה אעשה שאין דמך מסור בידי, שהרי אמרה תורה (בדברים י"ז, ו) על פי שנים עדים יומת המת. היודע מחשבות, יפרע מאותו האיש שהרג את חברו. אמרו, לא זזו משם, עד שבא נחש והכישו (את הרוצח) ומת.

למדנו איפוא על דרכיו הנסתרות והנעלמות של הקב"ה בהנהגת עולמו. שאף שלעתים נראה לו לאדם שהעולם הפקר ח"ו ואיש הישר בעיניו יעשה, הרי בעומקו של דין הכל מחושב ומדויק ומכוון ומסודר משמים, ובסופו של חשבון על כל דבר קטן וגדול יביא האלקים במשפט בעולם הזה או בעולם הבא. וכמו שכתב המאירי בחידושיו למסכת סנהדרין סוף פרק רביעי: לעולם אל יהרהר אדם אחר מידותיו של הקב"ה. בראותו העדר הסידור (והצדק) למראה עיניו, וכל שכן בענייני „צדיק ורע לו רשע וטוב לו". אבל ידע (האדם ויאמין בכל לבו), כי הכל במשפט, שהצור תמים פעלו. ואם אופני דרכיו (של הקב"ה והשגחתו בעולם) נעלמים ממנו, (יש לדעת, כי חלק) מהם (באים) למרק עוונותיהם (של הצדיקים) בעולם הזה, ומהם יהיפך (באים) לשלם גמולם בעולם הזה וכו'. עד כאן דברי המאירי. והנה, שנינו במסכת שבת ל"א, ב במשנה: על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה, בחלה ובהדלקת הנר. ובגמרא שם ל"ב, א הביאו כמה משלים ופתגמים, כדי להבהיר את דרכה של מידת הדין, התופסת את האשה חוטאת בשעת חולשתה ובזמן של סכנה, כדי להיפרע ממנה ולהענישה, וכך אמרו שם: אמר רבה: **נפל תורא חדד לסכינא.** כלומר אם נפל השור, אומרים הכל כי יש לחדד את סכין השחיטה ולשחטו מיד, לפני שיקום על רגליו ויהא קשה להשכיבו ולהפילו שוב. אביי אמר, **תפוס תירוס אמתא, בחד מחטרא ליהווי.** כלומר, כי השפחה מרבה לפשוע פשעים רבים, ועל כולם היא נענשת בבת אחת ובמכה אחת קשה. רב חסדא אמר, **שבקיה לרויא, דמנפשיה נפיל.** כלומר, אין אתה צריך להפיל את השיכור המתנדנד מתוך שכרות, שכן הוא יפול מאליו. וכך ממש נופל החוטא מעצמו אל תוך המלכודת הטמונה לרגליו, ונענש. מר עוקבא אמר, **רעיא חיגרא ועיזי ריהטן אבב חוטרא מילי ואבי דרי תושבנא.** כלומר, כי כאשר הרועה חיגר והולך לאט, והעדר רץ ואין הרועה יכול להשיגו ולהענישו. אזי כשהעדר מגיע אל גדרות הצאן ונעצר, הרועה נפרע ממנו ומענישו. ושאלו שם בגמרא, הרי אמרו שם ודיברו בעניין עונשן של הנשים, אך כיצד נתפסים האנשים ונענשים. ותירצו, בשעה שעוברים על הגשר (או בכל מקום מסוכן כיוצא בו, נלכדים הם ונפרעים מהם). ובסוף הסוגיה אמרו שם: שמגלגלים זכות על ידי זכאי וחוב על ידי חייב. וכל מה שאמרו שם. הן מקצת דרכיה של ההשגחה. בעניין הפרעון העניש ומידת הדין שהקב"ה נוהג בה עם העוברים על רצונו וחוטאים לפניו.

כמה מאלף הוא המעשה הנזכר ברמז במס' תענית ח', א, בחולדה ובור, המפורש בקצור ברש"י ובתוספות שם, אך מסופר הוא באריכות ובפרוטרוט ב„ערוך" ערך „חלד". וכך נאמר שם: מעשה בנערה שהיתה הולכת לבית אביה, ותעתה בדרך וצמאה. ראתה באר ונשתלשלה וירדה, לאחר ששתתה ביקשה לעלות ולא יכלה. עבר עליה אדם אחד, אמר לה, אם אני מעלך תינשאי לי, אמרה לו הן. העלה אותה. נתנו ברית זו לזו, אמר לה, מי יהיה עד ביני ובינך, אמרה לו השמים וחולדה זו שהיתה עוברת שם. ובאר זה. יהיו עדים שאין אנו מכזבים זה לזה. הלכו כל אחד לדרכו, ואותה הנערה עמדה באמונתה. והוא נשא אשה אחרת וילדה בן זכר, כשהגיע לשלושה חודשים חנקתו חולדה. ועוד נתעברה וילדה זכר, ונפל לבור. אמרה לו אשתו, אם כדרך כל האדם היו מתים בניך הייתי אומרת צידוק הדין, עכשיו שמתו מיתה משונה אין זה בלא דבר (ובלי סיבה), אלא ספר לי מה מעשיך. גילה לה כל המעשה. נתגרשה ממנו. אמרה לו לך אצל החלק שנתן לך הקב"ה. הלך ושאל בעירה (של אותה נערה שנשבע לה שישאנה), סיפר לה (את אותו) מעשה חולדה ובור. אמרה לו, אני בבריתי (והבטחתי) עמדתי, מיד נתיישבה דעתן (ונישאו זו לזה) ופרו ורבו בבנים ובנכסים. ועליה הכתוב אומר (בתהלים ק"א, ו), עיני בנאמני ארץ. וכל הדברים הללו שעמדנו עליהם ורבים שכמותם, נובעים הם ובאים לעולם מכוח הנהגתו האלקית של הקב"ה, הבאה לידי ביטויה במה שנאמר כאן: **והאלקים אנה לידו.**

מהי ספרות ים תיכונית / מאת בת שלום

האם ידעתם על דבר קיומה של האגודה לקידום הספר הים־תיכוני? שם בלתי אפשרי זה מייצג יוזמה צרפתית, המתמקדת בעיר מרסי, לקיים בפעם הראשונה, בחודש יוני השנה, שבעה ימים המוקדשים לספרים ולקרשיות.

באותם שבעה ימים ביוני מתכננים סופרים ומו"לים, כרפיקים וכורכים, מתרגמים ועורכים בכל שמונה־עשרה ארצות הים התיכון להציג את כולהם, להשבין טכניקות הדפסה וכריכה, ולהחליף דעות וידע. אנחנו רוצים, מצהירים יוזמי הרעיון, לתת ביטוי כהא לכל המיעוטים החיים לחופי הים התיכון, לפתח בהם כרדעות לייחודם התרבותי ולספח את המדיקום העשיר של הספרות שנולדה באזורים הללו.

האם יש תרבות משותפת לעמי הים התיכון? האם לא כי הדבר בסך הכל בצעד יריד ספרים בינלאומי נוסף לאלה המתקיימים בירושלים ובפרנקפורט, בבינגסוראול ובפריס? אנשי האגודה לקידום הספר הים תיכוני משוכנעים שיש להם משהו מקורי לספר — לא רק הסופרים המהוללים זכאים ההכרה בינלאומית ולידידים גדולים, הם מדגישים. סיסמתם: מסביב לספר בשמונה מקצועות; ומטרתם להפגיש כיאידים ומגיהים, כורכים ובעלי דפוס עם הסופרים והמשוררים. האפשר לים תיכונית שבצבעין, בהצהרות הכוונות ששלחו לאמיונה לכל הארצות המקיפות את הים הזה הם מדגישים את עובדת היותנו שיש התרבות האנושית בימי הפאפירוסים של מצרים הפרעונית ולהיות הדובר של בבל, דרך המגילות ועיצוב האלפבית העברי הקדום, על תפר הים התיכון הופיע הספר לראשונה וכאן פיתחה תרבות הספר. ההיסטוריה של הכתיבה שלובה בקשר בל ייתנתק עם ההיסטוריה של הים התיכון ועובדה זו מצדיקה לדעתם יריד חדש. כרגיל ביריד שכזה יהיה תערוכה של ספרים עתיקים, יהיו הרצאות וסימפוזיונים („הספר המודפס בארצות הים התיכון מן המאה הי"ז עד המאה ה־18", „ההגבה") ויהיה מאמץ לשכנע את כל באי היריד שיש אכן מהות ים תיכונית ומיכד ים תיכוני משותף לספרויות השונות מעבר להבדלי שפה ותרבות, מתוניה עד ברצלונה, וממרסיי עד איסטנבול.

איך הספרות הישראלית, שספגה השפעות משבעים ארצות גלותו של עם ישראל כשהלכת בהגיגה הים תיכונית הזו — איני יודעת. לי נדמה שמדובר בסויך תיירותי חדש המיועד להוציא לקופות השבזי מרסיי, לתצויות ולמחי המלון, עוד כמה דולארים. שכן התורה המרכזית של האגודה לקידום הספר הים־תיכוני נשכחה מלפרכת למדי; אין דבר כזה כמו „ספר ים תיכוני" או „ספרות ים תיכונית", ודאי שאין ספרות עברית ים תיכונית, אבל מי שאוהב לנסוע לחו"ל, אוהב את דרום צרפת ואוהב ירידים — מוזמן לנסוע ביוני ולהתכנע אחרת. אין ספק שקל יהיה למצוא סופרים ישראלים שישמחו להשתבשבע או להתהדר בתודעה הים־תיכונית...

ספריית העולם

*

„הטרוריסט הטוב" של דוריס לסינג

לפני כשנה וחצי הפתיעה לסינג את קוראיה עם הגילוי שהיא פירסמה שני ספרים הראשים תחת שם בדוי (בניין פוטבים) משום שרצתה להפגין עד כמה קשה למתחילים אנטיכיים למשוך את תשומת לבם של הקוראים. הדפסיים, אגב, אכן שקעו אל תהום השכחה.

לסינג, שפרסומה בא לה הן מכתיבת ספרי מדע בדיוני והן מכתיבה בלטריסטית „לגיטימית", החליטה כנראה שלא להסתכן עוד בפסאודונימים, ואת ספרה האחרון „הטרוריסט הטוב" הדפיסה תחת שמה המוכר.

למרות הכותרת הפוליטית — כמעט את פעולות הטרור הטרוריסט שבו בדיבר בספר הרשמית של בחוג המשפחה בלבד. כחיכר בלא־יהצלח גם הליכות בשם ג'ספר וליליס הצרר אחריו את הציבורה, אליס בלינגס, למכורים אישיים בי־

קבוצה אנרכיסטית של צעירים אילוצאים המרי משרה רתכלית התולכים על אליבות כי התליף לתוקן הים. כאשר „בר־עיפה" את ג'ספר ואת אליס מן הקומונות, עוברים השניים להתגורר בדירתה של האם הגרושה של האשה, ומתפרנסים על הסבונה. עברית ארבע שנים — האם ציפה מלממן את צמד העצלנים, והם מוצאים את עצמם שוב ברחוב.

לפתע, הם נמצאים בית מתפרק למחצה בסכינה להתהנית נידחת, שבו התקבצה קבוצה בשם „האיחוד הקומוניסטי המרכזי". ברט, מנהיג האיחוד, הוא ידידו של ג'ספר הבכלן.

ללא השכל, ביזב, או אמצעי מזוה, היכולה אליס, בת הבירגנים המסחרית, להתארגן בבניין הנטוש המיועד להריסה, בברץ אפינה, היא מתקשרת עם משרדי עירייה, שוטרים ועובדים סוציאליים, גונבת ספר כי כסף באביה, ובעליה להפך את הבית המדכא העזוב למשהו דמוי בית.

חברי „האיחוד הקומוניסטי המרכזי", חבירה בעגית בשיעצבות, מבצעים את כספה של אליס כדי לנסוע במגזינה להפגנות, שם מתכננים ומבצעים כל הזמן ולקנות לעצמם אחרות הבית, אבל כשנגמר כספה ניקי בה ג'ספר: „בזמן שאת משחקה בליהפד לעצמך את הקן ומבזבזת כסף על זבל כמו שטחים וילונות, הענין סובל, הריגון — במפיצים".

בחוסר סרקסטי אופייני, כל צליחה לסינג לראות ש„העניין" ו„הרעיוני" אינם אלא עדר באספרה, הזדכגות לחבורה הלאילמניקית. ההזדהות בתוך אנטגנוניות שאיננה יודעת שבעה להתמקם בכל אוריות.

את ג'ספר „הטרוריסט", מראה לסינג בשיא ניהכו כאשר הוא נושא נאומים מהפכנים בקרנות רחוב. הוא מתמש בלקסיקון הסוציאליסטי המוכר והנדוש אבל עושה זאת כאילו בזה הרגע המציא את המונחים ובכלו התלהבות ופאתוס. מה פלא אם שומעי צריכים להחניק פרצי צחוק מהאזנים למשמע הדברים. לסינג איננה מסתפקת בהצגת הריקנות הרעיונית בקאריקטורה. „באוהר־בינגקי" — נראה אנגליה שהיא מעצבת בספר, אלא מראה לקוראים כיצד הצעירים אכן מתפשים לעצמם צרות צרורות ואף ריבוזה שהם עלולים להביס צרות על זולתם. דווקא אמה של אליס, הבורגנית בעל העבודה, הנחנבת לכה ולאלימה של „הטרוריסטים", היא היא הדמות המשנינה, הקלמה יותר שבספר, ולו רק משום שיש לה דעה משל עצמה ואין היא מוקלמה כמו הצעירים, סיכמי את כמעכלות למחצה. כאשר אליס מנסה להצליח באמצעי סכנאית מהפכניות ולהבגש משהו על המאבק לערערי העולם, כניצה האם בקרירות ואדרחה: „איזה מהפכה? איזה ערכים? האכלני בחייך; גם את כבעברלת וכבפלת באנשים אחרים כל הזמן ממש כמו שעשיתי אני...".

סיכום כוח של המאמצים המהפכניים ו„הטרוריסטים" של אליס חבויה — אפיזרו לילסינג שכהיבות כקריעה אינטליגנציה, מוסר מחמיר וקומונסנס, ולעולם אין היא נבגעת לאיכות הקשאלנות האמאלוגית המאפיינת רבים מסופרי המערב בדורנו.

מוסד הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים

זה עתה הופיע

זכרון ראי"ה

קובץ מאמרים במשנת מרן
הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל
עם מלאת חמישים שנה להסתלקותו

בעריכת
ד"ר יצחק רפאל

בתוכן: הפותח / בשער הקובץ: מרן אברהם יצחק הכהן קוק (זצ"ל) / הרכבים: ד"ר יצחק רפאל / הראי"ה זצ"ל על ... [illegible] ... הרב יהודה גרשוני / דרך המחשבה של רבנו הגדול: ש"ז שרגאי / הקבלה והחסידות במשנת הראי"ה קוק זצ"ל: יוסף שרביט / הרב קוק והאורתות הרפ"ם; הרב משה צבי נריה / מרן הרב זצ"ל ו„בני עקיבא"; ש"ז שרגאי / הצב הארץ באספקלריה של מרן זצוקל"ל; פרופ' דוד תבור / על הראי"ה קוק ב„צלי הברי"; דב סדן / ... [illegible] ... פרים של שנה תרצ"ג; ש"ז שרגאי / אבל יגון ותכאין.

המחיר: —.13 ש"ח

משרד הפצה: ... [illegible] ..., לילינבלום 14, תל־אביב, טל. 556049

هكذا من الاصل

מורי ורבותי, אחי ורעי

מאת משה קרונה

הרב י"ל הכהן מימון — רוחב־דעת ותקיפות

עמו של הספר הביאוגרפי הכלל המפורט על הרב מימון שם ... שכתבה בתו גאולה בת יהודה היא: „הרב מימון בדורותיו", דוק על „בדורותיו" לשון רבים.

הרב מימון התחיל בעבודתו הציבורית הדתית־לאומית בהיותו צעיר מאד לימים. מאז כל ימי חייו לא פסק אף ליום מלעסוק בעניני הציבור וביחוד בעניני המזרחי. הוא הרעיון הציוני־דתי היה בנפשו היינו הך וכפי שהוא עצמו היה אומר בצחות לשונו: „אני לא נכנסתי למזרחי אלא המזרחי נכנס לתוכי". ומאחר שהיה הרב מימון, אליבא דכל הדעות, איש פעלתן וזריז, חרוץ בעבודתו ונמרץ בדעותיו — אין כלל פלא בדבר שהיה עומד בעקבות המרכז של כמה דורות. הוא היה מהראשונים בגוש של התיישבו לידין הכלל בעניני הציונות הדתית ולימינו של הרב יי"ר ריינס בייסוד המזרחי, זכה להיות על מגילת העצמאות של מדינת ישראל ולהיות שר וגדול בכמה ממשלות בישראל.

מאליו מובן הדבר, כי גם בזמני שלי היה הרב מימון מורה ורב לכל מי שהיה לו זיק של שייכות לתנועה. הוא היה בין אלה שגילו את הלל שלמנו כי פעליו היו רבים, קולו היה נשמע, כתביו היו נקראים והופעתו היו משמעותיות ומרתקות.

כן צריך אני לומר כי בדרכי חיי לא נזדמן לי איכות להיות זמן ממושך ורצוף במחיצתו ובסביבתו הקרובה. אולם ללמוד ממישהו הרי ייתכן גם מתוך מרחק מסוים וביחוד כשמרחק זה מצובד בהרבה הרבה פגישות קצרות יותר. והן בזה לא הייתי אני יחיד. רבים רבים היו מקשיבים לדברי המורה והרב הגדול בתנועת המזרחי מתוך עניין וחשק רב.

הרי בשבילו ה„תחליף" הטוב ביותר באוהב העקרים שבהם גאלק היה „לזוז הצדה" של פני הבימה ולתת לעניינים שונים להתפתח בלי מעורבותו הישירה. בכמה הזדמנויות כאילו הייתי מתבונן בדרכי הנהגתו וגישתו ואם לא הייתי כלל וכלל נוהה מהלך העניינים ואולי גם לא מתמצא בפרטי הדב־רים — הרי הייתי אז בבחינת לומד סוגיה בהנהגה.

טוב־לב ותקיפות

הרב מימון היה איש אימפולסיווי, נמרץ ונחרץ. טוב לב היה כטבעו ותקיף בדעתו היה מטיבו. כבר בימי נעורי היה הוא נחשב בין שרידי הכנסת הגדולה של ראשוני הראשונים לציונות הדתית. לעמוד יחיד כנגד רבים אחרים — לא היה אצל איש כמוהו בבחינת חידוש. הרי מראשית פעולתו בי־ייסוד המזרחי העולמי יד ביד עם הרב יי־ריינס ואחרים — רגיל היה להיות ולפעול בתור מיעוט. להיות עסוק תמיד בפולמוסים חריפים עם יריבים ומתנגדים, כל אותם הד־

מייסדים הראשונים מוכרחים היו להיות תקיפים בדעתם, נועזים ונחרצים, אימפו־ליסיים ועקשנים ללא הת. הרב מימון היה אחד מהם ואירע לו בדרכי עבודתו התנוע־תית, שבראשית עבודתו בה לא ניתק ממנה אף לרגע, שעמד בעיצומם של ויכוחים סוע־רים, במקומות התיכון של עניינים ואינטר־סים שונים. היו לו דעות מוצקות שלא היו נראות ומקובלות על אחרים. היו לו שיטות משלו בניהול ענייני התנועה, בבעיות ארגו־ניות ומדיניות, ביחסים עם החוגים החרדים — מחד ועם החוגים החילוניים — מאידך. ועל אלה ובדומים לאלה נוצרו לא פעם מצבים פנים־תנועתיים שבהם כוסס היה לו והאחרים שיפרו לומר מה עד „שיפוח היום ונסו הצללים".

הרב מימון, למשל, היה ביקורתי ביותר לגבי עצם קיומו ופעילותו של הפועל המ־זרחי כתנועה עצמאית למיצה בכל המוב־נים. כאשר הפועל המזרחי בארץ ישראל החל לצעוד את פסיעותיו הראשונות כבר היה הרב מימון מנהיגו הבוסר, הרם הנושא על אחרים, של המזרחי העולמי הארץ־ישראלי. ותיק היה ופעלתן חרוץ. הרי הוא עשה מעשה רב בזמנו ועלה לארץ ישראל כבר בימי ה„בראשית" ונוסף על כך הרי למדן גדול היה, סופר מהיר, איש בעל חוד־שים מדיניים שאלה דורשים והצפה לפרהוק. אולם לא היתה כנראה „כימיה" בינו לבין החלו־צים הדתיים שזה עתה (בשנות העשרים) עלו לארץ וכבר רצו להנהיג שיטות חדשות „מהדרניות". רצו סידור ותורה, תקציבים וסעד פוליטי. הרב מימון רצה בימים ההם כי הצ־עירים העולים החדשים האלה יהיו מאורג־נים ב„המזרחי הצעיר" ואילו הם הצעירים עמדו על כך שארגונם יהא דווקא „הפועל המזרחי". דעת לנבון נקל כי נפקא מינה גדול היה בין שני המושגים האלה — גם להלכה וגם למעשה.

אין אנו כותבים כאן פרקי היסטוריה ואין אנו דנים כאן במי צדק ובמי שלא צדק, במי שעבר את המידה ובמי שמיעט את הדמות. העובדה היא שהיא שאידך ה„כימיה" הזו השאיר סימני לימים ולשנים. הרב מימון היה ביקורתי בענייני היחסים האלה ולא

היה מבקר זאת. אדרבא, לא פעם שמעתי מפיו דברי עוקץ חריפים כדי רום קורת היתרה שלה.

אהבה הדדית

הבר אני הרבב את המקרים של השהיות הממושכות של הרב מימון בפולין. כאן הוא הרגיש כ„דג במים". הוא מאוד אהב את חב־רינו בפולין והם על גאוניהם, רבניהם ועסקי־להם השיבו לו אהבה. אופייני היה הדבר: הרב מימון ידע היטב כי בענייני „תורה ועבודה" ו„הפועל המזרחי" אין ההברים בפ־ולין, לרבות ה„זקנים" הוותיקים, נוקטים בשיטתו. בהאי הוא. אלא עם זה מצא עם חברינו בפולין שפה משותפת. אנו בפולין הוכנו על כאשר ב„הדר" קראנו בעיון את מדורו של „תולדות המזרחי והתפתחו־תו" אף היה לנו שפע הזדמנויות ללמוד מ־מנו את מה שהוא סבר שהוא עיקר העיק־רים בעניין המזרחי כי אסור כלל להפלות על הדעת אפשרות של ניתוק כלשהו בין המזרחי לבין ההסתדרות הציונית העולמית. „הוא אריבאי" מסוג זה נראה היה בעיני כעין כפירה בעיקר המזרחי והוא מעולם לא היה מתפקיד בהבנת של השיטה זו באספור־תינו ובכינוסינו. הוא היה חוזר ומסביר כי אכן חייבים אנו להגביר ביקורת, לצבור כוח ציבורי כדי להיאבק על שלטון או השפעה בהנהגה הציונית אולם לאיים בפרישה — מאן דכר שמיה.

האמת ניתנה להיאמר, כי בעניין הזה מצא דווקא הבנה יסוד אצל המזרחי בפולין, שמייסדיו ומנהיגיו הגדולים „ציונותם קדמה למזרחיותם" ואפילו הוד על שיטתו של הרב ריינס הבריח שהמזרחי והציונות המדי־נית הם שני צדדים של מטבע אחד. זוכרני כי בעת הועידה העולמית של המזרחי בי־קרקא נשא הרב משה אביגדור עמיאל נאום גדול ומרתק על „היסודות האידיאולוגיים של המזרחי". הרב עמיאל הכניס לתוך דבריו, שהיו נוקבים ומבריקים, ביקורת עצמית חרי־פה על התרופפות־כביכול בזיקה התורנית של המזרחי. הוא דרש הרבה יותר של חינוך תורני ועמידה על ענייני הדת. הועידה כולה קשובה היתה לדבריו ונדמה היה כי הנה דבריו מתקבלים בהסכמה מלאה. אלא מכ־התחיל הרב (והיו קוראים לו אז בשם „האחד העם של המזרחי") להבין שאולי עמידתו ו־מעמדו הבלתי מספקים של המזרחי נוב־עים מזיקתו וכפיפתו להסתדרות הציונית, שאינה כמלעבבה עמדת ביסודה על בסיס התורה — לא היו הדברים מקובלים. הלך הרוחות היה: הביקורת של הרב עמיאל צוד־קת ונובע מבנה הכוח בבסיסים רבים ב־מהלכי התנועה. אולם, עצם הסברה שכל זה בא מכוח הזיקה היתרה של המזרחי ל־הסתדרות הציונית — אינה נראית. ייתכן לומר בנידון זה כי הרב י"ל מימון היה מורה מובהק לרבים ובא כל הזמן ללמד כי זיקת המזרחי אל כלל הציונות וכלל ישראל היא עיקר גדול במשנה המזרחי ובנביכותו. בזה היחוד של המזרחי ועל זה חל כעין „יהרג ואל יעבור".

ואמנם רבים כאתנו זוכרים כיצד היה הרב מימון חוזר ומספר פעמים הרבה כמה וכיצד היה סובל בנהדהו בעניין תעמולה למען המזרחי כאלה שהגיעו לו בדברים, דגמהר אפילו באבנים ו„פיצוצי" את אסיפותיו. הוא אפילו היה מתגאה בכך שסבל בעניין זה. עקבן אידיאליסטי גדול היה הרב מימון, הכור כאשר הוריך נגד אדמו"ר חב"ד שבי עת התעוררות בשייכה של חב"ד בשמחת תורה בריגה. אבל דברים בוטים וחריפים נגד רעיון המזרחי. „על הצדיקים ועל הח־סידים" היה שם המאמר הזה הוא פורסם בשנות השלושים ב„הצופה". בין חברי המ־זרחי הרבים בארץ היו חסידי חב"ד הרצי־בים כאד ודי אם רק נזכיר את שמותיהם של הרב ש"י זוין והרב אברהם חן. אלה היו אישים גדולים החובבים לא רק בחב"ד אלא גם במזרחי ובעולם התורה. הרב ש"י זוין פרסם אז מאמר בשם „על פלישת בית סופריהם", שבו מרח לייישב את חילוקי הד־עות בין המזרחי ובין חב"ד. הרב מימון בוודאי חלק כבוד (זה היה הדדי) להרב זוין אולם מעמדתו שלו לא זז. „המזרחי" — כך היה מסביר בביתות — אינו סתם ארגון. הוי רעיון גדול ומיצוי־אמה של הש־קפת היהדות ההיסטורית. ולכן מצווים אנו על לא תגורו מפני איש — יהא מי שיהא.

(המשך יבוא)

„וגילו ברעדה"

כאשר הכרתי לראשונה את הרב יהודה לייב מימון הייתי נער בראשית עבודתי בהדרכה בסניף הנוער הדתי בווארשה. הרב מימון היה קצר רואי ונתבקשתי ללוות אותו בכמה מדרכיו בעיר הזוהר וכן לכתוב עבורו מכתבים כפי הצורך. כאשר הייתי עושה את הדברים הפעוטים האלה היו לי הזדמנויות לשוחח עמו ולהקשיב לדברי החכמה והפקחות שנבעו מפיו כמעיין המתגבר. מובן הדבר, כי בהיותנו לא הייתי שוהה לו בשום דבר ועניין ולכן הייתי מקשיב יותר מאשר משוחח. הוא היה איש שיחה מפליא לעצות, ואז, היה קודח מכחו ביותר במינו: מתוך הבדיחה הנאה והנינוחה, המתובלת בדברי תורה וחידודים מעשה קעים ומשכמי לב, הבריחות והחכמות של ראשונים ואחרונים — מתוך הבדיחה הזו היו כאילו גם מתגלגלות אבנים כבדות מלוח לבו, והדברים נראו כמעין „וגילו ברעדה" — פיקחות ובדיחות דעת קשורות עם צרות ואבנים, הדורים מבריתים אתחים באנחות על המצב הקיים. קימיא קיימא נתגלה לי דבר חביב מאד: הבנה בגורלו הקיומי הריאלי של מנהיג ציבורי בכלל ומנהיג בתנועת המזרחי — בפרט.

בעשרתי הזכרון של ימים רחוקים אלה זכורני כי התחלתי בפגישות עם הרב מימון להבין את רמזי הדברים בלבד. לא הייתי מסוגל, בגילי שלי בימים ההם ובמצב רוחי של צעיר הרואה את עתיד ענייני, כולל ענייניו הציבוריים, בצבעים ורודים בלבד, לירד לעומקו של דבר ולהבינו במלוא משמעותו. אלא שהחלו אצלי להצטרף צמצומת לראיות והקקו בתהדעתי רשמים שהתבררו והתבהרו לי בהמשך הזמנים במלוא היקפם ומשמעותם.

אכן, כבר הזכרתי באחד הפרקים הקודמים כי היו בין המנהיגים הציונים ה„עולים" כאלה שמיעטו לבוא לפולין ולוארשה או שאף לא באו אליה בכלל. אולם גם היו רבים רבים שאהבו ממש לבוא אלינו לעתים קרובות, היו עורכים קפנדריות ומאמצים גדולים כדי להיפגש עם הריכוזים היהודים הגדולים. מה שזכור לי הוא כי גם היו באים אלינו מנהיגים כדי „לערוך גלות" אצלנו, הייתי להיות זמן מה בתוך בסביבותינו מתוך הבטחה העיקרית של היעדרות במקום אחר. הסתבר לי כבר אז, ההבטחות הזקו כל הזמן את הסברה, כי מנהיגות בדרגה הגבוהה אינה דווקא העניין הקל הנוח ביותר בחיים. מנהיגות נותנת הרבה סיפוק ועינה היא לא פעם לצרכי הנפש. אולם קורה לעתים די קרובות, שהיא צפויה מכל הצד־דים בעניין בהנק. אין אוהד לנבימה — אין הבנה אפילו מצד הקרובים ביותר ואין סובלנות אפילו מצד ידידים ואולי גם אין רחמנות מצד יריבים. לא כאן המקום להת־עמק בעניין זה כי הנה ... ולנסות לדון בו ב... לגבי מקורות העתים בכל ההיות ובכל הד־זמנים. „אנא לא חליק קרנא ולא בדליק ידענא" — אבי בקיים הזה את העובדות זוכר כאז הימים שבהם התחלתי לראות ולה־תעניין בדרך חייהם וגורלם של מנהיגים שונים מהימים האלה וההיבן הזה.

ובכן אירע לא פעם שהיו מנהיגים שונים מעדיפים לבוא אלינו לפולין, לווארשה, כדי להיות אצלנו איזה זמן של מעין „תקופת צינון", כדי להתאוורר לאחר איזה „מהנק", כדי לחכות ל„התפתחויות" וכיוצא בזה. זכורני מימי נעורתי כי לא אחד מאשר נחוש מקילוב היה בא לווארשה למשך הקד־קים שלמים וכל בר בי רב שרק עשה את ראשית פסיעותיו בעבודה ציונית ידע את „הסוד הכמוס" כי למעשה בא האיש — המנהיג מפני שבלונדון ממש „אין נותנים לו" לעבוד ובירושלים לא „יראו הדברים" בעין יפה ולכן — המובן מאליו הוא כי „לעת עתה" כדאי לשהות בווארשה. הדב־רים האלה סופרו בסדר זה או בסדר דומה לו. העיקר הוא כי בווארשה ובפולין כולה יש יהודים רבים וביניהם ואתם אפשר לעשות הרבה, ואם לא בגרנא זה — הרי ייתכן בגרנא אחר. בבקרה של נחום סוקולוב וטו־רבי כי היו הציונים מצטערים על מצב היח־סים הקיים בהנהגה הציונית העולמית — מצד אחד ונהנים משהייתו הארוכה של ה־אורח שבעבר צריין הלך לפניו אצל המוני יהודי פולין ואשר נחשב למנהיג רגיל גם בעורכו „גלות" בפולין — מצד שני.

הרב יהודה לייב מימון אף הוא אהב את פולין, ווארשה, קרקא, לבוב היו בעיניו מקומות חפץ. כמובן ירושלים קודמת אצלו לכל. שם היה תמיד ביתו הטבעי בהכרה, בהרגשה ובאהבה. אולם ערי פולין הגדולות

שלושה מפתחות

מאת מרדכי רסל

אנו חיים בתקופה מוזרה מאוד. לא אחת קורה שאנו שואלים את עצמנו במלון חוסר אימון מוחר, האם כל זה מציאות, או שמא חולמים אנו בהקיץ? ואיננו מתכוון ליצירות הכבירות של המאה ששינו את פני העולם המודרני, אינני מתכוון למהפכה חסרת התקדים של הטכניקה ושל המדע, אלא לדברים פעוטים לכאורה, אך המאפיינים מאוד את חברתנו.

ניקח לדוגמה את עניין הנדוניה. רק שנים מעטות עברו מאז שראינו בתופעה הזאת אחד מן הפרודים הלא סימפטיים של חיים הגלו־תיים, ושמחתנו לא ידעה גבול, שפה בארץ ואהבה דבר זה נפסק כליל. שמחו גם אלו שבר תוכנו שלא היו להם בנות, כי מן התופעה נודף ריח של עבדות. קבענו בסיפוק, כי עם חידוש חיינו הלאומיים הצלחנו להיפטר מעלבון זה.

אך שמחתנו היתה, כנראה, מוקדמת מדי. עם ירידה ברמת החיים התחיל לחזור מנהג גנותי זה, הפעם בצורה מכוערת יותר, בלתי נסבלת יותר משהיתה בעבר. ועל להוסיף כי צער, שבפעם זה „מצטיינים" ביחוד חוגים דתיים וחרדים.

לדחוק בחברה זו יש מחירן. אם בזמנים ה־ישנים קבעו החתנים המיועדים או ההורים את גובה סכום הנדוניה, שעליו ניתן היה לעמוד על המקח, הרי בימינו האחרונים כנהגים ונה־לים הדרשים. החתנים לא מבקשים כסף ישראלי שערכו יורד בהתמדה, אלא שלושה מפתחות: מפתח לדירה, מפתח למכונית ומפתח לכספת בנק. אם הורי הכלה משתייכים לסוג היהודי הישן שאינו יודע כספת מהי, מוכנים להסתפק גם במפתח לחנות ברחוב הראשי של העיר.

גם שאלת המפתחות לדירה ולמכונית אינה פשוטה כלל וכלל. מצויים וילה, או קוטג', ורצוי כאמור שהמכונית תהיה בעלת יוקרה. הכ־כספת או החנות דרושים כדי להבטיח לבעל הצעיר רמת חיים סבירה ואפשרות לשבת וללמוד ללא דאגה פרנסה. אין זה סוד, שלפי ה„מחי־רון" המקובל אצל הנדבנים, החתנים היקרים ביותר הם אלו הלומדים ב„כולל". לאחר הייבם והחבעת, שבמשך הצעיר האשה תעבוד ותדאג לכלכלת הבית, כדי שלא יפריע לבעלה של הבעל. כן נוצר בחברה מצב שבו הורים אינם מסוגלים לעבוד. שאין יקחו קטי יום עשירות, ורבים מאות אלפי דולרים כדי לצמיד בעסקה כזאת? שיטה הגדולה אינה בהתייחסות בי לבד, אלא גם התוקה כלוח ההוהות, כי היא מודיחה את סיכויהן של בנות ישראל בשורה המישא.

חוק בזה, הרי בכתובה שלוה חותם כל חתן כתוב במפורש שהוא מתחייב — בין השאר — לפרנס את אשתו. כתובה זאת נכתבת על ידי רב, נחתמת על ידי העדים ונקראת לאזני כל ישראל. בקול חוק ובדי. האם אין זו הפרת „הוזה", כשהאשה צריכה לעבוד ולפרנס את הבעל, או מסילה על שכם הורים על כבד של פרנסת המשפחה, בבקשתו של הבעל?

בגלל המצב המחמיר שבו קורה המדינה, כשצעירים רבים נפלו בעשיית ישראל הצער מצב דימוגרפי שבו מספר הבנות גבוה ממספר הבחורים, היתה הוצאתה האלמני היה דוהה לצעירי הארץ להקל על בנות ישראל לבנות משפחה על ידי תבירה כספית ביטולו ביותר. כי הגורם המכריע יהיה לא הכסף אלא הערך האנושי של העצמאות. הבעיה הזאת כמי־חסת כמובן לכל חוקי המדינה, אך בצורה כר־פתה ובכפלה כלפי צעירים דתיים.

לא הייתי בעלה את הנושא, אילו מדובר היה במקרים בודדים, יוצאי דופן. אך לא כך הדבר. שיטת ה„מפתחות" הפכה להיות אצלנו נורמה, ולא שמענו קולות מחאה של גורמים דתיים או ממלכתיים נגד התופעה.

יש להילחם בכל האמצעים בנוהג ה„מפת־חות". גם העיתונות הכתובה והמשודרת חייבת להירתם ולהשפיע בכיוון. אך בראש ובראשונה, תפקידם של גורמים דתיים להיות הנבחלים ב־פעולה חינוכית חשובה זו. חייבת להישמע בגלוי דעת תורה הנהגה כיון הדש לנשא.

הברק ההיסטורי של פראג היהודית

הגיטו של פראג, העתיק והמשומר ביותר בכל אירופה, הוא כיום „מוזיאון יהודי עירוני", מוזיאון ממשלתי. הוא כולל את בתי הכנסת הבאים: אלטנוי־שול; ביכנ"ס פנקס; ביהכנ"ס של קלי־אוס; ביהכנ"ס הגבוה, ביהכנ"ס מייזל; ביהכנ"ס הישן שכונה אח"כ ביכ"נ דוסני; ביהכנ"ס הספרדי, והידוע כיום כמוזיאון יהודי עירוני; תלמוד תורה וישיבה המהר"ל — היום מוזיאון יהודי ממלכתי.

מאת הרב
אהרן בן־ציון שורין

האתרים העתיקים האחרים של הגיטו הם: בית העלמין היהודי הישן שגילו 700—800 שנה, בית העלמין החדש שגם הוא כבר בן כמה 300—400 שנה; בית הקהילה היהודי של גיטו פראג שנבנה לפני למעלה מארבע מאות שנה, ואשר משמש כיום כבית מרכזיה של הקהילה היהודית הנוכחית, הנמצאת ברחוב מאיזליבה 18, של הגיטו.

הקורא ודאי יודע שהשם מאיזלובה, בא משמו היהודי מייזל. השם המלא היא מרדכי (מארקוס) מייזל (1528—1601) שהיה ראש קהילת פראג לפני למעלה מ־400 שנה. מרדכי מייזל היה עשיר גדול ומוכתר בבירת טובה של נדיבות. סבורים שרכושו הגיע ליותר מליון פלורינים (המטבע בימים ההם). הוא גם היה הבנקאי של קיסר בוהמיה רודולף השני. מרדכי מייזל יחד עם אשתו הראשונה הוא בנו את בית הכנסת מייזל בשנת 1597. וניתר לי קטעם היכר להגיע דגל עם מגן דוד בבית הכנסת.

מרדכי מייזל בנה גם את בית הקהילה וכן את „בית היהודים", הנמצא ליד בניין הקהי־לה. הוא ריצף את הרחובות של הגיטו, וכן בנה בית מדרש כדי להגדיל את בית העלמין השני. מייזל בנה בית הטהרה בבית העלמין. עד היום, השם מייזל מפורסם לשמו בפראג.

לאחר שריפה שפרצה בבית הקהילה, הוא נבנה מחדש בשנת 1754. בעת ההיא גם הלוו על השער הגביה על בניין הקהילה את השעון הגדול והמפואר של פראג, אשר מצלצל בכל שעה ומראה את הזמן לא לפי ספרות לועזיות אלא לפי האותיות בית העברי. המבקרים שלו הבאים את הזמן חגים לא משמאל לימין אלא מימין לשמאל. הנה השעון הזה הוא השעון העתיק, השעון עד היום אטרקציה לתיירים ושום תייר המבקר בפראג לא יחמיץ את הה־זדמנות לצלם את השעון העתיק הזה.

בית כנסת שהוא חלק ממוזיאון

בבוקר יום שלם ערכנו סיורים באתרי הי־הודיות של פראג. התחלנו את הסיור בביקור בביהכנ"ס „אלטנוישול" אשר החזן פירליכט פתח בפנינו את שערי הברזל הכבדים שלו, ואשר מתפללים בו רק בשבתות ובחגים. בימות החול באים לכאן רק תיירים. שכן ביהכנ"ס הזה הוא חלק מ„המוזיאון היהודי העירוני".

כשנכנסנו לבית הכנסת מהרחוב יורדים מדר־גה אחת שכן משטח בית הכנסת נמוך יותר מרצפת הרחוב. העמוד שלפני ארון הקודש עוד נמוך מרצפת בית הכנסת, כנראה מבוסס הכלל על הפסוק שבתהלים: „ממעמקים קראתיך יה"... מספלי בית הכנסת צמודים לקירות הם מהמשבים כשני צידי האולם עד לארון הקודש. בצד ימין של ארון הקודש, ניצב העמוד (השטנדר) של המהר"ל שסוגר לביכים משפ. עד היום אין איש יושב על מקומו של המהר"ל.

בחזית ליד ארון קודש מוצבת כורסה, המכו־נה „כסא של אליהו הנביא", שהשתמשו בה בית מסדר ברית מילה בבית הכנסת. בקיר ליד ימין ברזית סבלאות ובהן תנות תוד־בייית בבית התפילה וקריאת התורה, שיבצ איזנו המהר"ל ו„הנודע ביהודה" (רבי יחזקאל לנדא, נולד באפמא שבגליציה בחייו תפ"ד (1713), ואשר בשנת תקט"ו 1755, נת־מנה לרבה של פראג ושימש בקודש עד שנת תקנ"ג (1793).

הבימה נמצאת באמצע בית הכנסת ומגודרה בסורגי ברזל. מעל הבמה תלוי דגל ארגמן ישן והאירבק עם מגן דוד באמצע ומעליו קסדה שוודית. הדגל הזה ניתן ליהודי פראג ע"י המלך פרדינאנד השלישי בשנת 1648, כביטוי תודה על עזרתם למלך על הגנת העיר פראג, כאשר הותקפה ע"י חיילים שוודים. בחגים ממלכתיים היו יהודי פראג נושאים את הדגל הזה בתהלוכות בגיטו.

בקיר האחורי של הבימה קבועה „טבלת זיכרון" ובה רשומים השמות הבאים: המהר"ל, הנודע ביהודה; התוספות יום טוב (ר' יום טוב ליפמאן הלר); ר' אביגדור קרא, שהיה פייטן, שליח ציבור ורב בפראג ואשר כתב את הסלי־חה, שבה הוא מבכה את יסורי היהודים בעת הפרעות שהיו בפראג בשנת קמ"ט (1389); מ. מייזל הנ"ל, ראש הקהל בפראג בימי המהר"ל הרב ש. יהודה רפפורט (שי"ר), התני של ר' אריה (1840); הרב דוד אופנהיים שהיה רב בפראג משנת תס"ב 1702 ועד תצ"ו 1736 לפני „הנודע ביהודה". האדמו"ר השבות יעקב, הורביץ, פראנץ קאפקא (1883—1924), סופר ידוע וצרך דין: הרב בניבין זיכר והרב ד"ר ריכארד פדר. יהודי פראג על האישים המיוחסים שלהם.

קברים על גבי קברים

כבית הכנסת „אלט נישול" הלכנו לבית העלמין הישן של פראג. אומרים ש־12 אלף מצבות נמצאות שם. בית העלמין אינו גדול ביחוד שכן סבורים שכאן יש קברים על גבי קברים. כן הסתם כיסו שם בית קברות ישן ועליו פתחו קברים חדשים.

המצבה העתיקה ביותר בבית העלמין הישן היא זו של הרב אביגדור קרא הנזכר לעיל. על מצבתו רשום תאריך כ"א אייר בשנת „צד־קה" כלומר שנת קצ"ט לאלף הנוכחי, 25 באפ־ריל 1439. הוא הרביץ תורה ברבים וכן חיבר פירוש על התורה וספרים אחרים. על מצבתו רשום: „האיש המשכיל שיר ידידים, הלומד תורה לרבים ורבים וזכה יחידים, בקי היה בתורה, בכל ספרי החכמה ובספרי הקבלה" (ראה גם אנציקלופדיה לגדולי ישראל).

המצבה השניה המפורסמת ביותר היא זו של המהר"ל רבה הנודע של פראג ויוצר „הי־גולם" מצבתו היא עד היום האטרקציה הגדולה של התיירים יהודים ולא יהודים. לא רק יהודים שמים „פתקאות בקשות" על קבר המ־הר"ל אלא גם לא יהודים — כך סיפר לי החזן ויקטור פיארליכט מביהכ"נ „אלט נוי־שול". החזן גם סיפר שיש גויים השולחים את „פתקאותיהם" לבית הכנסת באמצעות הי־דואר ומבקשים שיניחו אותן על קבר המהר"ל הקדוש.

ראינו שם מאות מצבות, מרביתם שמות לא ידועים. רשמתי איפוא רק את השמות הידו־עים יותר וביניהם: המצבה של ההיסטוריון הדתי המפורסם דוד גאנז, אשר היה גם מת־מטיקאי ואסטרונום. היה תלמידו המובהק של הרמ"א (ר' משה איסרליש) מקראקא. נולד בעיר ליפשטאט (וסטפאלן) גרמניה בשנת ש"א 1541. אח"כ התגורר בפראג ושם חיבר את ספרו ההיסטורי „צמח דוד" (פראג שנ"ב). כתב גם ספרים אחרים. נפטר בפראג; התאריך הי־רשום על מצבתו הוא: ה' באלול שע"ג 1613.

ראינו גם את מצבותיהם של ר' מרדכי מייר זל הנ"ל וכן של ר' דוד אופנהיים, אשר ספ־רייתו המפורסמת נמצאת כיום בספריית בו־דליאן של אוניברסיטת אוקספורד באנגליה.

(נמצאת שם גם מצבתו של המלומד הנודע ר' יוסף שלמה דילמדיגו (1591—1655) שהיה גדול בתורה ובמדעים כלליים כמו מתימטיקה ואסטרונומיה וכן היה בקי בשפות רבות ובי־ניהן יוונית ולאטינית. היה ידוע גם כיוסף שלמה רופא (ראשי תיבות יש"ר). נולד בקנ־דיה שבכרתים. למד אסטרונומיה אצל גליליאו המפורסם. מדעים אחרים למד באוניברסיטת פאדואה שבאיטליה. הרבה לנסוע. בשנת ש"פ, 1620 היה החכם היהודי בקהלה הפורטוגזית באמבורג. בשנת 1629 היה רב באמסטרדאם ואח"כ רופא בפראנקפורט בשנת ת"ח 1648 — התיישב בפראג והתגורר שם עד פטירתו בשנת 1655.

בית הכנסת העתיק ביותר

ליד בית העלמין הישן נמצא „ביהכנ"ס פנ־קס" הישן. משערים שגילו הוא אלף שנים בערך. עד לא מכבר האמינו שבית הכנסת העתיק ביותר בפראג הוא ה„אלט נוישול". באחרונה, אומרים, הוכח שכתר העתיקות של בתי הכנסת בפראג מגיע ל„בית הכנסת פנ־קס". על קירותיו של בית כנסת זה רשומים שמות של 77,297 יהודים קדושים של צ'כוסלו־בקיה, שנספו במחנות הריכוז של הנאצים. בימים אלה משפצים את בית הכנסת.

מבית הכנסת פנקס נכנסנו מייד לבית הכנסת קלאוס הסמוך לו. ביהכנ"ס קלאוס הנמצא ברחוב יהמובסקה, הוא הגדול מבתי הכנסת שרידו בגיטו. הוא נבנה בסוף המאה ה־16 ע"י הי־מהר"ל המפורסם. ביהכנ"ס קלאוס כמוזכר הוא מוזיאון גם הוא, ובו מוצגת תערוכה הכבונה „אסור לשכוח את פשעי הנאצים". התערוכה הזאת מכילה סרטים, צילומים ומסמכים שונים, המנציחים את פשעי הנאצים והגרמנים בצ'כי־סלובקיה. זהו בעצם בית הכנסת שהתליין הי־נאצי היידריך הסכים, לפי הצעתו של החוקר היהודי ק' סטיין להפוך אותו למוזיאון שבו ייאספו כל האוצרות היהודיים של פראג ושל כל צ'כוסלובקיה, כ„זכר לחורבן" של היהדות האירופית, או כפי שתכננו הנאצים להפוך את העיר פראג ל„מוזיאון של גזע נכחד", כפי שהזכרתי כבר ברשימתי הקודמת מה־18 בי אוקטובר.

תערוכה שהכינה יד מאומנת

בביהכנ"ס קלאוס נאספו ספרים שונים. ספרי תורה, כשלים, כתבי יד שונים וכן פריטים קודשים אחרים שהנאצים שדדו ב־168 בתי כנסת שהחריבו בבוהמיה, מוראויה וסלובקיה. אצני להזכיר מה שראיתי בביהכנ"ס קלאוס ומה שרשמתי בפנקסי: ראיתי מחזור ישן, כתב יד מהמאה ה־13, היה פתוח בעמוד „שוכן עד מרום" ועל העמוד השני „מלך אמון מאמרך, מרוחק מיצבר, כפיוטי שחרית של יום שני של ראש השנה. ועוד מחזור בכתב יד מהמאה ה־13 שהיה פתוח בעמוד שבו תפילת אבינו מלכנו.

היה שם גם כתב יד של תשובות המהר"ם (מאיר בן ברוך) מרוטנבורג 1215—1293. הי־תשובות היו הועתק משנת 1914. עוד ראיתי כתב יד של חומש, הועתק משנת 1530. שהיה פתוח בעמוד שבו פרשת „ואלה שמות בני יש־ראל" ובצד היה פירוש רש"י בכתב רש"י.

במוזי הוצגו שם ארבעה ספרים מודפסים של המהר"ל; ספר שלם של „דרשת שבת תשו־בה" של המהר"ל (1583) שנשא בבית הכנסת „אלט נישול". ועוד ספר על „דרשת שבת הגדול" שלו משנת 1589. וכן ספר דרוש של המהר"ל 1593, וספר „גור אריה יהודה" (1578).

עוד הוצג שם ספר האסטרונומיה של המלומד הנזכר ר' יוסף שלמה דלמדיגו, דפוס אמסטר־דאם 1628. מעל לארון הקודש שעדנו ים בביהכנ"ס קלאוס, נמצאת כתובת נדבת הקצין שמואל אופנהיים שנת תנ"ו 1696. והפרוכת של ארון הקודש נרקמה כתובת של הגאון ר' דוד אופנהיים ורעייתו גנענדיל בת הקצין ר' ליפמן כ"ץ.

עוד מצויות שם המצבותיהם של ר' אליעזר פלקלס (1754—1826) שהיה דיין בפראג ו־מחברו של הספר המפורסם „תשובה מאהבה"; ושל הרב שלמה יהודה רפפורט (שי"ר) התמ־של בעל „קצות החושן", רב בפראג; ומשכיל מפורסם, מהיוצרים החשובים של „חכמת יש־ראל" המודרנית. קונטרס שלו שחיברו בהיותו 21 שנה בלבד, מודפס ב„קצות החושן".

אפשר להבחין שיד מיומנת הכינה את התע־רוכה המוזיאונית הזו בבית הכנסת קלאוס.

החלום המר והמציאות המרה

גלויות מלונדון

*

מאת מנחם מיכלסון

הסיפור הבא הופיע בימים אלה, ב„ג'ואיש כרוניקל", העיתון היהודי היוצא לאור במנצ'סטר. להיכה, ולסכנת אחראי העיתון האנגלי, אני אחראי רק לתרגום.

וזה המעשה:

רות גרינברג, לשעבר ליבוביץ', חברת קיבוץ ליד טבריה, מצפה ללדת בקרוב את תינוקה הי־ראשון. ביום חמישי בבוקר היא חלמה שאביה, הרבן, שסבל ממחלת־לב בשנים האחרונות, איבד את הכרתו הפסר.

ובמנצ'סטר, באותו יום חמישי, בשעה 5 בי בוקר, השיב הרבן את נשמתו לבוראו.

אמה של רות, אנה ליבוביץ', לא רצתה אם לספר לבת על מות אביה מחשש שמא הזעזוע יזיק להריון.

האם ביקשה את עצת רבי איבן וייצמן. הרבי הבין היטב את המבוכה, שכן זה עבד בוסמך בצוות המ מה של בית־הכנסת „הולי לאו" מאז 1965.

במוצאי שבת, ביום הראשון של ה„שבעה", ... ביום השישי בערב, אבי רבי וייצמן, כי ביודעי עד כמה אהב מר ליבוביץ' המנוח את בית הכנסת והיה קרוב לקדוש־ברוך־הוא, הרי היא בטוח לענות, ביודעים, יש לו „גישה ישי־רה" לקב"ה והבעיה תיפתר.

באותו רגע ממש צלצל הטלפון. על הקו היתה הבת, רות, בישראל, שהתקשרה בעקבות חלומה הבבעית, וחקרה לשלום אביה!

רבי וייצמן נטל את שפופרת הטלפון. הוא ספר לה את הבשורה הרעה והעסיק וסיפר על דבריו, שנאמרו בדיוק ברגע שבו טלפנה.

רות היתה המימה.

עד כאן דעון הידיעה שלא נדע מצרות.

*

עולה חדשה פרטית

סמינר צליה מיוחד נערך באחרונה בלונדון והשתתפו בו חניכי תנועת הנוער „צוראי". כ־80 חניכים, בגילאי 13—18, נטלו חלק בסמינר, ובי־מהלכו שמעו הרצאות, השתתפו בויכוחים, שיחקו במשחקי הדמיה (סימולציה), התחלקו לקבוצות דיון בסדנאות־ציון.

באותה הזמנה הם נפרדו משליח התנועה מי־ישראל, מאיר סרק, שסיים תקופת שליחות בת שנתיים וחצי.

עדיין לא כל־כך ברור כמה חניכים מ„צוראי" יעלו ארצה בעקבות הסמינר. גם מאיר סרק אינו יודע ולכן, מה שבטוח בכוח — הוא, רעייתו ובנם שבים לארץ עם עולה פרטית: הבת הפעור־כה יהודית, בת החודשיים, שנולדה בלונדון...

*

כלב מי שרץ לכביש

כאן, בלונדון, ובמיוחד בפרברי המגורים, הי־כיראה הוא אחיד: לכל כלב קשר אנגלי, ואם תרצו — האנגלי הוא ידידו הנאמן של הכלב, ואין זו מליצה בעלמא.

הנה סיפור מהחיים: בנו של אחד השליחים הישראליים קיבל יום אחד במתנה אנגלי תובעת הביתה כלב קטן. הכלבלב לכד להכיר את אורחות הבית, התחבב על הישראלים, אך עוד טרם שהי־גיע בלימודיו לפרק הכביש ולסכנות הטמונות בו, הוא יצא לשוטט בסביבות הבית, ירד לי כביש, — ומכונית פגעה בו קלות.

טלפן הישראלי מיד לווטרינאר, כדי לדעת מה עושים עם כלב פצוע.

התשובה הגיעה כעבור עשר דקות. סמוך לבית נשמעה יללת סירנה. אמבולנס מיוחד עצר, ומי־תוכו זינקו שני רופאים וחובש. הללו טיפלו בכלב בידיים רחומות, הזריקו לו זריקת הרגעה והרי־גיעו בהזדמנות זו גם את בעל הכלב, באמרם שהפציעה אינה חמורה במיוחד.

לאחר מכן הפליגו לדרכם לא לפני שמסרו, כי הם ימשיכו לעקוב אחרי מצבו של הכלב עד אשר ישוב לאיתנו.

*

איך להגיד „לא" בכמה משפטים

גם כאן, בלונדון, יש בתי־כנסת ובתי־ספר ציוניים יותר, ציוניים פחות, אנטי־ציוניים מהונים, אנטי־ציוניים קיצוניים ועוד כל שני גוני ביניים. אבל, שלא כמו בארץ — כאן אין אומרים דברים במפורש. כאן נותנים לך להבין לבד.

הנה, לפני כמה זמן הוכן ביקורה בלונדון של אישיות ממלכתית ישראלית ידועה. לאישיות־המעלה, שהיתה ידועה היטב בארץ, זומנו עשרות פגישות עם אישים יהודיים וביקורים במוסדות יהודיים.

מנהל בית־ספר אחד, שנתבקש לארח את המבקר, התחמק מתשובה ישירה. וברור היה גם מדוע. שכן, בית־הספר אותו הוא מנהל אינו מוגדר כ„ציוני". אמנם, חלק מתלמידיו משתתף בפעילות „בני־עקיבא", אבל הקו הי־כללי של בית־הספר אינו ציוני פרו־ידע־מה.

השיחה עם מנהל בית־הספר התנהלה בע"ך כך:

— אדוני המנהל, האורח מישראל היה שמח לוא הוזמן לבית־ספרך.

המנהל: מתי הוא מעיין לבוא?

— ביום שני.

המנהל: לא טוב, יש בחינות באותו יום.

— יום שלישי?

המנהל: רגע, נראה... או, לא, לרוע המזל ייערך באותו יום ביקור של המפקח על בתי־הספר.

— יום רביעי?

—„מצטער, לא טוב, כי אני חייב להיות מחוץ לעיר".

— יום חמישי?

המנהל: „הו, מה הבל! יש לנו יום עיון".

— מה בדבר חודש ינואר, בכל יום שתבחר?

המנהל: „אני באמת מצטער, התקופה לא נוחה..."

*

והרי תחזית מזג־האוויר

כפעם בפעם הייתי תמה: מדוע האנגלים מק־דישים כל כך הרבה זמן ותשומת־לב ודיבו־רים, וויכוחים ומה לא בנושא הנצחי — מזג־האוויר.

לפני ימים אחדים קיבלתי תשובה חד־משמע־ית לתמיהתי.

הבוקר החל בשלג. פתיתי־שלג ירדו ללא הפוגה. התעטפתי ברוח, נחתו ברבות של האד־מה. כיסו בפלומה לבנה את צמרות העצים, את גדרות־העץ. את המדרכות ואת הכבישים.

בשעה 10 בבוקר פסק השלג. ואז החל הגשם לרדת. הקור חדר לעצמות. כפפות, צעיף, מעיל, כובע־צמר — לשווא. הקור הצליח לחדור, מי שלא היה לו מה לעשות בחוץ — לא עשה.

בשעה 11 ורבע פסק גם הגשם. ואז החלה הרוח. רוח עזה. עץ האגס הענק שבחצר הבית חושב להישבר מעוצמת הרוח, שהיכתה בו ללא רחם.

מה שלא היה מחובר לקרקע — עף. ניירות, קופסאות, בקבוקים. זו לא היתה סופת הוריקן; זו היתה רק רוח, אבל איזו רוח!

חצי שעה, אולי פחות, אחרי המהומה הזו, ברגע הכל. שקט שאחרי הסערה. הצצתי החוצה מבעד לחלון, די בחשש, כי מי יודע מה צפוי כאן.

ולא האמנתי למראה עיני.

השמים היו כחולים וזכים, שמש מפוזת האיר הכל. כאילו לא היה שלג, כאילו לא היה גשם, כאילו לא נשבה הרוח, כאילו היתה רק שמש.

פלא שהאנגלים מדברים כל הזמן על מזג־האוויר?

ב"ה, יום ו' כ"ח שבט תשמ"ו
(7.2.86)

בעריכת מלכה שכטר

גליון מס'
217

שלום ילדים!

מתחזקות השמועות האומרות שאנטולי שצ'רנסקי, היהודי הכלוא קרוב לעשר שנים ברוסיה, עומד להשתחרר בקרוב, לא סתם להשתחרר — אלא להיות מוחלף במרגלים רוסיים שנתפסו בארצות-הברית. זאת, במסגרת מבצע של „חילופי מרגלים" בין מזרח ומערב. כלומר, תמורת מרגלים רוסיים שנתפסו בריגול בארצות הברית ישוחרר „המרגל" היהודי אנטולי שצ'רנסקי. מובן, שאין כל אמת באשמה זאת. כדאי להזכיר, ששצ'רנסקי התפרסם לפני למעלה מעשר שנים בפעילותו הציבורית ובמלחמתו האמיצה למען זכותם של היהודים בברית-המועצות לחיות ולהתנהג על פי מצוות דתם ולאומיותם. הוא נרדף על כך רבות, פוטר מעבודתו וכשביקש היתר לעלות לארץ-ישראל — נשפט לשלוש עשרה שנות מאסר.

עוד אומרות השמועות, שברית-המועצות דורשת גם סכום של שני מיליון דולר(!) כופר נפשו של שצ'רנסקי, כתנאי לשחרורו. המרגלים האחרים המוחלפים בעסקה זו, פטורים מתשלום כופר-נפש. השמועות אומרות גם, שקהילות היהודים במערב כבר עוסקות באיסוף הסכום הענקי הזה, הדרוש לפדיון נפשו של אנטולי שצ'רנסקי.

אכן, יודעים הרוסים היטב מה מוכן עמנו לעשות כדי לקיים מצות פדיון-שבויים ומה ה„רווח" שניתן להפיק מכל אסיר ציון המוחזק בידיהם.

כאשר כל הסיוט יהיה מאחוריו ושצ'רנסקי יגיע ארצה, בעזרת השם, ימצא כאן את רעייתו האמיצה אביטל שנאלצה להיפרד מבעלה למחרת יום נישואיהם ולעזוב את רוסיה. עמידתם האיתנה של הזוג שצ'רנסקי בתלאות הרבות שעברו עליהם, הוא במאסר ובגלות והיא — בבדידותה הארוכה, במאמציה הרבים לשחרורו ובאמונתה החזקה — עמידה זאת משמשת מופת ומקור גאווה ליהודים בכל העולם ובמיוחד ליהודי ברית-המועצות.

מי יתן ויזכו שניהם לבנות בית יהודי נאמן בישראל ולראות את חבריהם הרבים באים בעקבותיהם.

שלכם בברכה
מלכה

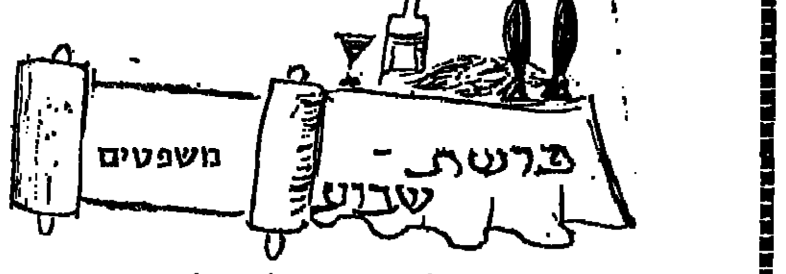

ונקרב...אל האלוקים אם לא שלח ידו

הרי הוא נעשה עבד רק אחרי הקניה ומדוע מכנהו הכתוב כבר עתה „עבד"? — לרמז לקונה, שידע שהוא קונה מישהו שהוא כבר עבד לאדון אחר, לאדון העולם. (ע"פ אלשיך)

כי תקנה עבד עברי...

במלאכת רעהו... — במה יכול אדם מישראל להיות מקורב אל האלוקים? — אם לא שלח ידו במלאכת רעהו, אם לא עשה עוול לאיש. (מפי גדולים)

אם כסף תלווה את העני עמך...

חייב אתה במצוות צדקה וגמילות חסדים אפילו „את העני עמך", כשהעניות היא אתך, בביתך, אפילו בשעה שאתה בעצמך עני ואביון. (אדמו"ר מקוז'ניץ)

„מדבר שקר תרחק"

אחיו של הגאון מווילנא רבי זלמלי, נכנס פעם עם עוד רב אחד לבקר אצל ידידו. כאשר נפתחה הדלת לפני האורחים ראו שהנה הוא יושב וסועד את לבו. הפציר בם הידיד שיצטרפו אליו לסעודתו ויאכלו אתו. רבי זלמלי ידע שהוא עני ושסעודה זו שהוא אוכל — אינה מספקת לבעליה (אין בה כדי להשביעו). — התחמק מן ההזמנה בתירוץ שהרופא הזהיר שלא יאכל מאכלים אלה.

כשיצאו מביתו של הידיד שאל אותו הרב שלוהו אם נכון הדבר שהוא חולה?

— לא — ענה לו רבי זלמלי.

— אם כך — שאל אותו הרב בתמהון — אתה, שנזהר אתה כל כך מדבר שקר, איך הוצאת דבר שקר מפיך?

— הרמב"ם היה רופא — השיב לו רבי זלמלי — והוא כותב שאסור ליהנות מסעודה שאינה מספקת לבעליה...

(ע"פ גדולי ישראל)

משלי עמים וספוריהם
מלוקטים ע"י ד"ר נ.ד. סרבר

כוחות נפרדים

עגלה מלאת מזון שקעה יום אחד בבוץ. ניסו שלושה לחלץ אותה משם: הברבור, זאב-המים ו...הסרטן. אך אהה! אף אחד מהם לא הצליח להעלותה ליבשה וליהנות ממעדני מזונה. וכל כך למה?

כי הברבור שצלל עמוק למים, משך את העגלה במעופו גבוה לשמי מרום.

זאב־המים — סתם כישכש בסנפיריים.

והסרטן — משך את העגלה... אחורנית.

משכו משכו ומשכו ואת העגלה מן הבוץ לא הוציאו.

כי מה יועילו הכוונות הטובות אם מנוגדים הכיוונים?

עפר / מאת מידה הראל

עֹפֶר יֶלֶד מְלַבֵּב
מַמְתַּקִּים מְאֹד אוֹהֵב,
כָּל מִינֵי מַעֲדַנִּים:
וַפְלִים, סֻכָּרִיּוֹת, בָּטְנִים,
שֶׁבְּקִצּוּר וְלָעִנְיָן
בְּשִׁנָּיו, טוֹחֵן אוֹתָם.

כָּל הַלַּיְלָה הוּא בָּכָה,
לֹא עָזְרָה כָּל הַבְטָחָה,
וּבַבֹּקֶר חַת וּשְׁתַּיִם
רָצוּ אֶל רוֹפֵא שִׁנַּיִם.
הָרוֹפֵא הוֹשִׁיט רַק יָד
וּמָצָא הַחוֹר מִיָּד!

פַּעַם בַּחֲצוֹת הַלֵּיל
הִתְעוֹרֵר הוּא מְיַלֵּל:
„אִמָּא, אַבָּא, אוֹי וַאֲבוֹי,
הַשִּׁנַּיִם כּוֹאֲבוֹת!
אוֹי, הָחִישׁוּ לִי עֶזְרָה,
כָּל הַפֶּה כּוֹאֵב נוֹרָא!"

בַּמַּקְדֵּחַ קְצָת קָדַח,
רִפּוּאָה מָרַח, רָקַח,
אֶת הַחוֹר סָתַם חִישׁ קַל,
עֹפֶר לֹא הִרְגִּישׁ בּוֹ כְּלָל.
וְעַכְשָׁו גַּם הוּא מַסְכִּים
לֹא לִלְעֹס שׁוּב מַמְתַּקִּים!

הרב לנדאו זצ"ל
נפטר רבה הראשי של בני-ברק

אלפי אנשים, תושבי בני-ברק ומקומות אחרים בארץ התפללו ואמרו תהילים בשבוע האחרון לשלומו של הצדיק, הרב לנדאו, רבה הראשי של העיר, בליל יום רביעי החזיר הרב את נשמתו לבוראו.

הרב, שהיה חסיד חב"ד צדיק וגדול בתורה, אב בית-הדין, הרבנים בעיר, שימש ברבנות בבני-ברק כחמישים שנה. היה מוסר הנערץ ע"י כל חוגי האוכלוסיה בעיר וקיים קשרים הדוקים עם חשובי הרבנים בעולם.

נודע ומקובל על כולם, לא חשו איש לחמורות את פיו. השכין שלום בין איש לרעהו והיה מעורב בכל ענייני העיר, אף קציני המשטרה שהיו ממונים על העיר נהגו להתייעץ עמו.

עם פטירתו איבדה העיר בני-ברק מאור גדול בתורה.

עץ האורן

דמעות של שמחה זלגו מעיני. היה זה בטיול השנתי. אנו, תלמידי... בני שבע-עשרה, טיילנו בחורשה כדי לם משקיפים להנאתם ורק אני שקוע בזכרונות עמוקים.

היה זה לפני תשע שנים... זוכר אני כיצד טיילנו באותה החורשה ונדיבנו שתילים רכים והבטחנו למוראה. זוכר גם כיצד שתלתי את שתילי. אגלי זעה מבצבצים על מצחי וכולי רטוב מתרגשת. עתה, אומר אני לעצמי שורה היה המאמץ, למוראה עץ האורן הגבוה, החוסן שלמולי. כאן בדיוק הוא היה השתיל. בשורה השמינית בלוח השישי. דעתי? תמיד אזכור את עץ האורן שלי!

מאת:
מרים בורנסקי
כיתה ה', בית ספר "..."
בני-ברק

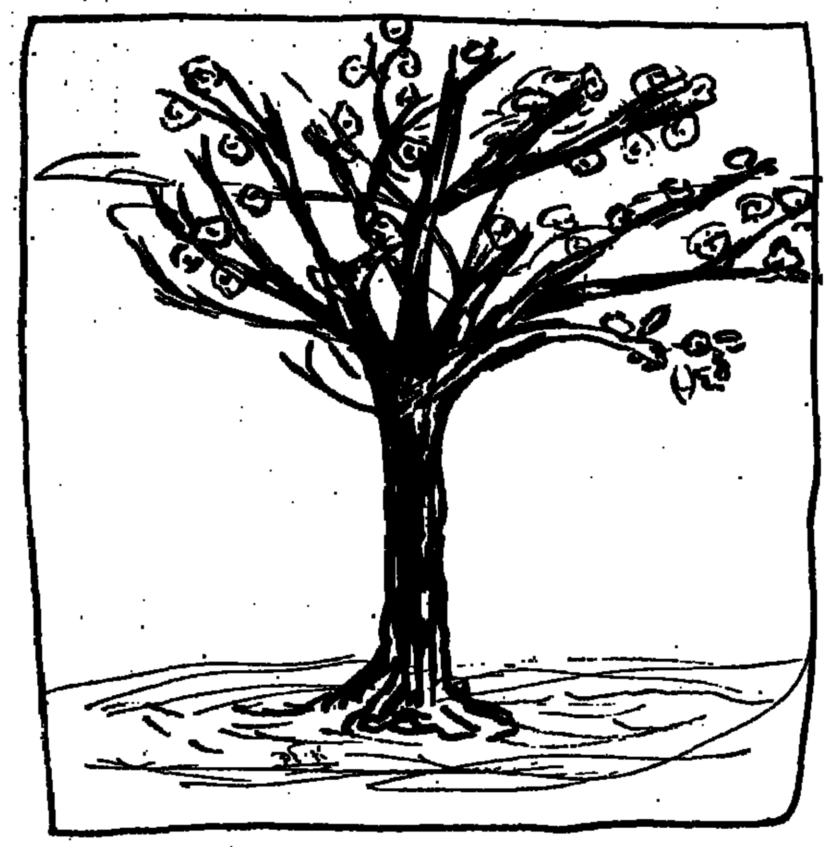

שפן הסלעים ו...ארץ ספרד

שפן-הסלעים, אותה חיה קטנה וחביבה המצויה בשמורות הטבע בעין-גדי ובמקומות אחרים בארץ — אבות אבותיו היו לא הארנבת ולא הארנבון אלא הדובא — הפילים! כן כן, כך קבעו מדענים שחקרו ובדקו את מבנה שיניו, עצמותיו והכמות גוף ואחרות של שפן-הסלעים.

פרט מעניין נוסף הוא הנוגע לשפן-הסלעים ולקשר שבינו לבין ספרד. תשאלו: מה לשפן-הסלעים ולספרד? לכאורה — לא כלום. ובכל זאת יש קשר, כי הוא שהעניק לארץ זו את שמה הלועזי „אספניה". הדבר שהיה כך היה:

לפני אלפי שנים, כשראשוני הפניקים הגיעו לחופי חצי-האי האיברי, מצאו בו שפני-פרא לאלפים — חיה שלא הכירוה לפני כן.

„איזו חיה מוזרה" — השתוממו הפניקים וכינו אותה בשמו של בעל החיים שהיה מוכר להם היטב במולדתם — „שפן". ולחצי האי שזה עתה גילו קראו „אי-שפן". שם, שבצורתו המשובשת קיבל את צורת השפה הדרומית והפך מ„אי-שפן" ל„אספניה".

(מתוך „משוש" שבט תשמ"ו)

הזוזים המצילים
סיפור מאת יצחק בון

התן יצא ממאורתו, שאף רוח. קרירה היא הרוח אחר יום שרב, חשב. האנשים משחרים לטרפם בלחט השמש, משום כך דעתם טרופה עליהם, מתרוצצים הם ואינם רואים מה בימינם ומה בשמאלם.

— עצור! מה הבהלה, רעי?
— טוב שפגשתיך, טובים השניים מן האחד.
— מניין ולאן?
— מאפרוח אל תרנגולת.
— האם כבר בא חלולה אפרוח אל פיך?
— ודאי, שורח אני. שני כלבים דלקו אחרי ולא השיגוני.
— ואת התרנגולת השגת?
— יכולתי להשיג הרבה, רק הכלבים הללו.

— הרהרתי בזה עד שבאת. האנשים מטורפים הם. אלמלא הכלבים העבדים הבוגדים, היינו עושים בלולים כבתוך שלנו.

— צדקת, פגשתי שני שומרים, פסיעות אחדות בינו לביניהם. לא ראו ולא הרגישו. לו היו תרנגולות בידיהם, הייתי חוטף בלא מורא.

— אתה כבר אכלת, ואני רעב. צריך לטרוף משהו. — אפרוח קטן אכלתי, אין בו כדי שבעה.

— היכן מצאת אותו? — מחוץ לגדר היה. — מציאה טרפה.

נלך ביחד? — אתה שואל? ואני מחכה לך מכבר. חושה, אין זמן, הנה גם תן השכנים מגיע.

— להיכן, אל הכלבים שרדפו אחריך? —

— חללו, צמר זמה, לא עת ויכוחים, בואו אחרי! קרא להם.

— להיכן? — שאלו השנים.

— גליתי מקום סודי. פרדס מלא כל טוב. תרנגולות, ברווזים, הודיים, גדולים וקטנים, מכל המינים ומכל הצבעים. הלולים פתוחים והעופות חפשיים. ישנים מקצתם בפנים ומקצתם בחוץ.

אל תהיו מוגי לב! בואו אחרי!

הלכו השלושה. בדרך הצטרפו אליהם עוד שנים והיו לחמישה תנים אמיצים. הגיעו אל „גן העדן" המדומה, בעלי-כנף אין מספר, בור שומן. כלבים הרצו לשון. התנים האמיצים עמדו וזממו מזימה. אחד נשאר, יילל וברח. הכלבים נתפתו ורדפו אחריו. על יד הגדר נעצרו. ארבעה תנים חיפשו פרצה בגדר ולא מצאו. התחילו לחפור מתחת לגדר, ונתקלו ברשת הטמונה באדמה. ולא אמרו נואש. רצו סבוב והנה ...הכלבים צרים לאחור. לחיכן הכלבים הגיעו לשער. זחלו מתחתיו. יצאו ורדפו אחר התן המיילל.

זינקו הארבעה ועטו אל השער, חלפו תחתיו והם בפנים. האח, מה טוב! קפוץ וטרוף! ופתאום...גע...גע ...גע... להקת אווזים יצאה מאחורי חלול, עוד לא היה כזאת. מעולם לא עמד בעל כנף בפני התנים האמיצים. התנים עמדו ולטשו את עיניהם, עינו טרף. התעיזו? האווזים העיזו. לא נבהלו ולא נרתעו! ישר מולם, פורשי כנפיים, שולחי מקור, מרעישים ומדהימים. בעיני התנים היו כענקים שעלו מן האדמה, פנו לאחור ונסו. האווזים חזרו למלונתם והתנים עמדו הרחק מנגד ויללו וואו... אוי לאותה בושה, וי לאותה כלימה. יראים היו לגשת אל הלולים, בושים לחזור אל מאורותיהם. שמעו הכלבים את קולם, הפנו אליהם את פניהם. נשאו התנים את רגליהם וברחו על נפשם.

ברוכים הבאים!

אלו מרינו-בורולה מניו-זילנד הגיעו לפני כחודשיים למחלקה לצאן במרכז וולקני בבית-דגן. מרינו-בורולה הוא גזע המצטיין בחלוגת גבוהה. — בתמונה: איל מרינו-בורולה (מלפנים) לעומת איל מהגזע הישראלי „אסף" (מאחור).

هكذا من الاصل

صكذا عن الاصل

בחוג המשפחה

בעריכת נעמי גוטקינד

משבוע אופנה לימי קניינים

ההחלטה של מכון היצוא לכנות את שלושת הימים בפברואר (18—20) אליהם מוזמנים קניני בגדים מחו"ל בשם "ימי קניינים" במקום "שבוע אופנה" היא החלטה נבונה. לא רק משום שמזמן לא משתרע כבר האירוע הזה על פני שבוע שלם.

לא רק בשם, החליטו השנה על צעדים של צנע, אלא גם בהשקעה הכספית. במקום תצוגת אופנה מפוארה רבת משתתפים, המתקיימת בשעות הערב — מסתפקים בתצוגת בוקר עיסקית צנועה, ובמקום השקעה של עשרות רבות של אלפי דולרים — מסתפקים בעשרים אלף דולר, שמחצית מהם משלמים ארבעים היצואנים הישראלים המשתתפים באירוע.

אנשי מכון היצוא מקיימים לראות ב־18 בפברואר במלון הילטון בת"א לא פחות ממאה קניינים שהוזמנו על פי רשימה סלקטיבית, רוב הקניינים הללו — מאירופה.

לשוק האמריקאי, שהוזה ל־רכבם הסחר החדש, קורץ במיוחד ליצרני הבגדים שלנו — עורך מכון היצוא מה שמכונה "אירועי כולו ישראליים". "אירוע כולו" מתוכנן גם באוגוסט השנה בלונדון וכרגיל, תצוגת האופנה הישראלית בירידי דיסלדורף ופרנקפורט באוגוסט ובספטמבר 86', בינואר פברואר ומרץ 87'.

מה מצליחים היצרנים הישראלים למכור במיוחד? בדרך כלל בגדי ספורטיבי מתוחכמים, אפודות בז'קארד עם דגמים מעניינים, אימוניות והליפות סריג לצעירים.

דוגמאות אופייניות לסוג הבגד הזה — בתצלומים המצורפים, כאלה הן למשל הדוגמאות האצטקית והדוגמת "הפלר דה ליס" על שתי האפודות הפתוחות מלפנים של "טופר". שימו לב לעניבות העשויות מעור שעוטרות צמד הדוגמניות. דוגמא אחרת של "לודגיה דיינאמיק" רואים אפודה מפוטר עם מוטיבים מזרחיים בירוק ושחור ולידה — הדוגמנית במשקפי שמש כהים וכיסוי ראש המציגה אפודה ארוכה של הוניגמן.

הבנות של השרות הלאומי - במשטרת שדה התעופה

מאת אסתר וסרלאוף

ענת עוזי, תיכונית, שחורת עינים, ארוכת שיער, לבושה בבגדים הצנועים והארוכים של תלמידה אופיינית בתיכון הדתי המכונה "נוה שרה הרצוג" בבני ברק. התיכון של "אמונה" — היא לא בדיוק טיפוס של שוטרת, אבל מי שמזדמן בימים אלה לשדה התעופה בן־גוריון בלוד עשוי לפגוש אותה ביוניפורם בחדר הכניסה של תחנת המשטרה, כשהיא מחלקת הסברים לאורחים הרבים לקבל פני אורחים מחו"ל. לפעמים אפילו כשהפוכה סביבה בהקלת אחד הנוסעים החשוד בעבירה.

מה עושה ענת במשטרת שדה התעופה

ענת עוזי מייצגת גל חדש בשרות הלאומי — לא עוד רק בנות בבתי חולים או בבתי ספר, אלא בנות במשטרה.

הסיוע של השרות הלאומי בעבודות המשטרה בעיקר: של משטרת ישראל נמשך זה כשנה, ואם לסמוך על דברי ההערכה החמים של עודית מקובר, אחת המפקחות על השירות הלאומי, הנסיון הזה נחל הצלחה רבה.

על ענת חברותיה, בוגרות "נוה שרה הרצוג" מדעש, אומרת מקובר, דברים שהגיעו אל אוזנה של יהודית גליק העובדת הסוציאלית בבית הספר ושימחה מאוד, כי עברו הכנה העבודה לקראת צאתן לשירות.

עבודה, מעבדה נמל התעופה מגוונת, בידה, יהל באירגון עקבים ממלכתיים למשרהית הראשי ממשלות זרות וכלה בתפיסת עבריינים המנסים להסתנן ההרצה ולעקוף את צו המניעה שהוצא לגביהם.

היה של בת השרות הלאומי בעלת — הוקים מהודת סינגתיים.

ענת עוזי, למשל, הוצבה באגף המיבצעים של המשטרה, אגף המולש על כל פעולות השדה. בעזרת מערכת קשר גדולה ומשוכללת מתופים ממנו את השוטרים שבשטח.

כששוטר או חבלן רוצה לבצע פעולה כגון טיפול בחפץ חשוד, הוא צריך להודיע ולקבל את האישור במקשר הקשר מחדרת המבצעים. ומי שנמצאת אז על הקו היא ענת.

"לעיתים אני נמצאת ליד המכשירים" סיפרה לנו — "ולעיתים עוסקת בעבודת נייר. תיוק תיקים והדפסה במכונת הכתיבה.

לרגע לא משעמם במשרד. מכשירי הקשר אינם פוסקים מלהעביר דיווחים משוטרים על הנעשה בשטח — ואני שומעת ומתעניינת".

ענת סיימה את "נוה שרה הרצוג" במגמת שיפוט בגין בשילוב עם תעודת בגרות. מאחר שלמדה שיפוט, פונים אליה אנשי תחנת המשטרה שבשדה מדי פעם ומבקשים שתשפוט, לא סוג השיפוט שהיא למדה (שרטוט־בגין) אלא לזוג שיפוט בוקשים. מסתבר שהידע המוקדם שרכשה במסגרת ביה"ס עוזרים לה גם בתחום זה.

שעות עבודתן של ענת ושאר הבנות השירות איתה משתרעות על פני היום כולו. לכאורה נראות שעות העבודה רבות, אך הן חולפות כה מהר עד שלעיתים הימים נראים קצרים למדי וענת מצטערת שעליה לעזוב "כבר" את המשרד.

אנשי הצוות במשטרה מתייחסים לבנות השירות הלאומי בצורה יפה, מכבדים ומעריכים אותן — על עבודתן.

האגודה להתנדבות בעם — ימשה עבור הבנות דירות בת ארבעה חדרים בעיר לוד הן מתגוררות שמונה בנות יחד בתנאים נוחים.

האם יש בעיות חברתיות. שאלנו. האם שוטרים מנסים להתקשר עם בנות השירות? לא — עונה ענת בפסקנות — אנו זוכות להערכה ולעיתים אפילו להערצה ועם זאת יודעות "לתפוס מרחק". בהתנהגותנו אנחנו מפגינות מהרגע הראשון שבנות השירות הלאומי הן מן הדוגמ לכבוד אותן בפני כל רוח מצויה.

מה חדש? / פרווה על כל דבר

תותים גדולים, אדומים על שטיח פרווה אפור לחדר ילדים, ווסט מיניאטורי שאת השטח של כל חזיתו תופס ארנב גדול ארוך אוזניים, כרית עם אפליקציה של קליפת ביצה התפורה כמו כיס (בתוכה אפרוח פרווה צהוב שאפשר להוציא ולשחק עמו. מופיעים רכות מפרווה, בעלות שוליה רכה ופנים סרוג לילדים רכים בשנים. כרית עם כיס ובתוכו בובה. מעילי פרווה סינטטית בצבעים של גלידה (וורוד, כחול עז וצהוב) —אלה רק אחדים מן המוצרים המקסימים שמשווקת תשלובת מפעלי כרמל תחת השם "אסקימוסיי".

הבלייזרים, האפודות, הווסטים, חלוקי הבית לילדים, המגפונים — כולם מצטיינים באלמנט המשחקי שלהם ובזה קיסמם. אפליקציות של פילונים, ובעלי חיים בשלל צבעים שלא מונעים את כביסת הבגדים במתכונת כביסה שכן הכל עשוי מחוטי סינטטי.

כריות המצינות אפליקציה של עפרון או פרה עולות 8.6 שקל חדש. מעיל לפעוט עם בטנה וכובע — 49 שקל חדש, אפודה עם אפליקציה — 27.1 שקל חדש.

חידוש אחר המופיע החורף נקרא "חלומית" — מדובר בשמיכה דו־שיכבתית הסרוגה כך שבין שתי שכבותיה נוצרת "מלכודת אוויר" המכפילה את כושר החימום שלה. אנשי כרמל טוענים שלמרות ששמיכה זו שוקלת רק קילו וחצי עד מקסימום שני קילוגרמים היא מחממת לא פחות מהפוך הקלאסי שמשקלו כפול ומחירו משולש. שמיכה בודדת בגודל של 1.45×2.00 מ' עולה 95 ש"ח ושמיכה זוגית 190 ש"ח. יש שמיכות בגוון חלק ויש משובצות כמו בתצלום המצורף.

מה נצפה מה צפר

ברדיו ✱ בטלוויזיה

בעריכת: שולה מוסטיק

ברדיו

✱ „קבלת שבת" — פרשת „משפטים" — בעריכת בתיה הן (א') שישי, 15.00 — המשתתפים: באר אטליה, אורחים: (1) איתבר ורד הפעול ידבר על ישוב חוק לשון הרע. (2) הרב פנחס פרושניק ידבר על שכינה. הפרשן: ר' פנחס פרוס בעל „משבה־האפוד".

✱ „מהזה מבהלא" (ב') מוצ"ש, 22.10 — „צאל יעגין" — בסיס בהבהה". הפעם מהתהדות הרב צבי קלבהיים. הרב יצאל שפרן הריפאה ... לבאצים בציבור ... שבת ישראל, מילת, רפאה ואקציאלית. אירח באולפן: מסורב העליה שעלה בימים אלה לישראל הרב אבאב, העידך ביהוה הן.

✱ „מחשבת ישראל" — סדרת שיחות בפי פרופ' אהמר גרינשייר (א') ראשון, 19.05.

✱ „תפסה יעקב" (א') ראשון, 22.05 — הפעם: „תלונות של יהודים על ההיריב".

✱ „שעת ערבית" (גל"צ) ראשון, 23.05 — הפעם עם גיורג' קנאזה, ד"ר לספרות ערבית על: השתקפות המציאות הישראלית בספרות הערבית (ש"ח).

✱ „השבוע הדעת לכל" — „תל־אביב — ההדר הראשון" — 1906—1956 (א') שני, 11.30 — הפעם: „ההתחלות 1906—1909" — ד"ר מרדכי נאור.

✱ „האנציקלופדיה הפתוחה" — „הפלאי הצהוב" (א') שני, 17.20 — הפעם: „הכדור אימת הפולנים" — כתריאל כ"ץ.

✱ „עיונים בפרשת השבוע" — פרשת „תרומה" — מפי הרב יונה מצגר (א') שני, 19.05.

✱ „בנק ראשון" (ב') שני, 23.05 — הפעם: עם ישראל קיסר (ש"ח).

✱ „קריאת כיוון" (גל"צ) שני, 23.05 — הפעם במרכז ההבנית על פילוסופיה בישראל (ש"ח).

✱ „השבוע הדעת לכל" — „קהילות ישראל" (א') שלישי, 11.30 — הפעם „תימן".

✱ „שיעור בתלמוד" — מסכת „ברכות" — מפי שבתאי סבטו (א') שלישי, 19.05.

✱ „האנציקלופדיה הפתוחה" — „שנאת ישראל ואנטישמיות" (א') רביעי, 17.20 — הפעם: „תיאולוגיה נוצרית המדיניות אפיפיורית כלפי כנסת ישראל בימי־הביניים" — חלק ראשון.

✱ סיכום ההלכה היומית — מפי הרב חיים פרדס (א') רביעי, 19.05.

✱ „צומת המזרח־התיכון" — בעריכת אפרים אבא (א') חמישי, 16.05.

✱ „שיעור בתניא" — מגיש: הרב עדין שטיינזלץ (א') חמישי, 19.05.

✱ „צימוקים ושקדים" — מבחר שירים ביידיש (ב') חמישי, 22.05 — הפעם: „הילד הבודד" — מופע סומבי — לקט ראשון.

לרקוד על...

✱ **חנוכת הבית של התזמורת הסימפונית ירושלים**

לרגל חנוכת הבית של משכנה החדש של התזמורת הסימפונית ירושלים, רשות־השידור — מה אם לא קונצרט חגיגי, שייערך ביום א' הקרוב 9.2.86.

התזמורת הסימפונית ירושלים רשות־השידור בניצוחו של גארי ברתיני תנגן עם הסולן הכנר הנודע אייזיק שטרן את הקונצ'רטו לכינור מאת בטהובן. הקונצרט יועבר בשידור ישיר ברזמנית בטלוויזיה ובקול המוסיקה.

שמונה ארצות באירופה, וביניהן: אנגליה, גרמניה, צרפת וארצות סקנדינביה, מעוניינות ברכישת הקונצרט לשידור בארצותיהן.

אולם הקונצרטים החדש, ע"ש הנרי קראון, צמוד לתיאטרון ירושלים, ויהיו בו כ־800 מקומות ישיבה. האולם מצויד במכשור טכני מיוחד להקלטות ברדיו ואולפני טלוויזיה, והאקוסטיקה בו היא טובה מאוד.

בשבוע הפתיחה מתוכננים עוד שני קונצרטים, ואלה יהיו פתוחים לקהל הרחב, שיוכל לבוא ולהתרשם מן האולם.

✱ ● ✱

✱ **איפוא אתם הצעירים הדתיים**

לעשות את השירות בצה"ל בתחנת גלי־צה"ל היא שאיפה של אלפי בני נוער העומדים לפני גיוס, ביניהם רק צעירים דתיים בודדים.

בימים אלה הסתיימה ההרשמה לתחנת גלי צה"ל, וכמו בעבר מספר הצעירים הדתיים שפנו לאפיק זה לתקופת שירותם בצה"ל בטל בשישים. דבר שמתבטא בעתיד בחוסר של אנשי מקצוע דתיים בתחום העיתונות והתקשורת בארץ.

דבר זה מתבטא, אולי, גם במספר התכניות הדתיות בתחנה הצבאית, המסתכמות בשעה אחת בלבד בשבוע והמתנקזות בתכנית „מסורת מסורתי", של הרבנות הצבאית הראשית בשיתוף עם גלי צה"ל.

גלי צה"ל מעדיפה, כנראה, לפנות אל בני הנוער בשפת ה„פופ" והלעז, מאשר בתכנים יהודיים ערכיים.

✱ ● ✱

✱ **צחצוח חרבות — בין שתי תחנות הטלוויזיה**

„שמירת שבת" של טכנאי הטלוויזיה היא שגרמה להתפרצות המחודשת של הסכסוך בין הטלוויזיה הכללית והטלוויזיה הלימודית.

מאז שפרץ הסכסוך בתוך רשות השידור על רקע השעייתו של יו"ר ועד הטכנאים בטלוויזיה, חזי קוקה, החליטו הטכנאים „לעבוד לפי הספר" ולהוציא לעבודה בשבת רק צוות מצומצם של 26 אנשים. ואם הטלוויזיה הכללית לא משקרת בגלל זה כבר שבועיים את משחקי השבת בכדורגל, נטלה לעצמה הטלוויזיה הלימודית את היוזמה ושידרה השבוע ב„ערב חדש" קטעים ממשחק השבת בין מכבי חיפה והפועל ת"א.

ואם לא היה בזה די כדי לעורר את חמתם של מעצבי המדיניות של הטלוויזיה הכללית, התחילה הטלוויזיה הלימודית ביום שישי שעבר לשדר „מוסף שבת של ערב חדש", העוסק במוספי השבת בעיתונות.

חדירה זו לתחומי תפקידה של הטלוויזיה הכללית והרינה משמעותה בחוק רשות השידור, שלפיו היא אסורה לשדר לבתי ספר בלבד — כדברי בקורתו של מנכ"ל רשות השידור, אורי פורת — או תוצאה של התפתחות מדיום הטלוויזיה — לפי הסבריו של מנכ"ל הטלוויזיה הלימודית, יעקב לורברבוים?

מ"מ יו"ר הוועד המנהל של רשות השידור פנה השבוע אל שר החינוך בבקשה כי חוקיות השידורים של הלימודית תיבדק ע"י היועץ המשפטי לממשלה.

✱ ● ✱

✱ **כדורגל, כדורגל ושוב כדורגל**

26 משחקי כדורגל מלאים, בשידור ישיר, יתרוצצו לנו חודש ימים מול העיניים, אם ההצעה של מחלקת הספורט של הטלוויזיה לכסות את משחקי הגביע העולמי בכדורגל במכסיקו בחודש מאי הקרוב תקבל את אישור הוועד המנהל.

לפי ההצעה, שקיבלה כבר את אישורה של הנהלת רשות השידור, 12 משחקים ישירים ישודרו ב־01.00 בלילה, לפי שעון ישראל, ו־14 ב־21.00 בערב.

מה שעוד חשוב לדעת הוא, שישראל לא משתתפת במשחקים האלה.

בטלוויזיה

✱ „פירופים" (מוצ"ש, 20.00) — חיים יבין מארח אמנים ואישים בנושאי מורשת ישראל.

✱ „קרנבל בריו" (מוצ"ש, 22.20) — שבוע ימים בשנה חוגגת ריו את הקרנבל בתהלוכות בפארות, בנשפים ובריקודי סמבה. השחקנית פטולה קלארק, שבאה לריו לכבוד הקרנבל בשנת 1979, מופיעה בשירים על רקע הנופים של העיר, והיא מראה לנו את האנשים בסביבות, בהכנות לקרנבל וב„בצבעי" המשארים.

✱ „עד פופ" (א', 20.02) — שלוש להקות הסבירו את התוכן על הפתח הבריטי בעת האחרונה: „להקת ילדי המים", להקת „המרפא" („קיור") ולהקתו של לויד קול. ב„עד פופ" סרטוני וידאו ואתרענים של ההרכבים האלה. עוד בתכנית: פינה מיוחדת לזמרת מדונה. היא תספר כיצד הגיעה למעמד של כוכבת־על ותשיר כמה מלהיטיה הידועים. בתכנית יופיע גם הזמר כבי בגר. הוא יספר על תקליטו האחרון „הייתי בגן עדן" וישיר שניים משיריו.

✱ קונצרט חגיגי בשידור ישיר לרגל פתיחת אולם הקונצרטים ע"ש הנרי קראון (א', 21.40) — ראה „לרקוד על".

✱ „משחק הבגידה" (א', 22.10) — הפרק האחרון: מארק משיג בסקוטלנד את גידולו של איירד, וסוכנות הביון האמריקנית מבקשת להשיגו שם. במהלך המרדף מפיל מארק את רודפיו בפח.

✱ „בירסק" (ב', 22.50) — שם הפרק: „האצילות מחייבת". פרק פרשט של אחרונה של לוידי ספרינגפילד. בבואו לשם לטפל בשעון עתיק, מגלה בולמן עסקים מפוקפקים בחפצים עתיקים. הוא מצטרף אל בני האצולה, ומלוסי הוא מבקש למנוע את התעלומה.

✱ „מעמד משלו" — דרמה אנגלית (ג', 22.20) — על סף סיום לימודיו בביה"ס התיכון מתכנס הסגל לדון בעתידו של התלמיד פיל סיילר. מעמדו של פיל בבית־הספר רעוע, הוא איננו משתלב בנהלי המוסד והישגיו הלימודיים הזה, היודע לטובה בריטוי ובהישגיו הספורטיביים שלו. הנהלת בית הספר משיגה לפול עבודה בעזר עיתונאי, שם יצלח יותר, לדעתם, משיצלח בלימודים אקדמיים. היקבל את דעתם, או יפנה בכל זאת לאוניברסיטה?

✱ „עלייתו של אליהו" (ד', 20.30) — „ימיו הראשונים של ר' אליהו אסס, ראש תנועת השיבה ליהדות בברית המועצות, שעלה לא מכבר לארץ: מקבלת הפנים בנמל התעופה בן־גוריון ועד תום השבוע הראשון. בכתבה שיחות עם הרב, עם חבריו ותלמידיו ועל החזרה בתשובה בברית המועצות, על שיבתו לירושלים שעליה חלם שנים הרבה, ועל שיבתו לתלמידיו שעלו ארצה לפניו.

✱ „גירוש של סקנדל" — סרט טלויזיה (ד', 22.05) — סיפורה של משפטנית, לשעבר עוזרת של פרקליט המחוז וחברת מועצת העיר, הרצה לבחירות על משרת פרקליט המדינה. במערכת הבחירות שהיא מנהלת משתלבים חייה הפרטיים, ואלה עלולים להכשיל אותה בקריירה הציבורית שהיא להתמיד עליה.

לילדים ולנוער

בטלוויזיה הכללית והלימודית

✱ יום שישי

15.00 „מנספילד פארק" — פרק ב'. מרי קרופורד ואחיה הנרי מתיידדים עם בני משפחת ברטראם. אדמונד מתאהב את מרי, ומריה המאורסת לראשוורת נמשכת להנרי.

✱ יום ראשון

14.00 „משגעי יסוד ביהדות" — וקשרתם לאות — המשדר עוסק בהבנת התפילין, מצווה במחשבה היהודית, דרכי עשייתם של התפילין במשך כל הדורות וחשיבותה של מצוות הנחת תפילין בעיני היהודים בתקופות שונות.

14.40 „החיים בעבר החורש" — מחזור כוכן ביער. הקשר בין היצורים החיים השונים.

16.30 „תיבה 2" — פרק ו' — צוות מוחות — הצוות מחפש אחרי שלושה ילדים הצייתים לכפר שהאנשים בו הם בעלי כוחות מסתוריים. הילדים הללו מסוגלים לדבר זה עם זה באמצעות הקשרות טלפאתית בלבד, וצוות התיבה מנסה להחזירם לכפרם לאחר שנשבו בידי אדון של כפר אחר שרוצה למכרם כעבדים.

17.?? „תבל ופלאיה" — הפרק השני: „עולם הקרח". תנאי המחיה הקשים בקוטב הצפוני והקוטב הדרומי מאפשרים חיים בקושי. אך בכל זאת חיות וצמחים ואפילו בני אדם (האסקימואים) חיים באזורים הנידחים האלה.

✱ יום שני

14.20 „גרינלנד" — מתקופת האבן לעידן הסילון — החיים בארץ שבה שורר מזג אוויר קר ביותר. אורח חייהם של התושבים שם, חיי חברה, חינוך ספורט, וכו'.

16.00 „בית הבובות" — סרט לפי המחזה „בית הבובות" מאת איבסן. נורה מגלה שכל חיי נישואיה עם טורוואלד היו שקר, וכי מעולם לא היתה נאמנה לעצמה. היא מגיעה למסקנה שחובותיה לעצמה קודמות לכל חובותיה כרעיה וכאם.

17.30 „שירשאר כינוריה" — הפעם לקט שירים מתוך התכנית ששודרו, עם יציאת התכנית לחופשה.

✱ יום שלישי

14.00 „האבולוציה" — פרק 7: תהליך הברירה הטבעית (2) — כיצד מסתגלים יצורים חיים והמערכות המדבר לתנאי המדבר? דוגמאות לכך מובאות ע"י פרופ' אבנר־ארי מאוניברסיטת הנגב. כמרכז מוסברת התופעה של רב צורתיות גנטית — יצורים חיים המשנים את צורתם לפי הסביבה שבה הם חיים.

15.30 „קשת וענן" — רחל — תכנית המספרת על דמותה של רחל אמנו ועל מנהגי הפדות הקשורים לקבר רחל.

16.25 „דיק טרפין" — פרק 5: המרדף — טרפין, שנשדד בידי שודד דרכים מתחרה, מגלה שזאת היתה אשה — בליבה שמה. אך אין הוא נוטר לה, וכשהיא נקלעת לצרה, הוא חש לעזרתה.

17.30 „הגב להרשות" — תכנית שבועית ידעה, לגיל הרך. שלוש בובות באולפן משוחחות ומקריינות, ואלה הן: הארוה רמו — מנהל המחלקה, הארנבת תכלת — כתבת ספורט, והקוף פיפס — כתב חוץ שובב, השופע רעיונות מבריקים. פיפס ותכלת מגיעים חדשות לילדים, אך אין אלה חדשות פוליטיות, כי אם חדשות מיוחדות במינן: על שדון המתחפש לו ידיד, על יאקארי — ילד אינדיאני, על חרקים ובעלי חיים ועל חידושים בעולם הילדים.

18.00 „נקודת שבירה" — סדרת דרמה אנגלית בת שש פרקים. נער ונערה שחקני טניס מוכשרים מאוד, שמעמדותיהם החברתיים מעמידים להם מכשולים בדרכם לכוכבות. הפרק הראשון: ברי, נער משכבה כלכלית — חברתית נמוכה, הוא שחקן טניס. מאמן מקצועי המגלה אותו באקראי מציע לאמנו חינם

אין כסף. בבית הספר המתנגדים שברי ייעדר לשם אימונים מן הפעילות הספורטיביות של בית הספר, וברי מסתכסך עם חבריו.

19.00 „ספארי של הרפתקאות" — פרק חמישי: „חיות השלגים". הסתגלותן של החיות לחיים בשלג. נצפה בקופים החיים בשלג ביפן. ואחר נצפה באיילים החיים בפארק בילוסטון.

✱ יום רביעי

14.00 „עולם הולך ונעלם" — בני שבט הקירגיזים — בפינה מרוחקת של אפגניסטן, בגובה של 5000 מטר מעל פני הים, מתגוררים בני שבט הקירגיזים. במזג אוויר חורפי קשה מנשא מתפרנסים בני השבט בגידול בריקת מרעיה עדריו של החאן הוא שליטם.

✱ יום חמישי

14.00 „ארתור רובינשטיין" — התכנית מובאת במלאת מאה שנה להולדתו. ארתור רובינשטיין מספר על חייו ועל המוסיקה שלו.

15.20 „נילס הולגרסון" — פרק 33: 5 שליחים — גורגו. אוגי ונילס ממשיכים במסעם. הם פוגשים בציפורים שונות ובסיומו השועל הישיש הבנבה שוב ללכוד את נילס, אך לשווא. הציפורים ממשיכים בדרכם.

17.30 „קיד ידראיי" — הפרק השני: „אדון כדורי מנסה ללכוד את להקת „קיד ידראיי" בצורת המצאתו: ידיבה השולח קרן שמשנה את אישיותם של מי שהיא פוגעת בהם.

18.00 „סיפורים בראשי" — הפעם הספרים האלה: „סוס הפלא המעופף", מאת נירה הראל; „אלופי ולוביי", מאת ס' בן דוד; „ספר הקסמים הגדול", מאת דליה פלד; „אני ופלי, או ספר מארץ הלמה", מאת א' שלונסקי.

פרקי היום בתנ"ך

רשת א', 18.47

יום א': ישעיהו, פרק מ"ז (פסוקים א'—ח') — קריאה מפי עמיקם גורביץ ושיחה מאת רבקה גנה על הנושא „אכזריותה של בבל ומפלתה".

יום ב': ישעיהו, פרק מ"ז (פסוקים ט'—ט"ו) — קריאה מפי עמיקם גורביץ ושיחה מאת עמוס חכם על הנושא „הרעיונות היסודיים בספר ישעיהו".

יום ג': ישעיהו, פרק מ"ח (פסוקים א'—י"א) — קריאה מפי עמיקם גורביץ ושיחה מאת ד"ר מנחם בולה על הנושא „למעני למעני אעשה".

יום ד': ישעיהו, פרק מ"ח (פסוקים י"ב—כ"ב) — קריאה מפי עמיקם גורביץ ושיחה מאת חני מושקוביץ על הנושא „יציאת מצרים ויציאת בבל".

יום ה': ישעיהו, פרק מ"ט (פסוקים א'—ט') — קריאה מפי עמיקם גורביץ ושיחה מאת מנחם ברישר על הנושא „גאולת ציון בספר ישעיהו".

פינת הבול

מאת חיים לנגלבן

מדינות שאינן מסוגלות להאכיל את תושביהן

כבר כי הבעיה הקשות המידות את יבשת אפריקה, החמורה ביותר היא זו של מדינות שאינן יכולות להאכיל את תושביהן. ההתרכזות קצרה וארוכות הטווח של בעיות המזון השורשים וגדל ביבשת האפריקנית הן קשיה ביותר. את איתן השלכית ניתן לראות על פניהם של האנשים הבכיים במצב של תת־תזונה, בעקבות התירס שקבלו ובעבר, בתהניית הפליטים, בהורים ינוזן בעדים, בתבניות בלקחות שנעשו, וכן בסיקטורים ישראלית הפלדים דיגבים ללא שיטוב.

יש כמה מדינות אפריקניות שנהרסו כתוצאה כבעיה של פוליטיקה פנימית, גידול צצים בשיעור הילודה, חוסר יציבות פוליטית, אסונות טבע, וקשיים כלכליים חמורים. ויש בעיות נוספות, כמו הרס המיסודיה המסורתיים של התושבים באותן מדינות ובעיית הבצורת — הרעב.

ברור שאין פתרון של קסם לבעיות הללו ביבשת אפריקה. יתכן אף שהמצב יישאר כמו שהוא או אף יחמיר לפני שיתשפר. אולם יתכן כאמור שאיבוין מדיניות לאיבית של אספקת מזון לרעבים היא המפתח לפתרון הבעיה. באמצעים אלה יש להמשיך ביותר שאת. מדינות שעדיין לא תרמו את חלקן חייבות לעשות כן ויש לעודדן לכך. קברניטי האומות המאוחדות סבורים, שלא רק איתן המדינות אלא גם את מדינות אפריקה הסובלות עצמן — גם הן חייבות לאמץ מדיניות לאיבית של אספקת מזון וחקלאות התברכות הרעבים. הקהילה הבינלאומית חייבת לבוא לעזרתן של אותן מדינות.

המהמה כרצב ובהתהוהה איננה חד פעמית, אלא מכע של ממש, ארוך ד בתמשך נגד אחד האויבים הגרועים ביותר של האנושות.

סדרות הדואר של האו"ם הנפיקו סדרת בולי דואר מוקדשים לנושא „אפריקה במשבר". מדובר בשלושה בולי דואר שהונפקו ב־31 בינואר 1986. ההנפקה היא פרי החלטה שנתקבלה בעצרת הכללית של האו"ם בדצמבר 1984. בהחלטה נאמר כי הנפקת הבולים באה על מנת להסב את תשומת לבה של האנושות כולה למשבר הכלכלי־חברתי הקריטי הפוקד את אפריקה.

העצרת הכללית החליטה כי מחצית מהכנסה מבולי הדואר אלו תוקדש למטרות שעליהן החליטה העצרת הכללית המחצית השניה תופקד בחשבון מיוחד.

הבולים „אפריקה במשבר" הם בערכים של 22 סנטים אמריקניים: 1.40

פרנקים שווייצריים ו־8 שילינגים אוסטריים. אלה הן שלוש מדינות בהן פרקים מרכזי האו"ם: ארה"ב, שווייץ ואוסטריה.

הבולים הם בגודל 25.73 × 35 מ"מ. על כל בול מופיעים טקסטים והם באנגלית, צרפתית וגרמנית, שעיינו „אומות מאוחדות". את הבולים ציירו ציירים כאתיופיה כדלקמן: בול 22 סנט האמריקני צייר ווזנה קוסרוף; הבול השווייצרי בערך של 1.40 פ' צייר אלמייהו גאברמרין; ואילו את הבול האוסטרי בערך של 8 שילינגים צייר טספייה — כולם, כאמור, ציירים אתיופים.

הבולים הם בצבעים רב־גוניים ונדפסים בשווייץ. הכמויות הן — 1.2 מיליון לבול בערך נקוב אמריקני; 1.1 מיליון לבול בערך שווייצי ו־1.5 מיליון לבול בערך במטבע אוסטרי.

תערוכות בולי דואר בנושא התנ"ך ומועדי ישראל

ביום חמישי, ד' באדר א' תשמ"ו — 13 בפברואר 1986, בשעה 7.00 בערב, התקיים הפתיחה החגיגית של תערוכת בולי דואר בנושא התנ"ך ומועדי ישראל מאוסף פאול היירש. בטקס הפתיחה ישתתפו: ח"כ דב בן־מאיר, סגן יו"ר הכנסת וחבר הנהלת עיריית תל־אביב־יפו; מר יהושע לוי — יו"ר הנהלת בית התנ"ך כאשר כמנחה ישמש מר אליעזר בר־חיים מנהל ביה התנ"ך. בתום הטקס יתקיים סיור בתערוכה ובתצוגת הקבע של בית התנ"ך. התערוכה תתקיים בבית התנ"ך, שדרות רוטשילד 16, תל־אביב מ־13 בפברואר 1986 ותימשך עד 18 במרץ 1986.

בית התנ"ך בתל־אביב, שימש בעבר כמוזיאון דיזנגוף ושימש כמקום בו הכריז דוד בן־גוריון על עצמאות ישראל.